

Naszályi Emil

Törekedjünk fölfelé!

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

P. Dr. Naszályi Emil O. Cist.
Törekedjünk fölfelé!

Útmutatás az Istennel egyesült életre

Szerkesztette:
Arató László

Grafika:
Soror Veronika O. Cist., Érd

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1997-ban jelent meg a Márton Áron Kiadó gondozásában, az ISBN 963 9011 25 8 azonosítóval. Az elektronikus változat Arató László, a Márton Áron Kiadó igazgatójának engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Márton Áron Kiadó tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Ajánlás helyett	5
Előszó	8
Bevezetés	9
Isten mindent a maga dicsőségére teremtett	9
Az életszentség kötelességünk!	10
Mi tehát az életszentség?	10
Helyzetkép	12
Sok belső életet élő lélek van, de ez mégis nagyon kevés!	12
Az én belső életem helyzetképe	13
Az önvizsgálat	14
A bűnbánat	15
A csillag és a csillagnézők	17
Isten csillaga	17
Isten öröme	18
A csillagnézők	19
A talentum és a kamat	21
Mi a talentum?	21
Mi a kamat?	22
Érte és Vele	23
Virágnylás	24
Isten felé!	24
Bizalmas beszélgetés Istennel	25
Azonosulás Jézussal	26
Térdre hullva	28
„Gyertek velem külön valamilyen csendes helyre, és pihenjeteK egy kicsit!” (Mk 6,31) ...	29
Az imádságnak mindenkor van ideje, az imádkozó térdének mindenütt van helye	30
Isten szomjúsága	30
Térden álló élet	32
Tevékeny imádság	32
A mozdonyvezető	33
Istenhez futás	34
Hívás és válasz	35
A hívás	35
A válasz	36
Hasonulás	38
A minta	38
A hasonulás emberi munkája	39
A hasonulás isteni munkája	40
Megszentelő tisztogatás	42
Isten tekintete – Isten gondolata	42
Tisztító tekintet	43
Megszentelő tekintet	45
Isten színe előtt	45
Békés egység	47

Békítő isteni tekintet	47
Isten ereje és békéje	48
Egyesítő isteni tekintet	48
Boldogság is és egy is velünk!	49
Isten emberi arca	50
Jézus mindig nézett engem	50
Jézus az égből is néz engem	51
Jézus tekintete a tabernákulumból is rajtam van	51
Úgy néz minket Jézus, ahogy kortársait nézte	52
Isten anyai arca	54
Mária tisztító tekintete	54
Mária megszentelő tekintete	55
Mária békítő tekintete	55
Mária egyesítő tekintete	56
A lelki élet légköre	58
Isten a csendben lakik	58
A külső csend	59
A belső csend	60
Mi a belső csend?	60
Az imádság légköre	62
Az imádság csendje	62
Az egész nap csendje	63
Isten csendje	64
Ez az isteni tekintet	65
Isten gyermeke	65
A lelkes állhatatosság	67
Állhatatosság	67
Lelkes rajongás	69
Eszmény és eszményi lélek	70
A lelkes ember mindig örvendező	71
Törekedjete fölfelé, és legyetek szentek!	72
A szerzőről	73

Ajánlás helyett

Istentől elszabadult társadalmunk verembe zuhan.

Az elmúlt negyven-ötven év alatt a világhatalomra törő ateizmus hazánkban tudatosan elpusztította azokat az értékhordozó gerendákat, amelyek a közéletet szinten tartották. Természetesen „aláhullások” már a vesztes 2. világháború előtt is jócskán akadtak, de valahogy az egész társadalom ahhoz a közmegegyezésen alapuló mércéhez igazodott, melynek fő jellegzetessége volt, hogy a jót jónak tartotta, a rosszat pedig megbélyegezte és szégyellni valónak érezte.

Ez az erkölcsileg kiegyensúlyozottabb felfogású társadalom rendjét Istentől származtatta. Az volt a természetes, hogy az emberek számoltak Isten létével, és sokan voltak olyanok, akik vallásuk gyakorlásával ezt kifejezésre is juttatták. Ám még azok is, akik nem voltak templomos emberek, ezt tartották természetesnek, s a közfelfogás elítélte azokat, akik az élet ezen „játékszabályait” nem tartották be. Aki lopott, arról azt mondták, hogy tolvaj, aki erőszakkal elvette a másét, azt rablónak tartották, aki megölte embertársát, azt elítélték gyilkosságért.

Ez a szemlélet az élet hétköznapi eseményeinek megítélésében is jelentkezett legalább ilyen formában:

- Hallottad, hogy a Szabóék válnak?
- *Nahát!*

Ha az iskola mellékhelyiségében Kovácsék fia titokban rágyújtott, közben a barátja így sóhajtott:

- Csak rá ne jöjjenek, mert akkor *mit fogunk mi ezért kapni?*

Hát ezeket az értékhordozó „*Nahát*” és „*Mit fogunk mi ezért kapni?*” lelki gerendákat bomlasztotta szét az érték nélkülivé degradálódott ateista erkölcsi felfogás, melynek eredményeként napjainkban a szemérmetlenül lopkodóra cinkosan megjegyzik:

- Életrevaló.

Ugyanakkor a hatalom asszisztenciájával rablóra azt mondják:

– Hagyjuk békében őket, mert ők már legalább jól laktak, ha helyettük más jön, az előről kezdi.

A gyilkosságokat a Rákosi- és Kádár-korszakban a törvényesség látszatával leplezték. A mai tévé gyilkosdömpingje mellett pedig az a napi egy-kettő, amely országunkban előfordul, már igazán nem jelent semmit. Arról a hat-hét millió magzatgyilkosságról pedig nem illik beszélni, mert az mindössze a felszabadított nők magánügye.

Hosszan lehetne még e döbbenetes sort folytatni, de helyzetmegítélésül ennyi is elég.

Társadalmunkban megszűnt a kimondott szó és a cselekedetek erkölcsi súlya. A *felelősség* kérdése fel sem merül, s azoknak, akik verembe zuhan társaikat gátlástalanságukkal kifosztották, s így módon meggazdagodtak, minden érdekük mellett szól, hogy ez az állapot így is maradjon.

Ebben az eltorzult világban emeli fel Jézus a szavát: Legyetek tökéletesek, mint a ti Mennyei Atyátok! (Mt 5, 48)

Akinek még füle van a hallásra, az hallja meg!

Minden esetre a totalitárius ateista hatalom szétesésével valami a közelmúltban már megindulhatott. Lehetőséget kaptak az emberek arra, hogy a minden ember lelkében meghúzódó jóra való vágyakozás is megszólalhasson, már akié egyáltalán még meg tud szólalni.

Ki innét ebből az átkozott veremből! A pokol bugyrából a *kiút* fölfelé van. Törekedjünk fölfelé! Legalább az, aki még törekedni képes. Ha nem is a maga erejéből, de belekapaszkodva Abba, aki lenyúl érte. Jézus fölemelő kezeibe.

S aki elfogadja Jézus keresztdozatából forrászó segítő kegyelmét, annak van még reménye. Az újra indult hitoktatás, az egyházi iskolák, a Regnum, a cserkészet, a lelkiismereti mozgalmak, egyáltalán a lehetőséget kapott egyházközségi élet és az újra szabadon élő szerzetesközösségek a kegyelem kiáradásának helyei. A fölfelé törekvés elpusztíthatatlan igényét hirdetik: ki ebből az elembertelenedett, Isten nélküli, önpusztító veremből.

Létükkel azt hirdetik, hogy merjük vallani *a jót jónak*. Adjuk vissza rangját a törvénynek, a lelkiismeretnek, az erénynek, a tisztaságnak, s merjük néven nevezni a bűnt: a korrupciót, a lopást, a test kiárusítását és elzüllesztését, a hatalommal való visszaélést, a hazugságot, a káromkodást és a mocskos beszédet. Az Egyházzal együtt hirdetik, hogy törekedjünk fölfelé egy emberibb világ felé. A helyzetfelismerés és a küzdelem az önpusztító veremből való kijutásért, az értünk meghalt Jézus kegyelemforrásából fakadt. S mindaz, aki együttműködve a kegyelemmel, felismeri az igazság és a szeretet vonzását, az nem áll meg félúton. Az szánja a verembe esett sereget, az eltékozolt fiatal életeteket, az abortusztól tönkretett anyákat, a kábítószerrel elhülyített fiatalokat, az értékét vesztett társadalom önpusztítását, és Jézus kereszttel egyesülve annak felemelő vonzásába törekszik. Az megértette a felszólítást: törekedjünk fölfelé!, a fölemelt Jézus mellé. E bűnös világban legyünk s merjük lenni keresztények, krisztusiak, s ha kell áldozatok, mint Ő, – a többiekért.

Akit a kegyelem kiáradása elborított, az felfoghatta a felszólítást: Valósítsuk meg magunkban maradéktalanul az Isten gondolatát! Törekedjünk fölfelé! A vállalt szegénység, tisztaság és engedelmesség szabad világába. Ahol a jó a jó és a rossz a rossz, ahol a fehér az fehér és a fekete az fekete és ahol a szeretet kiárad másokért, s rajtuk keresztül másokra is, s ahol az élet az örök élet előszobája.

Törekedjünk a sürgető szeretet nyomába, ahol az evangélium fényében a Szabóék fölbomló házassága bűn és tragédia (és nem csak „*nahát*”), ahol az egészséget romboló fiatalok cigarettázása és kezdő drogfogyasztása kíváncsiság, majmolás, kivagyiság, lázadás, és az őket körülvevő együttérző kíváncsiskodás és a nekik drukkolás az bizony bűnpártolás, s e bűnökért mindenkinek vállalnia kell a felelősséget. Ennek felfogása a tudatos vezeklés gyökere.

Törekedjünk fölfelé a beszakadt, önpusztító veremből, s Isten hívását elfogadva otthon és kolostorban legyünk hallóak, akiknek füle van a hallásra. Ez bármily egyszerű is, de nem könnyű. Mégis felemelő a meghívás, s ennek elfogadása. Legyünk a tíz igaz, a példaképet adók, a szépen élők, a szeretetet megvalósítók, az Isten országát földre hozzók.

Törekedjünk fölfelé!

Ez a *törekvés* az érték. A hétköznapi életbe való bele nem fáradás. A naponkénti számvetés, a tudatos léleképítés, bukás után a felkelni tudás. A másokat segíteni akarás, a napszakoktól függetlenül a munkába állás és a láthatatlanul létező Istenbe kapaszkodás.

A könyv eredeti címe ez volt: Legyetek szentek! Napjainkban ki meri kimondani laicizálódott embertársainknak ezt a felszólítást? Pedig ezt az evangéliumban a Lélek fogalmazta meg. Világunk, földhöz kötődő ösztöneink és vágyaink, a szenttől elszokott társadalmunk eltorzult hallása visszariad még e felszólítástól is. Még mi keresztények is megmagyarázzuk, hogy az ősegyházban minden keresztényt szentnek neveztek. A szentek voltak Isten országának népe, akik az égbe szálló Krisztussal lelki-kegyelmi közösséget vállaltak, és várták Jézus ismételt, közeli eljövételét.

Úgy hiszem, pont erről van szó a törekedjünk fölfelé felszólításában is. Biztatás az élő lelki-kegyelmi szeretetközösségre az égbe szállt Jézussal, aki általunk, velünk és bennünk akarja megvalósítani – minden gyarlóságunk ellenére – folyamatos eljövételét, Isten országának építését, önmagunkban, környezetünkben és társadalmunkban.

Ő áldott és ezerszer áldott mindenki, aki hallgat a felhívásra, s minden esendősége ellenére sem szűnik meg törekedni fölfelé. Fölfelé másokért és mások helyett is. Mindig csak fölfelé, s ily módon egyre magasabbra jutva a Jézus felé vezető úton Isten szeretetébe.

Ennek *mikéntjét* mutatja biztos kézzel Naszályi Emil ciszterci atya, a Regina Mundi lelki vezetőjének legújabb könyve.

1997. Gyümölcslő Boldogasszony ünnepén

Arató László

Előszó

Keresztény életünkben semmi sem olyan fontos, mint az, hogy tudjunk Istennel együtt élni. Ez azonban nem csupán a parancsok megtartása, nemcsak közönséges hűség, hanem szükségképpen megköveteli a magasabbrendű életet, amelyet már nemcsak a parancsok, hanem Krisztus tanácsai és a kegyelmi élet mélységei irányítanak.

Krisztus szava: Tökéletesek legyetek! S ezt az Írás sokszor mondja így: Szentek legyetek! Ez a felszólítás egy szüntelen, belefáradni nem tudó fölfelé törekedést jelent. Személyre szólóan így is fogalmazhatjuk röviden: Törekedj fölfelé!

A következő elmélkedések célja ennek a nagyszerű életprogramnak megmutatása, és pedig úgy, hogy az ne félelmetes, riasztó, hanem vonzó és elérhető formájában álljon előttünk.

Szeressük meg a gondolatot: az Isten jelenlétében járást és az imádságot, s akkor valóság lesz számunkra is a félelmetesnek látszó nagy eszmény: Szentek legyetek! Hogyan válthatod ezt valóra? Törekedj fölfelé!

Regina Mundi, 1997.

Bevezetés

Világiak és szerzetesek számára egyaránt igaz, amit Paul Claudel mond: „Vannak dolgok, amelyeket meg kell tennünk, s amelyeknél nem szabad az után kérdezősködnünk, vajon erősek vagyunk-e vagy erőtlenek” (A selyemcipő. IV. nap. 8. jelenet).

Ezek a gondolatok önkéntelenül feltámadnak bennünk, ha csak egy kicsit is beletekintünk az életünkbe. Mennyivel inkább, ha ezzel komolyabban akarunk foglalkozni!

Önkéntelenül elénk áll a kérdés: Nagyra vállalkozó, hősi lelkek vagyunk-e? Vagy pedig alacsony lelkű, minden nehézség előtt menekülő, szürke átlagemberek? Van-e bennünk nagyratörés Istenért, a lelkünkért, a lelkekért? Vagy csak önmagunknak élünk máról holnapra? – Kérdezzük meg magunktól! S legyen bátorságunk őszintén válaszolni! Ha a válasz nem nagyon szép... hát legyen bátorságunk újra kezdeni!

Hogy bele tudjunk tekinteni ezekbe a kérdésekbe:

– *teremtsünk csendet magunkban*, legyünk hallgatagok, hadd szóljon hozzánk Isten, hadd halljuk meg az Ő szavát... emberi beszélgetés ezt ne zavarja meg!

– *imádkozzunk sokat, nagyon sokat!* Ne csak szóban, hanem a lelkünk imádkozzék, beszélgesse Istennel!

– *dolgozzunk magunkon sokat és nagyon komolyan!* Az ilyen magunkba szállás nem a csendes pihenés ideje, hanem a csendes, de annál mélyebben szántó munkáé. Értelmünk, akaratunk és minden más képességünk dolgozzon keményen!

A többit bizzuk Isten kegyelmére! Lehetséges, hogy csak harcot és küszködést ad fáradsággal, álmosággal, kedvetlenséggel. Lehetséges, hogy hosszú napok telnek el látszólag értelmetlenül, eredménytelenül, szinte vergődve az istenkeresésében... Lehetséges, de a végén mégis észrevesszük majd, hogy Istennel voltunk, s jó volt Vele lennünk, és még jobb lesz Vele elindulnunk vissza hétköznapi életünkbe!

„Szentek legyetek” – Isten szava ez (Lev 11,45; 20,7; 21,8; 1Pt 1,16; Ef 1,4).

Értsétek meg ennek a mondatnak a jelentőségét! Értsétek meg, hogy Isten legkedvesebb gondolatáról van itt szó! S egyúttal olyan valamiről, amit minden szerzetes kötelességként vállal, s amit a világban élő testvérek közül is mind többen célul tűznek ki. Olyanról, ami az egész világnak érdeke. A mai világ legnagyobb baja az, hogy nincsenek – vagy kevesen vannak a – szentjei!

Segítsünk a világon!!!

Hozzát is szól: Törekedj fölfelé!

Szentek legyetek!

Isten mindent a maga dicsőségére teremtett

Igazság ez, de hányan tudják? És még azok is, akik tudják... hányan gondolnak erre?

Milyen ritka gondolata lelkünknek! Legkisebb gondunk is nagyobb, mint ez!

Gyakorlatilag pedig egyáltalán nem szerepel életünkben!

Száz- és százmillió katolikus van a világon. S hányanak a lelkében él ez a meggyőződés? S olyanok vajon hányan vannak, akiknek ez az uralkodó gondolatuk, életük értelme, célja?

Pedig egészen nyilvánvaló: Isten nem cselekedhetett volna másképpen, csak a maga dicsőségére. Hiszen Ő a Kezdet és a Vég! Nem indulhat el létezés máshonnan, csak Belőle! S nem is tarthat másfelé, csak Feléje!

Annaira igaz ez, hogyha valóban és teljesen hiányoznék belőlünk, nem lenne értelme annak, miért is élünk!!!

A kárhozottak éppen azért kárhozottak, mert ezt eldobták maguktól.

Istennek ez a dicsősége azonban – bölcsessége alapján – nem más, mint az ember *boldogsága*. Ha törekszünk Isten dicsőségére, ha szolgáljuk ezt, akkor boldogok leszünk, mert ezzel állhatunk bele abba fölséges rendbe, amelynek fennállása, nyugalma az ember boldogságát jelenti.

Nagyszerű dolog ez! Isten a maga dicsősége énekesének álmodta meg az embert, s az ember ezt megvalósítva saját léte boldog valóságát éri el. Nagyobbat, többet nem is tudunk elérni!

S ez azért van így, mert Isten dicsősége nem más, mint az ember szentsége! Nem tudja jobban dicsérni az ember az Istent, mint ha szentté válik; s olyan mértékben tudja, amilyen mértékben szentté válik. Csak a szentek azok, akik egész életükkel, egész létükkel és mindig dicsérik Istent. Azért van az is, hogy egyedül ők tudnak igazán boldogok lenni... mert egyedül ők tudják Istent méltón dicsérni.

Ennyire egybekapcsolódik a három gondolat: az Isten dicsősége – az ember életszentsége – az ember boldogsága.

Törekedj erre a boldogságra, törekedj fölfelé!

Szentek legyetek!

Ez Isten dicsősége! – S ez a mi boldogságunk is!

Az életszentség kötelességünk!

Előző gondolataink bőségesen bizonyítják ezt. Ha azonban ez így van, akkor az életszentség is olyan valami, amelyről már mondtuk: „Vannak dolgok, amelyeket meg kell tennünk, s amelyeknél nem szabad az után kérdezősködnünk, vajon erősek vagyunk-e vagy erőtlenek.” (P. Claudel)

Ha erőtlenek vagyunk, akkor sem kevésbé kötelez bennünket, s ha gyengék, kedvetlenek, vonakodók... akkor is kötelez minket!

Magatartásunk ezzel a paranccsal szemben csak kétféle lehet:

lelkes készség és vállalás, a munka elkezdése, jókedvű, nekifeszülő törekvés az életszentségre;

vagy pedig: vonakodás, visszahúzódság, a feladat lehetetlennek állítása: „Hogyan is vetemednék én ilyen vakmerőségre?! Számomra ez nem feladat, hanem inkább véték lenne! Hiszen gyarló, gyenge és bűnös ember vagyok én...”

Ez utóbbi magatartás – talán a legáltalánosabb – hamis elgondoláson alapszik. Követői azt hiszik, hogy az életszentség az a sok rendkívüliség, amit egyes szenteknél látunk: ijesztő önmegtagadások, látomások, elragadtatások, csodák...

De Isten, Aki mindenkit hív az életszentségre, nem ezeket parancsolja! Ha mindenkinek parancsol valamit, az csak olyan lehet, amit mindenki meg is tud valósítani.

Tehát nem kevesek, nem kiválasztottak privilégiuma az életszentség, hanem minden keresztényé! Más szóval: Isten gondolatában az áll: hogy mi törekedjünk fölfelé, az Isten dicsőségére! Szentek legyünk! Isten csak azért teremt és töröl el világokat, hogy mi szentek legyünk!

Mi tehát az életszentség?

Szent János apostol írja: „Az Isten szeretet, és aki kitart a szeretetben, az az Istenben marad, s az Isten is benne marad.” (1Jn 4,16) Tehát a lélek tökéletessége, életszentsége nem más, mint a *lélek egyesülése Istennel a tökéletes szeretetben*.

Ebben a meghatározásban van sok megfogható, gyakorlati tényező, de mégis elvontnak érezzük. Nézzük meg hát közelebbről!

Hogyan élnek a szentek hétköznapi életükben? Nem tesznek semmi rendkívülit, életük nem tér el azok életétől, akikkel együtt élnek, *csak* nagy erőfeszítéssel törekszenek arra, hogy azt, *amit tesznek, egészen rendkívüli módon jól tegyék!* Állapotbeli kötelességeiket teljesítik, mint mások. Eredményeik is, sikereik is olyanok, mint a többi emberé. A különbség csak az, hogy minden munkájukban, a legkisebb részletben is nagyon jól akarják tenni azt, amit tesznek! „Mindent Krisztus iránti szeretetből tesznek.” (Szt. Benedek: Regula c.7.) Tehát életük feltűnés nélküli és mégis rendkívüli!

A világban is, a szerzetekben is nagyon sokan végzik ugyanazokat a gyakorlatokat (imádság, szentmishallgatás, szentáldozás stb.). De micsoda különbség lehet ezek között Isten szemében! Van, akinél minden csak külsőséges, bensőség és mélység nélküli, egyszerű cselekedet. A másiknál pedig a külső cselekedet csak nagyon halvány képe egy belső, lobogó, lángoló életnek, amely mély, eleven, boldog, igazi *belső élet!*

Ez a *belső élet* a kereszténység lelke! Ez élte a szenteket. A külső cselekedet (munka, szentmishallgatás stb.) csak a teste a természetfölötti életnek; a lelket a benső élet önti bele!

XII. Pius pápa mondta: „A legfontosabb a pap és a világi apostoli munkája számára: a belső élet, az *Istennel való egyesülés élete*, az imádság élete. Az az élet, amelyről Szent Pál beszél, amikor mondja: életetek elrejtett élet Krisztussal Istenben!” S a Szentatya még sokszor idézi beszédében ezt a szöveget, és hangsúlyozza, hogy haszontalan minden külső munka, ha nem termékenyíti meg a Krisztussal való egyesülés. Isten kegyelme nélkül semmi sem ér semmit, semminek nincs természetfölötti értéke. Belső élet nélkül a tevékenység herezisébe esünk! (1944. nov.)

Törekedjünk fölfelé!

Szentek legyetek!

Ne csináljatok semmi rendkívülit, de tegyetek mindent rendkívüli módon jól!

Bármit cselekszünk, ez vezessen bennünket! – Rendkívül jól cselekedni nem nagy erőt, csak nagy hűséget és állhatatosságot követel.

Helyzetkép

Isteni rendelés az életszentség parancsa, hiszen csak ezzel tudjuk dicsőíteni Istent, teljesíteni legszentebb, életünknek értelemet adó kötelességünk, s ez az *életszentség nem más, mint a lélek egyesülése Istennel a tökéletes szeretetben.*

De vajon sok olyan lélek van-e, akik valóban belső életet élnek? Válaszoljunk előbb általában, azután magunkra vonatkozóan.

Sok belső életet élő lélek van, de ez mégis nagyon kevés!

Korunkban sok szép lelki megmozdulás tapasztalható az egész Anyaszentegyházban. A legváratlanabb körülmények között, az Egyháztól nagyon messze álló ifjúság körében is, a modern élet egészen elkedvetlenítő hatása alatt is, a belső élet új meg új sarjadását láthatjuk. Pedig a modern világ mindenestől olyan, hogy szinte megfojtja a természetfölötti élet minden hajtását, kivirágzását... Szinte már várni és remélni sem szabadna belső életet ebben a világban! És mégis viszonylag nagy számban élnek igazi bensőséges lelkek.

Sok lélek tudatára ébredt a veszélynek, a veszély félelmetes nagyságának, s hogy mindig harcolni kell, elszakadni, sőt olykor elvágni sok szálát... néha egészen fájdalmasan... A gyakori szentáldozás sokakat segít – különösen az ifjakat – Krisztus felé vezető útjukon. Így mondhatjuk, hogy bár a gyakorló keresztények száma félelmetesen csökken, talán mégis igaz, hogy a belső életet élők száma növekszik.

Ez a lelkesülés tapasztalható a szerzetesek között is. Keresik az igazi szellemet, s ebben az Istennel való egyesülést, a szeretet világát. Talán többen vannak ilyenek, mint valaha voltak... A veszély fenyegető közelsége és nagysága, a lanyhaság finom veszedelme itt is ébreszti a lelkeket.

Ám érezhető más is. Az, hogy túlságosan könnyű a szerzetesek számára – akik rendházakban élnek – életük külső gyakorlatainak világa. Könnyen kialakul egy külsőleg (szigorúságban, fegyelemben) imponáló szerzetesség... S a külső szemlélő könnyen kanonizálja őket... Pedig a rutin könyörtelen veszedelme ennek az életnek! A lélek ábrándos illúziója is nagyon sokakat megszedít... S ugyanezek a fegyelmezett szerzetesek sokszor meggyőződés nélküli, ellustuló, már nem Istennel, s nem tökéletes szeretetben Vele élő lelkek... Fegyelmük nagyon értékes malom, amely megőrli az embert, s kiőrli belőle a durvát, az alacsonyokat... de kihalhat az emberből a lényeg... S enélkül élettelen a legszebb fegyelem is!

A felebaráti szeretet szolgálatában álló szerzetesek élete is rendkívül nagy veszélyben van, ha nem kíséri a lelki élet... S bizony sokszor tapasztalhatjuk ezt! Az apostolkodás maga sokszor nem lelkesíti, hanem inkább rombolja a belső életet... Szerzetesházban élők is, külön élők is minden erejükkel kell, hogy harcoljanak, keményen szembeszálljanak, bátran megvívjanak „a kiválasztottak névtelen közepszerűségével”, s a világ „észrevétlen elszürkítésével”!

Sok szép virágzás valóban található, de tartóssága nem biztosított.

Ha azt nézzük, hogy hányan vesznek el a választottak közül, hogy hányan felejtik el fogadalmaikat... s hanyatlanak bűnös életbe, akkor meg kell rendülnünk... A rengeteg aposztatára gondolok... s alig merek már a benső életet élőkről beszélni...

Sötét helyzetkép ez... hiába van benne sok vigasztaló is... sötétsége még a legszebb színeket is letompítja.

Az én belső életem helyzetképe

Talán szokatlan dolog elmélkedéseink kezdetén lelkünk szakadékait keresni. Ha azonban magasra akarunk törni, ha az életszentség gondolatát akarjuk szívünkbe fogadni, akkor most kell belenézni lelkünk világába, hogy megszabadulva tehertől, lehúzó erőtől, rabságtól, egészen tisztán, új lendülettel tudjunk nagy eszményeket követni.

Hol is állok én most?

Ott, ahol a szentek? Nagyszerűen végzett egyszerű cselekedetek, Istennel nagy szeretetben egyesülő élet világában? – Én vagyok az, aki miatt Isten teremtette a világot? S aki miatt irányítja a világot? Mert a szentek ilyen fölséges jelentőségűek Isten előtt!

Erre csak néma hallgatás a válaszom. Hogyan is lennék én ilyen magasságokban?! Hiszen alacsony a lelkem, földhöz tapadt az életem, s alig-alig mozduló a lendületem...

Hát talán, ha nem is a szentek világában élek... de legalább a jóindulatú törekvés, a mindig újra elindulás jellemez? Küzdő lélek vagyok, aki emberi korlátainak tudatában, de isteni hivatás szolgálatában harcol az isteni gondolat szépségéért?

Vagy talán ez sem, itt sem vagyok? Talán még ez az egy irányban újra elinduló haladás sincs meg bennem?

Talán szétszórt lélek vagyok, de igyekszem magamat mindig összeszedni? Lélek, amelyet lefog sok vonzás, sok ráhatás, amely minden felé fordul, mint a szellőtől meglibbentett ágon a levél..., de azért van benne keresés, akarás az egység, az egyirányú haladás, az Isten akarata szerinti élet felé? Talán van bennem összefogó erő a széthúzó világgal szemben?

Vagy ez sincs...? Talán nem tudom összefogni magam, szétbomlik bennem minden: értés, akarás, látás, vágyódás?

Vagy talán még rosszabb a lelkem állapota? S nemcsak hogy nem tudok fölfelé törekedni, szállni, nemcsak hogy nem tudok újra meg újra nekilendülve fölfelé indulni, hanem még az egység, az összefogottság rendjét sem tudom megvalósítani... s irányomban egyre többször megjelenik a lefelé... a mély felé indulás? Más szóval: lelkem állapotában már kezd rendszeresen feltűnni a kisebb-nagyobb rendetlenség...

Vagy talán még ennél is mélyebben állok? Talán ez a lefelé indulás már kisebb-nagyobb részét jelenti lelkem birodalmának? Talán már hosszabb-rövidebb ideig ez lelkem állandó állapota? ...Élet, amely már nem mindig tud a felszínen maradni? Amely már sokszor lebukik a felszín alá... talán még nem súlyosan, talán nem mélyen, de már állandó jelleggel?

Vagy talán már nincs is meg bennem a felszínre emelkedés vágya? Talán már jólesik nekem, hogy tétlen, lustán úszom lelkem felszíne – életet jelentő felszíne – alatt? Már nem lelkesít az elmélkedés gondolata... már nem mozgat a mindig újrakezdés eszméje... már nem szorongat az elvesztegetett egység... már nem is akarok kiemelkedni az élet felszínére, a szebb és nagyobb értékek világába?

Talán már kezd eluralkodni bennem a szándékos hanyagság, a le nem küzdött lustaság és kényelmesség, a meglátni sem akart elkedvetlenedés?

Vagy még mélyebben állok már? és valami leránt néha-néha a mélybe? Olyan mélységbe, hogy fuldokolva és szinte kiszakadó szívvel tudok csak onnan megszabadulni? – Ez a mélység már a bűn mélysége... Eddigi lustaságom logikus következménye... a mindig a felszín alatti élet természetesen sokszor lesüllyed...

Vagy már ez sem fejezi lelkem állapotát igazán? Talán úgy kell mondanom, hogy a lelkem nemcsak néha-néha, hanem sokszor, talán már hosszabb időre is elmerül a mélyben? Ha nem törődöm a bűnnel, ha érzéketlen vagyok vele szemben, és nem jajdulok fel, amikor megjelenik életemben, akkor vagyok ilyen...

Talán ennyire jutottam már? Valóban nem tud már sírni a lelkem, amikor bünt követek el? Nem tud már akarni sem? Nem tudja akarni a felemelkedést?

Félelmetes ez az örvény, amely így elnyelt... Ott állok gondolatomban az örvény szélén... és nézem az örvény áramába került szegény magamat, amint sodródik... menthetetlenül sodródik a kavargó mélység felé, ahonnan már nincs szabadulás. Ne hagyd el magadat! Törekedj fölfelé!

Az önvizsgálat

Ezt az alábbi módon is el lehet végezni.

Elöttem állt *az eszmény*: az életszentség, az Istennel egyesülés nagy szeretetben, minden hétköznapi cselekedetben, kicsinységben... és mégis óriási élet szépségében és szentségében. Fiatalosan, tiszta idealizmussal és fáradhatatlan kereséssel szolgáltam ezt, s bár tapasztalatlanságom eredményeként akadt bennem hiba is bőven, törekvésem tiszta és nemes volt: egészen Istent kerestem és semmi mást!

De be-belépett az életembe a tény, hogy meg-megálltam néha a teremtmények mellett. Kicsi rendetlenség ez! A lendület egy pillanatra megtorpan... Majd mind több és több megállás után már elkezdtem nézni, figyelni: mit is tud nyújtani a teremtmény? Olyan ez, mint amikor a gyermek az éléskamra mézét kóstolgatja. Ez már nemcsak megállás, ez már egy kis tapadás is.

Annyira odatapadhatok a teremtett dolgokhoz, hogy el-elfeledem Istent, Aki felé halad törekvésem, hogy megpihenek már a teremtett dolog által nyújtott élvezetben... Még nem akadt el egészen törekvésem nemes iránya és haladása, de a megállások és elpihenések egyre hosszabbak... Már nem foglalja le egész időmet, minden gondolatomat, egész szeretetemet az Isten és *Isten dicsősége*...

Megállásaim idején már akad a teremtmények között olyan, amelyiket már egészen magaménak, sajátomnak, egyedül a magam örömeire teremtettnek tekintem. A proprium (a tulajdon) a régiek írásaiban a legfélelmetesebb bűn gyökere!

Csak egy lépés már... és a cél kezd homályosodni... S ugyanakkor feltűnik egy másik csillag, egy másik cél a lelkem szeme előtt... Valami ostoba, vak fénnel célnak s csillagnak látom saját magamat. Magamat keresem... és nem az Istent!

Irtózatossá szakadék nyílt itt meg! A cél már nem Isten, hanem a teremtmények! Az út már nem töretlenül Isten felé halad, hanem az én szempontjaim, az én elgondolásaim, az én kezdeményezésem irányában. Már nem Istennek engedelmeskedem, hanem ösztöneimnek... és már nem vagyok Isten bolygója, hanem önmagam tehetetlen és vak középpontja... Eszközeim már nem a természetfölötti eszközök; magamban, szorgalmamban, elgondolásaimban bízom... és a kegyelem korrekciója egészen kiesett már cselekvéseim világából...

Amikor egy lélek odajut, hogy önmagát, a saját dicsőségét keresi, már elkezdődött benne a romlás. Megjelent az emberben a rossz. Az egyetlen igazán rossz, ami az embert elérheti: Isten kezd kimaradni az ember világából! Az ember egész léte mintegy a színét veszti, az értelmét kockáztatja...

S az eredmény az lesz, hogy a lélek fölfelé haladása, szárnyalása helyett előbb kapkodó ezerfelé futás, majd lassanként a „lefelé” jelenik meg, végül a „lefelé” és a „lent” válnak egészen úrrá a lélekben. Átvesszi a hatalmat a *hazugság*. Az ember úgy él, mintha nem Isten lenne egyetlen Ura, Parancsolója; a teremtményeket úgy tekinti, mint a maga és más teremtmények örömeinek és gyönyörének tárgyait; mindent megfoszt valódi, isteni rendeltetésétől. Íme: a hazugság, amely lefoglalja a lelket! Minden tévedés atyja!

Itt van a pogányság gyökere is. Istenit mindent: embert, más teremtményeket, élvezeteket... csak magát Istent nem!

A szívben ugyanakkor megjelenik a *hiábavalóságok* özöne. „Hiábavalóság, csak hiábavalóság..., csupa hiábavalóság. Minden hiábavalóság!” (Préd 1,2) Hiábavalóság

mindaz, amit a teremtmény nyújtani tud... Csak Isten tud örökkévalót nyújtani, minden más mulandó, ingatag, hiú dolog! Félelmetes üresség, tátongó mélység nyílik itt!

Sok szív szenved, gyötrődik, s nem is sejtí bajának sem természetét, sem okát, még kevésbé orvosságát. Tele vannak elégedetlenséggel, láznak minden ellen... nem találnak soha megnyugvást semmiben. Akkor értik csak meg, hogy mi volt ez, amikor egy kicsit megérinti lelküket Isten szeretete, az Ő dicsősége iránti buzgóság (kilépés az énből és a teremtményekből!). Akkor egyszerre meglátják a feneketlen mélységet, amelyben kínlódtak: az emberi lélek a végtelent keresi... véges nyomorúságokban csak gyötrődni tud... a hiábavaló, a mulandó nem képes kielégíteni!

Érzékeinkben megjelenik a *rabszolgaság*. Ez logikus és természetes következménye korábbi, hiábavalóságokba kapaszkodó életünknek. A mérhetetlen üresség – amelyet Isten hiánya hoz létre bennünk – éhesen keres egyre újabb szükségleteket, hogy be tudjon telni... S többé már nem ura az ember önmagának: érzékei parancsolnak kívánságaikkal, s az ember rohan utánuk, amíg csak tönkre nem megy...

Végül megjelenik a *lélek halála*. (A halál nem más, mint elválás, a lélek elválása a testtől; szétbomlás: az ember alkotóelemeinek szétbomlása; fizikai megsemmisülés: a fizikai létezés elvesztése.) – Ez az egyre jobban kibontakozó elszakadás Istentől lassan elválássá növekszik, a lelki élet elemeinek szétbomlásává, a lelki, a természetfölötti létezés megsemmisülésévé... Az ember senkivé lesz a kegyelem, a természetfölötti élet világában!

Ez a rettenetes út a tökéletlenségek után megjelenő *szándékos* hibákkal kezdődik, amelyekből a lélek nem akar kiszabadulni... majd a *tudatos*, de még nem súlyos, Istentől való elfordulásban folytatódik: a bocsánatos bűnben; végül megjelenik a lélek halála, a *halálos* bűn.

Ezt a nagy vonásokban felvázolt helyzetképet rajzolja mindenki tovább saját lelki világáról! Mindenkinél más lesz az eredmény, de az eddig vázoltakból több vagy kevesebb biztosan jelen van mindenkinek a lelkében. Megjelenik a bűn, és talán még most is pusztítja az életet, amelyet Istenért akartunk s akarunk újra élni...

A bűnbánat

Az erre indító számos szempont és gondolat helyett csak egyetlen gondolatot nézzünk most: az őskeresztény töredelem fogalmát. Szent Péter első pünkösdi beszédében ezeket mondja az összegyűlt tömegnek: „A názáreti Jézust... gonosz kezek által keresztre feszítve elveszejtették. Az Isten azonban feloldotta a halál bilincseit és feltámasztotta... Tudja meg hát Izrael egész háza teljes bizonyossággal, hogy Isten azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek, Úrrá és Messiássá tette!” (ApCsel 2,22-24; 36). – „E szavak szíven találták őket” (ApCsel 2,37).

Megérették, hogy Istent bántották meg. Az igazi töredelmi szempont nem a rossz tárgya, hanem az a tény, hogy Istent bántották meg!!! Megértették, hogy a *bűn* nemcsak *emberi rossz*, hanem elsősorban *Isten elleni lázadás!* Láthatunk benne nagyon sok emberi rosszat is, de a lényege, a lényegi rossz benne Isten-ellenessége. A bűnt lehet megérteni emberi vonatkozásaiban, még magyarázni, sőt menteketni is lehet... de isteni vonatkozásában teljességgel érthetetlen! S az ember szívének össze kell törnie, amikor ezt megéri... meg kell törődnie az embernek! Fájni kell a szívnek...! Mert erre nincs más orvosság!

Ez az őskeresztény *töredelem*. Eleven seb a lélekben, amely arra ösztönöz, hogy adjunk Istennek sokat, nagyon sokat! ...azért, amit bűneinkkel elvettünk Tőle!!! Talán nincs is szükség másra itt. Nem kell sok fájó szempontot megérintenünk, hogy szívünk összetörjön, hogy bűneinket fájlalni tudjuk... hogy Istenhez kiáltsunk... Legyünk sebzett szívű emberek, akik nem tudják elviselni, hogy Istent megbántották!

Csak ez kell, s akkor felragyog bennünk valami abból a kegyelemből, amelyet Isten megad a töredelmes szívű embernek, s ennek a kegyelemnek a fényénél újra felragyog az élet nagy eszménye. Akkor ismét látjuk majd az életszentség csodálatos valóságát, s azt is, hogy ez nem ábránd, nem egyesek eszménye és kötelessége csupán, hanem mindnyájunk számára lehetséges út!

A lélek töredelme, fájdalma nyit utat az Istennel való egyesüléshez a tökéletes szeretetben!

Ne féljünk végigjárni a töredelemnek ezt az útját! Ha végigjártuk, bátran ráléphetünk a szép, a szent élet ösvényére. Törekedjünk fölfelé, és ismét tiszta fényben ragyog előttünk Isten szava: Szentek legyetek!

A csillag és a csillagnézők

Két gondolatkörről elmélkedtünk eddig: 1. Isten, és Isten célja: az Ő dicsősége és a mi boldogságunk; 2. saját helyzetünk, amely tulajdonképpen nem más, mint Isten céljának szem elől veszítése.

Ebből az ellentétes, elrontott helyzetből való kiszabadulás, életünk megoldása a belső életben rejlik. Láttuk, hogy az nem más, mint a *lélek egyesülése Istennel a szeretet tökéletességében*. Egyedül ez képes felemelni az embert földi alacsonyosságából, amelyben minden szépségét elveszti, egyedül ez tud lelket adni anyagi világunk testi formátlanságának, s egyedül ez képes kiemelni bennünket a formák, a rutin, a megszokás unalmas, lelketlen mechanizmusából. Figyeljük meg jól magunkat: nincs rosszabb egy szellemi vagy lelki életet élni kívánó ember számára, mint a rutin, a tartalom nélküli cselekedetek.

Isten csillaga

A *belső életet* nevezem Isten csillagának, amely bele tud világítani sötét szögletekbe, széppé tud tenni kitaposott utakat, értékessé tud tenni szegényes és egyszerű világokat, amely a legszürkébb életet is fényel tudja beborítani... szinte még a valóban mélyre sülyedt élet sarán is csillogó fényt villant fel, mint a napsugár a sárban...

A belső élet csillag. Úgy is érthetem ezt, hogy fényből meríteni lehet, magunkba lehet szívni, mint a levegőt, s aki ezt magába szívja, az mássá válik. – Két ember élhet teljesen azonos módon, végezheti ugyanazokat a cselekedeteket, és mégis egyszerre kiáltó ellentét, óriási különbség támad közöttük, ha az egyikben a belső élet csillaga kezd ragyogni. – De nézzünk csak saját magunkba: figyeljük meg, hogy milyen gyorsan válik cselekvésmódunk, egész életünk közönségessé, ha nem gondolunk gyakran és mélyen Istenre (= belső élet). Azt is megfigyelhetjük, hogy szemmel láthatóan megáll minden lelki fejlődés, az erények szépülése lelkünkben, ha cselekedeteinkben nem tudjuk megélni a több szeretetet (= belső élet).

Mert van valami tetteinkben és életünkben, ami ragyogó (íme: itt a csillag!), nemes és szép, ha tudunk mindig Istennel élni, *egész szeretetünket beleadva* minden cselekedetünkbe. – Lényegében sosem a mi cselekedeteink azok, amelyek Istent dicsérik, amelyek a mi „tökéletességeinket” adják (sokan végzik és teszik ugyanazokat, és mégsem lesznek szentekké, nem is dicsőítik Istent!), hanem a *lélek*, amellyel ezeket a cselekedeteket végezzük. Ha én sokat tudok lelkemből, szeretetemből beleadni cselekedeteimbe, akkor azok Istent dicsérik, s közben engem szentté tesznek. De ha ez a lélek hiányzik cselekedeteimből, akkor azok tartalom nélküli üres formák, edények... Az ember nem annyit ér, amennyit mond, vagy amennyit külsőleg tesz – ez csupán a termelés szempontja, a külső tevékenység mértéke –, hanem annyit ér, amennyi s ami ő önmagában! Isten nem számlálja a cselekedeteket, hanem *méri!* – S ha egy cselekedet súlya belső telítettségéből fakad, akkor az értékes Isten előtt és a magam számára.

Nézzük csak a csillagot!

Nem más ez, mint *hitünk világa*, amely nem áll meg a méter és a kilogramm birodalmánál, hanem mögéje is képes nézni, s látni tudja Isten világító fényét, s azt bele is tudja vinni minden cselekedetébe. A hitnek ez az ereje fogja át egész életünket, nehézségeinket és örömeinket, céljainkat és eredménytelenségeinket... S ha semmi sem sikerül, ez akkor is ragyog életünkön!

Szándékunk tisztasága ez, amelyről a világ azt mondja: a becsületes jó szándék. Az ember jóakarata ez, amely mindig a nemesebb, az értékesebb, a hasznosabb irányában akar haladni.

Még ha nem is valósul meg törekvése, ez a jó szándék mindig fénylik a cselekedeten!
Nagyszerű jellemzője ez a tiszta szándékú, jóakarátú ember egész tevékenységének, amelyet semmi nem képes lerontani!

A szeretet gazdagsága ez; jobban világít, mint a legfényesebb csillag az égen! Ez a szeretet megszólal az állapotbeli kötelességek munkájában, az emberek közötti kapcsolatban, az egyszerű hétköznapok semmitmondó eseményeiben.

Összefoglalva: A belső élet, az Istennel egyesült élet, a szeretet élete – ez az a csillag, amely fényével csodálatossá tud tenni egy életet. Csillag, amely nemcsak a természetes életet ragyogja be, hanem megvilágítja hétköznapjaink egyszerűsége és jelentéktelensége mögött a természetfölötti élet mindent átfogó, nagyszerű valóságát.

Csillag, valóban csillag a belső élet. Életünk legszebb csillaga!

Isten öröme

A belső élet csillagával beragyogott emberi élet nemcsak belső értékében nagy, nemcsak dicsősége Istennek, hanem ezen felül Istennek egészen rendkívüli módon kedves is!

Az Úr Jézus így fejezi ezt ki: „De elérkezik az óra, s már itt is van, amikor igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát. Mert az Atya ilyen imádókat akar. Az isten lélek, ezért akik imádják, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk.” (Jn 4,23-24) Az Úr Jézus e szavaiban két dolgot kell most meglátnunk. *Először* a belső élet mibenlétét: a lélekben és igazságban imádó lelket, azt az emberi magatartást, amely nem függ semmi külsőtől, nem elégszik meg külsőséggel, hanem mindenekelőtt és lényegében nem más, mint belső, a lélek mélyén élő imádása Istennek, vagyis felemelkedés Hozzá, *egyesülés Vele és szándékaival*, és pedig igazságában, vagyis a valóság teljességében, mert ez az élet nem elképzelt valami, nem jámbor ábrándozás, nem koholt buzdítás, hanem valóság, igazság! – *Másodszor* meg kell látnunk, hogy Isten keresi, kutatja, kívánja, szereti az ilyen lelkeket. A latin szöveg még világosabban mondja: „Nam et Pater tales querit, qui adorent eum.” Mert az *Atya is keresi* azokat, akik így imádják őt.

Az Atya, az Isten keres... Milyen különös dolog! A végtelen Isten keres... Amit mindenütt meg lehet találni, azt nem kell keresni. Ez tehát azt jelenti, hogy nem valami úton-útfélen található dolog a belső lélek, hanem ritka... nagyon ritka!

Isten nemcsak keresi, alakítja is a belsőséges lelkeket, mert keresése nem más, mint jobban és jobban a maga közelébe vonzása, melegebben a maga egységébe olvasztása azoknak. Isten keresése a belső lelkeket még belsőbbekké teszi!

Olyan ez az Isteni munka, mint a művész alkotó munkája, aki festve, vésve, dallamot komponálva keresi a művészi mondanivalót. Dolgozik a művész, és munkája nyomán alakul ki alkotása. Munkája keresés, kutatás, elmélyülés, belefúródás egy gondolatba, amely csak lassan nyer formát a keze alatt. Ezzel a kereséssel szinte a semmiből kelti életre mondanivalóját. Homályos, ki nem bontott gondolata mélyén rejlik valami csodálatos... Ebbe temetkezik bele, s keresi azt a csodálatosat, művészt, ami benne van, s keresése teremti, alkotja meg azt, mintegy keresése szabadítja meg a sok homálytól, zavaró elemtől, amely körülveszi és eltakarja... S végül előcsillan a nagyszerű művészi alkotás. Isten is így keres! Előtte áll egy benső lélek képe (Előtte természetesen nem homályosan, de a valóságban még ki nem bontva), s keresi benne a nagyszerűt, a mesterművet, a lelki embert, a benső embert. Keresése, munkája *bontogatja ki* azokat a fölséges vonásokat, azokat a csodálatos szépségeket, amelyek a belső ember *szépségét és értékét* alkotják.

Isten munkája olyan, mint a márvány fölé hajoló művészé. A márvány itt a lélek a maga még ki nem alakított szépségével, de a maga teljes Istenre hagyatkozásával, Isten kezére bízott egész életével. S Isten munkálja ezt az élő márványt... keresi azokat, akik lélekben és igazságban imádják Őt... S ez a kereső Isten nem félelmetes erővel véső és keményen

kalapáló valaki, hanem *Atya*... a keze finom, érintése gyengéd, nem enged fölöslegesen szenvedni... csak a szeretet mozgatja még akkor is, amikor belém vág a vésője...

Miért keresi Isten ezeket a lelkeket?

Mert kedvesek Neki! Mert örömeinek tárgyai! – Isten nagy munkájának középpontja, figyelmének tárgya, érdeklődésének dédelgetett kedvencei ezek a lelkek... igazi imádói!

Nem boldogság-e tudni ezt? Nem kimondhatatlan öröm-e nekünk is?

A csillagnézők

Talán furcsa, de azt kell mondanunk, hogy Isten után az első és a legszorgalmasabb nézője a belső lelkeknek, az első csillagnéző: a **gonosz lélek**. Senki úgy nem érdeklődik utánuk, mint ő.

A gonosz lélek nem hajszol ábrándokat. Ő a legnagyobb realista. Nem aggódik sok földi nagyság miatt, sok siker miatt sem, amely a lelkek világában feltűnik, nem zavarja a legragyogóbb látszat sem, bár az emberek ilyenek láttán már futnak is szentté avatni a ragyogó látszatot... Ő tudja, hogy mi az igazi érték.

Ha észreveszi, hogy egy akármilyen kicsiny lélek kezd elmerülni az imádságban, ha azt látja, hogy egy lélek elkezd keresni Istent, akkor nincs többé nyugta, s mindent megpróbál, hogy ezt megzavarja. Senki nem törődik úgy ezzel a csillaggal, mint ő! Minden eszközt felhasznál, hogy a munkát *akadályozza*, a lélek bensőségét kisebbitse, a lelket elbátortalanítsa, irányától eltérítse.

S ha Isten (keresésével) megmutatta, hogy mennyire értékes az ilyen lélek, ugyanezt láthatjuk most ebből az irányból is. Kibékíthetetlen ellensége az ilyen lélek a gonosz szellemnek!

Ez az oka annak a gyakran megmagyarázhatatlanul sok *nehézségnek*, amely a belső lelkek útját kíséri. Hol állapotbeli kötelességük látszik zavart támasztani, hol egészségük, hol a látszólagos szeretet, hol az ún. alázatosság, hol az emberek, akik megmosolyogják, akik mintegy buzdítva lebeszélik őt, akik okosságra intik, figyelmeztetik, hogy a jóságos Isten ezt nem követelheti..., hogy micsoda veszteség lenne az Isten országa számára, ha ő tehetetlenné válnék..., hogy senki sem tudná őt pótolni... stb.

Ez az első csillagfigyelő a lélekben magában is megszólal: „Mire jó ilyen sok törődés? A lélek egyszerűbb, nem szükséges annyi fáradozás... Nem kell annyira elmerülni az imádságban... Az élet és a szeretet mást is követel...” Teleszórja a lelket kérdőjelekkel (figyeljük csak meg a meglazult lelkeket!), kétségekkel, bizonytalanságokkal... s a lélek könnyen rátévedhet egy ún. okosabb és ésszerűbb útra.

De legyen mindez nekünk csak arra jó, hogy általa újabb bizonyítékot nyerjünk a lelki élet értékére vonatkozólag: a csillag, Isten mesterműve ilyen óriási értékű!!!

* * *

A második csillagnéző **az Anyaszentegyház**.

Az Egyház nagyszerű világa beláthatatlan világ, amelyben megszámlálhatatlan kicsiny és nagy lélek él. Ennek a világnak csillagai a belső lelkek! Egy-egy lélek, amelyik igazán *törekszik* fölfelé, a *tökéletességre*, több dicsőséget ad Istennek, mint papok vagy szerzetesek ezrei, akik nem ilyenek. Ennek a csillagnak a fénye egészen rendkívüli, sugara messze ér, s melege, ereje hallatlan energiával dolgozik a világban! Gondoljunk csak egyik vagy másik szentre! Csillag volt mindegyik, és sugárzásuk egy világot töltött be s fog betölteni az idők végéig!

Csodálattal nézi őket az Anyaszentegyház.

Lisieux-i Szt. Teréz mondja (Keresztes Szent János gondolata alapján): „A *tiszta szeretet* legkisebb megmozdulása hasznosabb anyám, az Anyaszentegyház számára, mint az összes többi jócselekedet!” (Histoire d'une âme. 11.f. 217. old.)

Az Egyház égboltján a csillag, a belső élet tehát bámulatos és hatalmas erő!

Az Egyház maga a szó legbensőbb értelmében: ezek a lelkek, a csillagok. Az Isten országa természetesen a lelkek birodalma, de igazi építőkövei, alkotóelemei a szentségre, *bensőségre törekvő lelkek*. Ezért nézi az Egyház olyan szeretettel a bensőséges lelkeket, a csillagokat.

Különösen manapság nagy a belső lelkek jelentősége. Bár sokszor úgy gondoljuk, hogy Krisztus hatalma csökken, gyengül, de ez csak látszat! Nem a millió megkeresztelt mutatja Krisztus királyi hatalmát, hanem a *benső lelkek*. Ha vannak benső lelkek, akkor a krisztusi hatalom és ország nagy, s ha egyre több belső lélek van, akkor – minden külső látszat ellenére – növekszik ez a hatalom és nagyság! A csillagok királya nem veszít hatalmából, ha a szellő sok millió porszemet elsodor is tiszta világból...

A modern világ látszata ijesztő... de miért félnénk?! „Isten kegyelmét a szükséghez méri, és senkit sem próbál erőin felül. Ezért az emberiség történelmének legsötétebb korában kétségtelenül *feltámad az életszentség új virágzása.*” (J. Maritain: *Primaute du spirituel*. 124. old.)

A legtöbb félelem és szorongás oka, hogy egy világ pusztul. Formák, szokások, életmód, ízlés, törekvések, érintkezési mód... A formák elpusztulnak... talán a kereszténység európai formája is... De – és éppen ez a diadalunk! – a kereszténységnek van a formák mögött tartalma, lelke, örökszép értéke! Van csillaga: a belső élet! A minden formát legyőző és túlélő belső élet!

Legyőzte a rabszolgaságot – szent rabszolgák!

Legyőzte a népvándorlást – mennyi szenttel!

Legyőzte a középkor feudalizmusát – szent királyok és szent parasztok, szent szerzetesek, tudósok és koldusok!

Legyőzte a reneszánsz világát – rengetek szent! Új lélek sugárzik, pedig a régi az!

Legyőzte a kapitalizmust – Kolping, XIII. Leó, Talbot, belső életet élő munkások!

Legyőz minden új formát is a bensőséges, Istennel egyesült lélek!

Ez Anyaszentegyházunk nagy reménysége! Ezért nézi, ezért figyel a bensőséges, törekvő, szerető lelkeket csillagnéző szemmel.

* * *

A harmadik csillagnéző *én magam* leszek.

A modern idők szorongása egyre jobban elborítja az egész emberiséget, s egyre jobban érződik a szentség után sóhajtozó világ vágya. Most kell hát felragyogniuk a csillagoknak! *De bennem is!!!* Nem várhatom, hogy majd más elvégzi, amit én nem végzek el!

Nézzem hát magamat, s lássam meg magamban a csillagot, amelyet Isten bennem *keres!*

„Minden lélek, amelyik felemelkedik, a világot emeli föl!” (Elisabeth Leseur: *Journal*.)

Erre figyeljek, ezt nézzem! Ezt, ami bennem is lehetséges, mert tudok, tudnék felemelkedni, tudnék bensőséges lélekké válni, tudnék Isten felé fordulni, s Vele szeretetben egyesülvé tudnék valóban csillaggá válni... Törekedj fölfelé! S ezzel Krisztus szavát teljesíteném: Legyetek szentek! S felemelkedve tudám... Igen, én tudám... akkor! *A világot fölemelni!*

Csak nézzem dolgozva, tevékenyen a csillagot!

A talentum és a kamat

Egy ember idegenbe készült. „Összehívta szolgálait, s rájuk bízta vagyonát. Az egyiknek öt talentumot adott, a másinak kettőt, a harmadiknak csak egyet, kinek-kinek rátermettsége szerint, aztán útra kelt. Aki öt talentumot kapott, menten elkezdett vele kereskedni, s másik ötöt nyert rajta. Ugyanígy az is, aki kettőt kapott, másik kettőt szerzett. Aki egyet kapott, elment, ásott egy gödröt, és elrejtette urának pénzét. Hosszú idő elteltével megjött a szolgálk ura, és számadást tartott.” (Mt 25,14-19) Az első és a második szolga dicséretet és jutalmat kapott. A harmadik így szólt: „Uram, tudtam, hogy kemény ember vagy. Aratsz, ahol nem vetettél, és gyűjtesz, ahol nem szórtál. Ezért félelmemben mentem, elástam a földbe talentumodat. Itt van, ami a tiéd. Te mihaszna, lusta szolga! – kiáltott rá ura... Oda kellett volna adnod pénzem a pénzváltóknak, hogy megjövet kamatostul kaptam volna vissza. Vegyétek el tőle a talentumot... Ezt a mihaszna szolgát pedig vessétek ki a külső sötétségre...” (Mt 25,24-30)

Különös, szigorú történet... De szembe kell néznünk vele, ha belső emberekké akarunk válni.

Mi a talentum?

A talentum az az *isteni élet*, amelyet a Szentlélek ad nekünk a *megszentelő kegyelem által*. Ezt minden keresztény megkapja a szent keresztségben. Betelik a lelke egy csodálatos élettel, Isten fogadott gyermeke, Krisztus testvére lesz.

Ez az élet fejlődik, növekszik, egyre szebben bontakozik ki minden szentség felvételével (még akkor is, ha a legkisebb megfelelő előkészülettel járulunk a szentségekhez). De azért mégsem mondhatjuk, hogy ez az élet már nagyszerű, értékes, igazi belső élet. Nem! Ez az élet olyan, mint az elásott talentum. Itt a lélek semmit sem adott hozzá Isten ajándékához, a talentumot elásta... Ebben a magatartásban semmi pozitív törekvés, munka, törődés nincs a talentummal. Itt semmi más nincs, mint egy negatív cselekedet, amely csak annyit ér, hogy a talentum nem veszik el.

Isten azonban nem szereti ezt a negatív magatartást! Ő pozitív munkát vár, követel! Nem fogadja el a gyümölcstelen életet!

A talentumot meg kell őriznünk, ez igaz! De nem ilyen tétlen módon! Nem elégséges a kegyelem állapotában lenni, és mindenben úgy élni, ahogy a csak természetes ember él! Gyökerében benne van az ilyen emberben az isteni élet, de mit ér ez, ha meg sem mozdul, ha egyetlen cselekedet sem fakad belőle?! Milyen az az élet, amelynek nincs cselekedete, nincs megnyilatkozása? Hiszen az ilyen életet gyakorlatilag – mivel nem látjuk és nem tapasztaljuk cselekedeteiben – nem létezőnek kell mondanunk!

Különösen veszedelmes ez az életmód szerzetesek esetében. A szerzeteséletben azt *vállaljuk*, hogy törekszünk fölfelé, *törekszünk a tökéletességre*, hogy kamatoztatjuk talentumunkat. Ha tehát egy szerzetes ásná el talentumát, és semmi kamatot nem szerezne vele, az lényegében eldobná azt, mert a talentum nem azért volt reá bízva, hogy megőrizze, hanem azért, hogy gyümölcsöztesse, kamatoztassa.

„Nagyon sokan vannak – mondja az Úr Jézus Sr. Benigna Consolatának –, akik gyümölcstelen kincs csupán; bírnak engem, mert bírják a kegyelmet, de nem hagynak érvényesülni engem.” – Ezek a lelkek nem hagyják élni Jézust. Pedig bennük van!

Azért kaptuk a kegyelmi életet, az isteni életet, hogy részesüljünk Isten természetében: „Isteni ereje az Isten szerinti elkötelezett élethez mindent megadott nekünk: megismertük azt, aki dicsőségével és erejével meghívott minket. Értékes és nagy ígéreteket kaptunk, hogy

általuk *részeseivé legyetek az isteni természetnek, és megmeneküljete a romlottságtól, amely a világban uralkodik a bűnös kívánság következtében.*” (2Pt 1,3-4)

Sokat kaptunk, nagy érték a talentum, de ez még nem minden! Nem azért kaptuk a kegyelmet, hogy biztos menedékünk legyen, hanem azért, hogy felhasználjuk, hogy vele dolgozzunk, hogy a kegyelem *bennünk megharcolja a maga nagy harcát* a világgal, a földdel, a testtel, és meghozza a maga gyümölcsét és hasznát! – A szerzetesállapotot sem szabad menedékhelynek, biztos kikötőnek tekinteni – ez elásása lenne a hivatás talentumának! –, hanem inkább küzdőtérnek, ahol harcolnak a többért, a nagyobbért, a szentebbért.

„Éppen ezért minden igyekezetetekkel legyetek rajta, hogy hitetek megteremje az erényt, az erény a tudást, a tudás a magatok fölötti uralmat, a magatok fölötti uralom a jóban való kitartást, a jóban való kitartás a vallásos érzületet, a vallásos érzület a testvériességet, a testvériesség pedig a szeretetet. Mert ha ezek megvannak és gyarapodnak bennetek, nem marad Urunkra, Jézus Krisztusra vonatkozó ismeretek hatástalan és meddő.” (2Pt 1,5-8)

A talentum csupán az isteni élet, amely alkalmassá teszi képességeinket a cselekvésre a belénk öntött erények s a Szentlélek Úristen ajándékai révén. – Ha elásom ezt a talentumot, nem hoz kamatot, elveszik... és jutalmat sem kapok...

Nagyszerű érték a talentum! De amint igaz Szent Pál szava, hogy „aki nem akar dolgozni, ne is egyék” (2Tesz 3,10), úgy igaz az is, hogy „akik nem dolgoznak és esznek, azok tolvajok” (Gandhi) – és igaz az is, hogy aki a kapott talentumot nem értékesíti, nem kamatoztatja, az tulajdonképpen ellopja gazdája hasznát. – A lélek is, amelyik csak őrizni akarja a talentumot, haszontalanná teszi mind a maga, mind a gazdája számára. – Ez mindig szomorú dolog, de mennyivel szomorúbb akkora értékű ajándék esetében, mint az isteni élet ajándéka!

Egy fölséges világ örököséiként eltékozoljuk ennek a világnak a vagyonát, ha nem tesszük ragyogóvá az erényt, a tudást, az önuralmat, a jóban való kitartást, a vallásos érzületet, a testvériességet és a szeretetet, amelyek nélkül, mint Szent Péter apostol mondja, gyümölcstelen, meddő az életünk!

Mi a kamat?

„Oda kellett volna adnod pénzemet a pénzváltóknak, hogy megjövet kamatostul kaptam volna vissza.” (Mt 25,27)

Nem elég a talentum, nem elég az élet, ha nem hoz semmi gyümölcsöt, ha nem fejlődik, nem gyarapodik, nem él aktív módon, tevélegesen!

Az isteni élet talentuma is élet, tehát növekednie, fejlődnie kell! Az életelvnek ki kell bontakoznia saját törvényei szerint! Ez akkor történik meg bennünk, ha a megszentelő kegyelem – mint a táplálék, mint a levegő az emberben – egész létünket betölti, minden képességünkben szétárad, s az *isteni életet* gyakorlatilag, ténylegesen megindítja bennünk. Íme, életünk kamata: egész létünknek, minden képességünknek a megszentelő kegyelem állapotában folyó tevékenysége! Egy minden részünkben megmozduló több, szebb, isteni élet! Nem haszontalan, elásott talentum, hanem minden porcikánkban eleven, isteni élet! Bontakozó, nagyszerű istengyermekség, szeretetben megvalósuló, benső egyesülés Istennel!

Ez a kamat, ez a pezsdülő fejlődés, a talentumnak ez a többlete nem pusztán emberi munka! Ehhez magunkban kevesek vagyunk. Isten segítsége itt nélkülözhetetlen!

S Isten minden pillanatban adja is nekünk Szentlelke által az Ő halandó élete folyamán kiérdemelt *segítő kegyelmeket*. Élete kamatait... Íme: ezeket kapjuk meg minden pillanatban, minden mozdulatunkban! Így élünk valóban Krisztusban... vagy talán még igazabb, ha azt mondjuk, hogy Ő él bennünk.

Most már csak arra van szükség, hogy nagy isteni ajándékunk, a szabad akarat belekapaszkodjék ebbe a krisztusi segítségbe, s ezzel megerősítve képességeinket valóban éljük az isteni életet, gyűjtögessük cselekedeteinkkel a talentum kamatait.

S itt értjük meg még világosabban az isteni élet fogalmát és félelmetesen nagy ajándékát.

Érte és Vele

A lelki élet, a belső élet lényegileg két összetevőből áll: *Isten* lelkünkben folytatott *munkájából*, amely az értelmet megvilágosító világosság, fény, sugár és az akaratot érintő, mozgató, lendítő ihletés, finom érintés; továbbá a *lélek tevékenységéből*, amely együttműködés a kegyelem világosságával, felragyogásával, s az akarat együttműködése az indító, mozgató, lendítő ihletéssel.

Ennek az együttműködésnek külső gyümölcsei még nem mutatják egészen tisztán a kamatot. A külső cselekedetek megszülethetnek más gyökérből is.

Ha az engedelmségből születnek, akkor a belső értéknek ragyogó megnyilvánulásai ezek. Ám ha a belső hiányzik is... éppen úgy tudnak mutatkozni, mintha az meglenne!

Az isteni élet cselekedetei, amelyeket állapotbeli kötelességeim, előjáróim, szabályaim határoznak meg, külsőleg pontosan előírják azt, hogy *mit* kell tennem ezen a helyen, ebben az időben, ilyen körülmények között. De más is sugallhatja ugyanazt az adott körülmények között (pl. hiúság, kényszer, önzés, szokás, megszokás). Az együttműködés igazi gyümölcse, az isteni élet igazi kamata azt is megadja, *hogyan* cselekedjem a belső cselekedetek világában. – S itt rejlik tisztán láthatóan az isteni életnek, a talentumnak a kamata!!!

Gondolatok születnek, amelyek belemélyednek az igazság keresésébe, amelyek nyughatatlan nyugalommal csak egyet akarnak: meglátni, megérteni, felragyogtatni önmagamban az igazságot!

Az érzület mellett vágyóképeségünk akarati megmozdulásai is munkálkodnak bennünk, s a szeretet tüzével telítik meg minden cselekedetünket, amelyből buzgó lelkesedés, meleg odaadás fakad.

Íme, itt születik meg a kamat! A többlet, ami magában az isteni élet talentumában még nem volt meg, amely nélkül az isteni élet szinte elásott, halott kincs, de amellyel az isteni élet csodálatosan tud kibontakozni!

Lelkünk is, szívünk is egészen Istené az együttműködés nagyszerű gyümölcseiben: a belső cselekedetek így felemelt valóságában. Isten tartja birtokában mindkettőt, s a szellem is, a szív is csak Istenre figyel, csak *Érte* dolgozik, de nemcsak *Érte*, hanem *Vele* is!

A belsőnek ez a nagyszerű felemeltsége, a talentumnak ez a kamata belső világom olyan gazdag értéke – olyan birtokbavétel ez Isten részéről, s olyan átadottság Istennek –, hogy a lélek nem tudja elveszíteni! Még a legjobban szétszóró külső elfoglaltság közepette sem! A lélek mindig a szeretet ragyogó és tüzes gyakorlatában él!

Íme: a talentum és a kamat. Az egyik a keresztségben belénk helyezett isteni élet csírája; a másik a Szentlélek Úristen kegyelmével értelmünkben és akaratunkban kibontakozó pezsdülése ennek az isteni életnek, az élet mozgalmassága, tevékenysége, buzgó, mindig szebb és mindig jobb után törtető fejlődés, a Végtelennel tiszta világosságban és égő szeretetben egybeolvadó emberi belső munka.

Ha a külső cselekedetek ennek megnyilvánulásai, akkor azok is a kamathoz tartoznak, s egy életen át azok is az isteni élet lényegébe olvadnak, a belső gazdagságának kiáradásai lesznek.

S a Gazda nem veszi el tőlem talentumomat, hanem ad még hozzá jutalmat is!

Virágnylás

A *belső élet* olyan, mint egy kinyíló virág. Titokzatos, szép bimbó, fesledező szirmok, mesébe illő színek, majd halvány, csillogó színekben kitáruló, egyre több belső mélységet, titkokat megmutató virág... Ez teremtett szépség, de van örökszép mintája: a legfölségesebb Szentháromság isteni életének mélye. Isteni élet, amelynek teljességéből merít az egyetlen Fiú, Aki a maga kibontakozó szépségének mélytüzű titkát ragyogja végtelen, izzó, örök Szeretben, amely egyúttal az Atya végtelenségének Szeretete is... Örökszép isteni virág, minden nyiladozó tavasz örök mintája!

Fölséges teljesség... „Mindannyian az ő teljességéből részesültünk, kegyelmet kegyelemre halmozva.” (Jn 1,16) – Ez a fölséges isteni élet a forrása a megszentelő kegyelemnek, amely képessé tesz bennünket az isteni életben való részesedésre, s Isten természetfölötti megismerésére és szeretésére... úgy, ahogy Isten ismeri és szereti önmagát...

Isteni virágnylás... Lehet-e szebbet elgondolni, mint ennek a fölséges virágnylásnak utánzását?! Lehet-e csodálatosabb teremtett munka, mint ennek az isteni munkának lehozása a teremtett világba?!

Ezt hozza le a megszentelő kegyelem... s ezt éli meg a belső élet!

De hogyan valósul meg ez a teremtményi és ugyanakkor isteni virágnylás? A belső élet nagy cselekedeteinek: a megismerésnek és a szeretésnek egymásba fonódó szép és nagy munkájában. Ez a munka először az értelem és az akarat közös *elindulása* lesz a fölséges eszmény: Isten felé. Azután fölébred bennünk a kívánság, hogy mind mélyebb *bensőségbe jussunk* Istennel, hogy Vele beszéljünk négy szemközt, bizalmas melegségben. Végül az isteni életre szomjasan az a vágy támad bennünk, hogy minél jobban *azonosuljunk* Jézussal, csodálatos eszményképünkkel, hogy Ő élhessen bennünk, hogy Ő ismerje, Ő szeresse bennünk, általunk az Atyát.

Nem túlságosan elvont gondolatok ezek, nem túlságosan magasak gyarló emberségünknek! Hiszen minden megkeresztelt lélek útja ez... Csak járjon rajta mindegyik...! Szent Pál erre tanította megtérítettjeit, pedig alig hagyták el a pogányságot.

Induljunk el hát az úton! Hátha mi is megérjük belső világunk nagyszerű virágnylását! Törekedjünk fölfelé!

Isten felé!

Bennünk van a fölséges isteni életelv. Krisztus adta nekünk a Szentlélek által. Hagyjuk ezt kinyílni magunkban! Bontakozzék csak feslő bimbóként!

Szent Pál mondja: „Ha tehát Krisztussal feltámadtatok, *keressétek, ami fönt van*, ahol Krisztus ül az Isten jobbján. Ami ott fönn van, arra legyen gondotok, ne a földiekre. Hiszen meghaltatok, és életetek Krisztussal el van rejtve az Istenben.” (Kol 3,1-3)

Más szóval: az élet, Isten élete, Krisztus élete bennünk van! Hát éljétek azt! Ne alacsony, értéktelen életet éljétek, hanem a fölséges, odafönti életet, amelyik gyökerében már bennetek van. Csak nyilvánuljon meg igazságot, örök igazságot kereső értelmi munkában és az örök Szeretetet viszonszerető törekvésben! Ne aludjatok! Ne tétlenkedjétek! Ne üljétek félénken, veszteségtől, csapástól félve! Induljatok bátran! Az ember élhet többet, nagyobbat, szebbet, mint szegényes emberi élete. Élje hát!

A virágnylás első mozzanata a bimbó megmozduló feslése. Még szó sincs a virág teljes pompájáról, szép formájáról, színeinek teljes ragyogásáról, de már bomlanak a színek, rózsásfehér árnyalatokban hol itt, hol ott szabadul ki egy-egy vékony színsáv a bimbó merev formájából... Ennek felel meg a lelki élet első mozzanata, a *keresés*, Isten keresése. A

léleknek Isten felé történő megnyílása ez. Vékony sávok a lélek merev formái között, olyan mintha feslő szírom lenne. Nem elégszik meg a lélek eddigi, csak természetes életével, ezért elhagyja a teremtményt, pedig hozzá volt egészen tapadva, mint a szíromlevelek a bimbó sötétzöld csészeleveleihez...

A lélek a természetfölötti felé fordul. Szabad mozdulattal nyújtózva Istent keresi, világosodó lélekkel egyre jobban Reá figyel, csak Őt lesi... Ahogy a vékony színsávok kibomlanak a zöld bimbóból...

Ez a keresés először tisztít: világosabb színek tűnnek elő, üde, szép szirmok látszanak ki az élet sötét világából. Mint a bimbóból kiszabaduló szirmok... olyan a lélek megszabadulása sok földi és teremtményi kapcsolatból, lekötöttségből.

S ahogy a kiszabaduló szírom elhajlik a bimbótól, s szabadon próbálja szépséges formáját megmutatni, úgy próbál a lélek is egészen Isten felé fordulni, hogy megmutassa a maga szépségét.

Lelki életünkben ez a keresés egyre mélyebbre hatol. Minden lelki olvasmányunk, minden elmélkedésünk, minden imádságunk újabb és újabb szépségeket mutat meg Isten világából. Olyan rejtett szépségek tűnnek elő, amelyeket a természetben, a teremtményekben soha megismerni nem lehetne. A létnek és a tulajdonságoknak olyan színeit, olyan formáit, olyan melegséggel és étellel telített tartalmait, amilyenek a teremtett világban elképzelhetetlenek.

Ez a keresés a lelki élet első reális fokozata. Imádságformáját tekintve okoskodó imádság ez, tele sok küszködéssel, akadozással, megakadással, sőt sok-sok bukással is. Ugyanakkor jellemzi az, hogy lassan valóban elszakad ez a lelki élet az alacsonyabtból, és egyre jobban csak az égiekkel, csak égi szempontokkal, csak Istennel foglalkozik! – Külsőleg ebben az életben semmi rendkívüli nem tűnik elő. Az ember, aki ide emelkedett, úgy él, mint a többiek, úgy dolgozik, mint mások, azt teszi, amit mások... és mégis óriási a különbség! Belső világa nem azzal telítődik, amivel mások lelkivilága, hanem csak magasztos, csak fölséges dolgokkal, egy szóval kifejezve: *csak Istennel!*

Ezzel a kereséssel kezdi meg a lélek útját Isten felé. Ezzel indul el az ember belső világának telítése lélekkel, magasabb dolgokkal... Istennel.

Bizalmas beszélgetés Istennel

Ha figyelünk Szent Pál annyiszor hangoztatott felhívására, hogy igyekezzünk megismerni Istent, ha állhatatosan keressük Őt, ha okoskodó imádságunk lépésről lépésre haladva kutatja, keresi Őt, ha újra meg újra tudjuk kezdeni ezt a fáradságos munkát, ha több lelki olvasmányt olvasunk, ha többet elmélkedünk... akkor egyre jobban ki tudunk szabadulni a teremtett világ alacsonyosságából... akkor megkapjuk a fentiek eredményét is: azt az új, lobogó vágyat, amelynek már nem elég, hogy a fenti dolgokkal foglalkozik, azokkal telítődik, mást is szeretne már! – Szeretne a sok keresés helyett már birtokolni, szeretné Istent magához ölelni, szeretné szavak nélkül kifejezni a benne élő rengeteg érzületet, érzést, egész belső gazdagságát. Szeretne odabújni Isten Szívéhez! Szeretne Istennel beszélgetni... négy szemközt, bensőségesen, mint a gyermek Atyjával...

Elmélkedése eddig sokat keresett, kutatott, fáradozott, mindig újabbat akart látni; most szeretne leegyszerűsödni, keveset mondani, s nagyon egyszerű szavakkal nagyon sokat kifejezni... szíve érzületét. A gondolatok tartalmi bősége átadta helyét az érzület sokkal gazdagabb bőségének. A szív lett bőbeszédű, a szív érzései lettek sokatmondóak! Az egyre jobban egyszerűsödő lélek lassanként egyetlen érzületben tudja kifejezni önmagát... Ez az imádság már az egyszerűség imádságának kezdő foka.

S a lélek nagy élménye mindebben: szép volt Istent keresni, de sokkal szebb, boldogítóbb Vele beszélgetni a szív érzületeinek gazdag skálájú húrjain, szebb most *Vele élni!*

Ha a képnél maradunk, amelyben elmékedésünket összefogni igyekszünk, akkor azt kell mondanunk, hogy itt már nem bimbó áll előttünk, nem is különváló, kibontakozó szíromlevelek, hanem egy virág, egyetlen szépség, egyetlen valóság, ha még nem is nyílt ki egészen. – *Egy öröm ez, az egy érzés melegsége, egyetlen elmerülés Istenben, a Vele való közvetlen érintkezésben, beszélgetésben...* Már nem köti le a lelket a föld, az alacsony, hiszen egész érzületvilágát egyre jobban lefoglalja a számára egyetlen fontos, *az Isten!*

„A mi hazánk... a mennyben van. Onnan várjuk az Üdvözítőt is, Urunkat, Jézus Krisztust. Ő azzal az erővel, amellyel mindent hatalma alá vethet, átalakítja gyarló testünket és hasonlóvá teszi megdicsőült testéhez.” (Fil 3,20-21) – Ez a mi életünk, ha Isten felé, a bensőséges élet felé vezető utunkon eljutunk az Istennel beszélgető lélek állapotáig.

Ez a lélek nagyszerű életre talált immár! Hiszen igaz róla Szent János szava: „... az Atyával és az ő Fiával, Jézus Krisztussal vagyunk közösségben.” (1Jn 1,3) Közös életünk van Istennel! A lélek hazája már az ég lett! Csodálatos otthonlét ez számunkra! Már nem keresés, hanem bírás, birtoklás, pihenés, igazi otthon! S a lélek elmélyülésének ez az állapota, ez az Istennel együtt élő élet a végtelen Erőből, Istenből – mennyi erőt meríthet! Az örök Szeretetből – mekkora szeretetet! S az örök Értelemről – mennyi világosságot és milyen tiszta látást!

Ez az élet Istenhez simuló élet... a gyermek élete! A gyermeké, aki atyjától „lopja”, tanulja észrevétlenül azt, amit minden gyermek szüleitől tanul: kiejtését, beszédmódját, hangsúlyozását... sőt még témáit is... Miénk az Isten világa... lelkünk napról-napra természetfölöttibbé válik!

Azonosulás Jézussal

A lélek kereste és megtalálta Istent. *Magasba tört*, s oda el is jutott. Szinte azt kell mondanunk, belépett Isten házába, Isten családjába. Ajka helyett szíve, érzülete, ezernyi érzéssel teli egész valója beszél. – S az eredmény: hallatlanul nagy gazdagodás! Ha képünkönél maradunk, az eredmény az egyre teljesebben, egyre szebben kibomló, kinyíló virág...

S egyszerre csak nagy változás történik: a virág nemcsak egyetlen szép formáját mutatja, nemcsak teljes gazdagságát és színét, hanem egyre jobban kibontakoztatja az *egész* szépséget, az egész mélységet, az egész teljességet... S ez a lelki életben, a természetfölötti világban: *Jézus Krisztus*, az Isten egyszülött Fia, a példa! – „...erre vagytok hivatva, hiszen Krisztus is értünk szenvedett, példát adva nektek, hogy kövessétek nyomdokait.” (1Pt 2,21)

Ez az eredmény: Jézus Krisztus, Aki bennünk kialakul, Akivel egészen azonosul a lélek igazságának és kapott kegyelmének foka, mértéke szerint.

A változás itt van: a lélek már nemcsak gyermeke Istennek, hanem már éli – éspedig legszentebb mintája szerint – a fogadott gyermek szép és szent életét az Egyszülött élete szerint. Logikus következménye ez egész eddigi törekvésének és munkájának. Hiszen lényegében mindig erre törekedett. – Erre szólít minket Szent Pál: „Ugyanazt a lelket ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban volt.” (Fil 2,5) Szinte azt kell mondanunk, hogy ez a lélek már nem is imádkozik, hiszen folyton egyszerűsödő alakulása már nem szó, nem az érzületek hullámmása, hanem *egyetlen nagy vágy*, hogy a Szentlélek Úristen alakítsa őt egészen olyanná, mint Krisztus.

Előbbi bizalmas beszélgetése lassanként egyszerűsödik, érzései szinte elfogyatkoznak. Most a lélek élete, életfunkciója: egyszerű tekintet, amely azonban mindent elmond és mindent nyújt. Mélyebb és bensőségebb az áhítata, mint eddig. Lélek, amelynek élete Krisztus. „Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él bennem.” (Gal 2,20) Ez a lélek valóban meghalt már a világnak, a földnek. Még földi élete is az égnek szól, éspedig kizárólagosan! Az elrejtett, mély csend élete ez... Istenben... Krisztussal...

„Ami ott fön van, arra legyen gondotok, ne a földiekre. Hiszen meghaltatok, és életetek Krisztussal el van rejtve Istenben.” (Kol 3,2-3)

Ez előtt a lélek előtt minden megnyílt most már... Valóban nincs találóbb kép erre, mint a virágnylás.

Ez a Szent Pál lelke előtt megnyíló távlat is: „Bizakodom és reménykedem, hogy semmiben sem vallok szégyent, sőt nyíltan megmondom, hogy Krisztus, mint mindig, most is megdicsőül testemben, akkor is, ha élek, akkor is, ha meghalok. Hiszen számomra az élet Krisztus, a halál pedig nyereség.” (Fil 1,20-21)

A virágnylás a lélekben teljes... Krisztus, a legszebb virág kinyílt... bennem... ha így haladok Isten felé!

Térdre hullva

A belső, a lelki élet fogalma alakult ki előttünk az eddigiek folyamán. Ez az élet nem más, mint Krisztus élete, amelyet oly mértékben oszt meg velünk, amilyen mértékben lelkünk elszakad a teremtményektől, s hallgatagon, figyelmesen, alakulásra készen odaadja magát a Szentléleknek, hogy alakítsa Ő igazán Isten gyermekévé.

Szent Pál gondolatait valósítja meg a lelki életnek ez a meghatározása, mert ő mondja: „...nem vagyunk a testnek lekötelezve, hogy a test szerint éljünk. Mert ha a test szerint éltek, biztosan meghaltok, de ha lélekkel elfojtjátok a test szerinti tetteket, élni fogtok. Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. Nem a szolgaság lelkét kaptátok ugyanis, hogy ismét félelemben éljete, hanem a fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa szólítjuk: Abba, Atya! (Róm 8,12-15)

Jézus nem elégszik meg azzal, hogy közli velünk, megosztja velünk a maga életének természetfölötti elvét. Azzal sem elégszik meg, hogy minden külső cselekedetünk számára tökéletes példaképet adott. Lelkünk élete akar lenni! Saját belső életét akarja nekünk adni! Azt akarja, hogy ne csak egy test legyünk Vele, hanem *egy lélek és egy szív* is!

Ez az az eszmény, amely előttünk ragyog, s amelyre vágyakozva pillantunk. De hát hogyan valósítható ez meg? S egyáltalán: lehet-e ez az én életem? Válthatok-e én is belső lélekké? Nem üres ábránd ez csupán számomra? És... ha lehetséges, hát milyen módon lehetséges?

Természetesen csak *Isten kegyelmével!* Az eddigiekből is látszik ez, s hitünk is tanítja megfellebbezhetetlen igazságként. Ez a kegyelem az Anyaszentegyházra bízott utakon száll a lelkünkbe, s növekszik ott: a szentmiseáldozat, a szentáldozás, a többi szentség és kegyelemeszköz révén. Ezek a legfontosabbak, hogy úgy mondjuk a kegyelem hivatalos csatornái. Most azt keressük, hogy ezeket hogyan használhatjuk a legtöbb haszonnal? Hogyan meríthetünk legtöbbet a kegyelem élő forrásaiból?

Sokfélént mondanak a szentek és a lelki élet írói, de mind megegyeznek abban, hogy a „fölfelé törekvők”, a tökéletességre törekvők számára *szükséges eszköz az imádság*. S mindnyájan találnak még egy eszközt, ami az imádság teljesebbé, gyakorlatibbá tétele: *az Isten jelenlétében élés*.

Genf nagy püspökéről írják, hogy azok között az eszközök között, amelyek Szalézi Szent Ferencet az életszentségre emelték az első volt az imádságban való hűsége, a második pedig az Isten jelenlétében való élés gyakorlata, amelyet ő aktív imádságnak szokott nevezni.

Charles de Foucauld, a Szahara nagy apostola ugyanezt a gondolatot így fejezi ki: „Hogy életünk az imádság élete legyen, két dolog szükséges ahhoz: először az, hogy legyen benne minden nap elég hosszú idő egyedül az imádságnak szentelve; azután pedig, hogy a más elfoglaltságok részére adott órák alatt egyesülve maradjunk Istennel, gondolatunkban őrizve jelenlétét, s szívünket és pillantásunkat gyakran Hozzá emelve.” (Écrits spirituels. 11-12. old.)

Másfélezer évvel ezelőtt Szent Benedek így foglalta össze a kettőt: „Gyakran foglalkozunk imádsággal... Legyünk meggyőződve, hogy Isten minden helyen figyel reánk.” (Szt. Benedek: Regula c.4.)

Egy modern lelki író így tanít: „Hogy egy jámbor lélek a belső életre el tudjon jutni, ahhoz két dolog szükséges: *az imádság, amelyet az egész napra meghosszabbít az Isten jelenlétében járás gyakorlata.*” (G. Bélorgey: Sous le regard de Dieu. 58. old.)

Ha ez az útja a belső élet megszerzésének, akkor nézzük meg közelebbről! Először foglalkozunk az imádsággal, majd az Isten jelenlétében éléssel.

„Gyertek velem külön valamilyen csendes helyre, és pihenjete egy kicsit!” (Mk 6,31)

Az imádságnak sajátos vonása, hogy a lélek benne pihenést, elnyugvást, felüdülést talál.

Az Úr Jézus ezekkel a szavakkal küldte el tanítványait nagy munkájukra: „Menjete el az egész világra, és hirdesséte az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk 16,15)

Óriási feladat, emberi erőket felülmúló vállalkozás... Azt hihetnénk, hogy az apostolok egy perc késlekedés nélkül útnak indulnak. Hiszen egy perc is mekkora és gyakran helyrehozhatatlan veszteséget jelenthet! Gyorsan, gyorsan! Rajta! – Ők azonban nem így gondolkoznak. Nem! Hanem összegyülekeznek az utolsó vacsora termében. Ahogyan az Apostolok Cselekedeteiben olvassuk: „...visszatértek Jeruzsálembe. Amint megérkeztek, fölmentek az emeleti terembe, ahol együtt szoktak lenni: Péter és János, Jakab és András... Mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt.” (1,12-14)

De hát a világ, a lelkek világa veszélyben van! Elvesznek a lelkek! Várnak titeket! Mire jó ez a pihenés? Ne késlekedjete! – Íme! Ezt mondja a világ... Ők pedig imádkoznak... Nem törődnek azzal, ami az emberben sürgetve hangzik, ők térdre borulnak... és imádkoznak... Nem sietve elmondott fohászokkal, nem csomagolás és készülődés közben... Nem! Hanem állhatatosan, sok *időt hagyva* az imádságra, hosszú napokon át...

Milyen furcsa! Legalábbis – talán – nekem milyen furcsa... Mennyi feladat vár az apostolokra... az apostoli munkásokra! Olyan hosszúnak tűnik az évi lelkigyakorlat néhány napja is... Alig tudjuk kivárni a végét... hogy dolgozhassunk... S haszontalannak érezzük az időt, amikor nem dolgozunk... amikor imádkozunk...

Milyen más az apostolok magatartása! Feladatuk világot hódítani, óriási munkát végezni... s ők előbb bezárkóznak... lelküket elpihentetik... imádkoznak!

Hogyan is gondolhatok én arra, hogy más módon eredményes lehet apostoli munkám, mint az apostolok módján?! Először imádságapostolkodás és csak azután a munka! Előbb sok idő és állhatatosság az imádságban, s csak akkor kezdhetem a munkát.

Két mondat: Menjete... hirdessete...! ...állhatatosan imádkoztak...

A második az első biztosítéka! A munkához nem elég a friss láb és kéz, karok és fej... ahhoz elsősorban friss, kipihent lélek szükséges! Ezt pedig az imádság adja meg!

Izajás próféta mondja: „Az igazak meg elvesznek, s nem veszi szívére senki.” (57,1) – Nincs ember, aki átgondolná az élet dolgait, aki fontolgatna mindent, aki keresné a dolgok mélyebb értelmét, aki elmélkedne... imádkozna... Nincsen meg az emberekben, hogy dolgokat szívükben szeretettel fontolgatni tudnának! Csak cselekednek kapkodva, sietve... dolgoznak...

Egy híres történész az első világháborúban négyszeresen sebesülve fekszik a lövészárokbán, közel a halálhoz. Együtt imádkoznak néhány rövid imádságot az ott lévők. A haldokló barátaira néz, majd megszólal: „Most hallgassunk! Hagyjatok gondolkozni!” – Milyen egyszerű és mégis milyen hatalmas szavak! Tanuljuk meg ezeket a szavakat!

Amikor szükségtelen teendők állnak elélem... Most hallgassunk! Hagyjatok gondolkozni! – Amikor fecsegő barátok vesznek körül... tudjam kimondani finoman, de határozottan: Én visszavonulok... hagyjatok gondolkozni! – Minden munkám előtt először gondolkozzam... imádkozzam! Különben nem lesz termékeny a munkám. Csak így leszek apostol!

Az imádság nem akkor kezdődik, amikor első szavait, első gondolatait kimondom, hanem a lélek állandó, szokásszerű, habituális lefoglaltságában. Talán az imádságos lélek a legfontosabb az imádságban! Pedig lehet, hogy ezzel a legkevesebbet törődünk... Ahhoz, hogy a lélek Istenhez emelkedhessen, hogy Istenben elpihenhessen, előbb szükséges, hogy képességei *megszabaduljanak* a büntől, hibáitól – érzületben is, ténylegesen is. Ez a megszabadulás egy úton történhet csupán: az *önmegtagadás* útján. Külsőleg is, belsőleg is

sok-sok önmegtagadásnak kell kísérenie azt az életet, amely imádságos akar lenni! Szüntelen munka, szüntelen fáradtság... Ez a munka adja meg a léleknek azt a *tisztulást*, amely nélkül nem lehet jól imádkozni. A szívnek tisztának kell lennie minden bűntől, minden nem tiszta kapcsolattól, vonzódástól, tapadástól! Csak tiszta lélek lehet szabad lélek!!! Azután még hátra van a *figyelmezés* nagy munkája. A képességeket rá kell szoktatni, hogy tudjanak engedelmessé válni az akaratnak, az akaratot, hogy tudjon alávetett lenni más ítéletével szemben.

De az imádság pihenésének legnagyobb előkészítője, az ami legjobban Istennek ad bennünket: *a testvéri, a felebaráti szeretet*. Az a lélek, amely el tud feledkezni önmagáról, amely oda tudja adni magát mindig és igazán a felebarátnak, az képes csak hitben és szeretetben Istennek adni magát... vagyis imádkozni.

Prohászkat haldokolva vitték le a szószékről. Két szót mondott csupán: „Favete linguis!” Hallgassatok... hogy imádkozni tudjatok!

Az imádságnak mindenkor van ideje, az imádkozó térdének mindenütt van helye

A szentek jellemzője, hogy sokáig, hosszasan imádkoztak. Ahhoz, hogy valaki mélyen tudjon imádkozni, lényeges hogy tudjon hosszasan imádkozni. Ez a lényege a Fatimai Szűzanya nagy figyelmeztetésének is: Imádkozzatok, sokat imádkozzatok a rózsafüzért!

Tehát szükséges, hogy legyen elégségesen sok időm csak imádságnak szentelve!

De ha nem tudok nagyon sok időt adni... ha körülményeim, munkám stb. akadályozzák ezt? Akkor adjam meg az imádságnak azt az időt, ami csak lehetséges, de ezen felül szeressek hosszasan Istennel maradni az imádságban! Akarjak mindig hosszú ideig Vele együtt lenni és imádkozni! Szeressem a hosszú imádságot még akkor is, ha erre nem jut időm!

Ha ez nemcsak szó (erre vigyázzunk!), akkor legnagyobb munkánk közben is mindig találunk időt és helyet az imádságra! Akkor nem veszünk el az élet zűrzavarában!

Megvan-e ez bennem? Életemben? Sürgeti-e szívem a hosszú imádságot? Érzem-e, hogy rövid az imádságom? (S itt nem az számít, hogy jólesik-e imádkoznom vagy sem.)

Minden munkában, minden helyzetben, minden időben és minden helyen meg kell találnom az imádságot! A földi percek között mindig akad olyan, amely semmi másé... s ez az *imádságé* lehet! A földön mindig akad akkora hely, ahol elfér az imádságra leboruló térd... Mindig és mindenütt lehet, s tudnom kell Istenhez fordulni! Ne panaszkodjam soha, hogy nincs időm imádkozni... ez azt jelenti, hogy még nem tudok imádkozni!

Olyan világos Krisztus urunk szava: „...elsősorban az Isten országát és annak igazságát keressétek...” (Mt 6,33) – A szentek is ezt tanítják. „Istent kell először szolgálni!” (Szent Jeanne d'Arc) ...Sohase engedjük, hogy a kis dolgok megöljék a nagyokat, a munka és a tevékenység a belső életet!

Ha ezt jól megtanuljuk, akkor a mi életünkben is lesz az imádságnak mindenkor ideje, s az imádkozó térdnek is lesz mindig helye.

Isten szomjúsága

A kifejezés Szent Ágostoné: „Sitit sitiri Deus.” Isten szomjazza, hogy szomjazzák Őt. Isten szereti, ha a lélek vágyakozik Utána, eped az emberi lélek Feléje áramló szeretete után... Ha az ember Isten várásában, és keresésében közeledik Feléje, Isten azonnal siet az ember felé, hogy, megadja amit keres.

Ennek a szomjúságnak a kifejezése az imádság. Csak legyen állhatatosság imádságunkban! Mert legtöbbször, ha kérésük azonnal nem teljesül, abbahagyják az imádságot. Milyen sokszor halljuk: Isten nem hallgat meg engem...

Ha a szomjúságot nem oltják azonnal, nem múlik el... Az imádság se hunyjon ki bennünk, ha nem érezzük azonnal teljesülését! Szomjazzunk Isten után égő, epedő lélekkel, ez beszéljen imádságunkban, ez sírjon szívünkben!

De hogy ez a szomjúság eredményt is hozzon, ne legyen csak passzív valami, hanem legyen adakozó, tevékenykedő. Ne higgyük, hogy elérhetünk valamit anélkül, hogy érte mi valamit adnánk... – Nagy Szent Teréz mondta: „Könnyedén és pusztán időtöltéssel akarjuk elérni azt, amit nekünk Krisztus annyi vérrrel szerzett meg!” – Hát ne ez legyen a mi magatartásunk!

Minden munkám annál értékesebb, minél több szeretet van bennem. A lelkek ügye is ezzel nyer legtöbbször. Ezt azonban nem lehet másként megszerezni, mint Istenhez simuló, Utána vágyódó buzgó imádsággal. Mária Magdolna Jézus lába elé borulva illatos balzsamot öntött az Üdvözítő lábára... Ez a balzsam, a léleknek ez az illatos virága: az imádság! – Gondoljuk csak meg, hogy az imádság ideje milyen csodálatossá teszi lelkünket. Minél jobban el tudok merülni Istenben, minél közelebb jutok Hozzá, annál illatosabb lesz a lelkem. – A teremtmény vágyakozó szomjúsága, mint illat száll Isten felé.

Ez a szomjazó vágyakozás szólal meg abban is, hogy a lélek bátran száll szembe önmagával. Nem keresi önmagát, nem keresi a vigasztalást, hanem egyedül csak Istent. Éppen ezért nem csügged, ha imádsága harcot, hosszú küzdelmet, elfáradást hoz magával.

Ez a *vágyódás* teszi imádságunkat igazán imádsággá. Ez emeli a lelket vágyódása tárgyának magasságába. Ez emeli ki alacsony földi világából egy magasabb, tisztultabb világ fényességébe. Az imádság ezzel lesz valóban „*elevatio mentis ad Deum*” (a lélek Istenhez való fölemelése).

Így elpihenve Isten előtt, mindig és mindenütt időt és helyet találva az imádságra s vágyódva Isten után – adja meg az imádság az utat, amelyen biztosan el tudunk jutni Istenhez.

Csak legyünk nagyon éberek, mert nincs a lelki életben még egy gyakorlat, amely akkora éberséget követelne, mint az imádság!

Ha fölfelé akarunk törekedni, nagyon kell ügyelnünk... s szemünket a magasságoktól el nem fordíthatjuk!

Térdén álló élet

A térdre hulló lélek az imádságban megtalálja Isten felé orientálódását. A lélek mélyén ez a szentség útja lesz, amelyen most már csak haladni kell! A lelki élet éppen az lesz, hogy ezt az orientálódását megtartsa olyan folytonosságban, amelyben csak lehetséges. Más szóval: azt kell kialakítanunk, hogy nemcsak időnként ismétlődő térdre hullás – vagyis imádság – legyen életünkben, hanem váljék egész életünk térdén álló életté!

Ezt valósítja meg az Isten jelenlétében élés, amely – ahogy láttuk – nem más, mint az *imádság*, amelyet egész napra meghosszabbít az Isten jelenlétében járás gyakorlata.

Ez mindenekelőtt tevékeny, aktív imádság.

Tevékeny imádság

Az ember hallatlanul állhatatlan! Változnak érzései, gondolatai, vágyai, változik akarása percről percre... S ahol az előbb még Isten uralkodott, ott most egyszerre csak a világ él és nyüzsög... Már el is feledtük, ki volt ott az előbb... És éppen emiatt szükséges a nagy tevékenység!

Az Isten jelenlétében élés állandó erőfeszítés, hogy Istent figyelmemből el ne veszítsem! Hogy meg ne feledkezzem Róla!

Amikor imádságunkat befejezzük, Isten bennünk van... lefoglal engem egészen. Ahhoz azonban, hogy ez a magatartás bennem megmaradjon, hogy figyelmem szét ne szóródjék azonnal, szüntelen tevékenység szükséges. A szívemben élő Istent újra meg újra fel kell keresnem. Hozzá újra meg újra vissza kell térnem. Azt az Istenbe kapcsolódást, amelyet az imádságban értem el, meg kell tartanom, el kell mélyítenem. Olyan ez az egész munka, mint egy különös toronyépítés. Olyan torony ez, hogy amikor figyelünk rá, akkor épül, emelkedik, szépül... s amilyen figyelmesen figyeljük, úgy szilárdul, úgy erősödik. Ha azonban nem figyelünk, ha tudatunkból ki-kiesik, akkor egyszerre csak azt látjuk, hogy a torony bomlik, kövei, téglái széthullanak... s olyan mértékben bomladozik, amilyen mértékben figyelmünk lazul...

A léleképítéshez Istenre szegezett figyelem kell! Soha meg nem szűnő Istenre figyelés! Mindig „térdén álló” élet!!!

Íme, a lelket építeni nem kis fáradság; óriási erőfeszítés! Folyamatos fölfelé törekvést, nagy szorgalmat, erős akarást, kitartást követel!

Ha jobban megnézzük, itt valójában énépítés történik. Minden munkám az ént teszi nagyobbá, szebbé, gazdagabbá, tökéletesebbé! A belső élet nem pusztán lelki tény, hanem az egész ember nagy kincse! Az ember válik óriássá, ha imádsága nem szűnik meg, amikor térdeléséből fölemelkedik, hanem tovább is megmarad, csak az imádság térdre hullása helyett most egy egész élet áll térdén!

Tehát egész életre szóló nagy feladatunk, állandó munkánk: *visszatérni mindig Istenhez, megőrizni, sőt mélyíteni* azokat az érzéseket és gondolatokat, amelyek az imádságot abbahagyva a lelkemben voltak. – Így tud megmaradni a lelkünk mindig Istennél. Így tudjuk elérni, hogy képességeink mind Feléje irányuljanak, s egész magunkat minél szebben átadjuk Neki! Ez egyúttal a legjobb előkészület is az imádságra. P. Chaminade, a marianisták alapítója mondta: „Alapelv, hogy aki nem szerzi meg az Isten jelenlétében járás nagyszerű készségét, az sohasem fog imádkozni tudni... Tehát sokszor kell gyakorolnunk az Isten jelenlétében élést az imádságon kívül!”

Ez a munka sokszor beláthatatlan. Hiszen hogyan lennék én képes egész belső világomat tisztán látni?! Hogyan ismerhetném a módját annak, hogy egész valómban mindent rendbe

szedjek, hogy azután Istenhez mindig könnyen vissza tudjak térni?! – Belátom, hogy tevékeny imádság kell... de hogyan leszek én erre képes?

A mozdonyvezető

A lélek egészen egy, de rendkívül sok belső meghatározottsága van. Találunk köztük jókat és rosszakat. Akadnak benne *erényes* hajlamok, mint az önfeláldozás, az alázatosság, a szeretet, a józanság stb. De vannak benne *vétkes* hajlamok is, mint a kevélység, az önzés, az érzékiség stb. Eme hajlamok hatására cselekszik az ember. A jók Isten felé vezetnek, a rosszak eltávolítanak Istentől, s igyekeznek önmagam felé, a magamat célnak tekintő, önző és ösztönös élet felé terelni.

Az élet tehát vagy *istenkeresés*, vagy *énkeresés*. Ha azt akarom látni, hogy hol is állok, csak ezt kell kérdezniem: Istent keresem én? vagy önmagamat? – Úgy is kérdezhetném ugyanezt: térden álló élet vagyok-e? vagy gögösen felemelt fejű én?

S a válasz világos: ha dolgozom, hogy figyelmemet Isten felé irányítsam, ha igyekszem megőrizni azt a belső magatartást, amely imádságomban alakult ki bennem, ha ezt még megerősíteni is igyekszem, akkor nyilvánvalóan Istent keresem, akkor térden álló élet vagyok. – Ha azonban ezzel nem törődöm, akkor Istenről megfélelkező, szétszórt – s különös: mégis – gögös én vagyok...

De hát ez nem olyan egyszerű! Éppen, mert bennem annyi hajlam, annyi törekvés, annyi érzés van... hogyan tudnám én mindezt megismerni?! Márpedig ahhoz, hogy eredményesen tudjak dolgozni ezekkel, hogy figyelmemet Isten felé tudjam irányítani, hogy eljussak az Isten jelenlétében járáshoz, mindezt ismernem kellene. Mert ha mindezt nem ismerem, könnyen félrevezetem magam!

Válaszoljunk egy kis képpel:

Egy vonaton mennyi kocsi, mennyi kerék, mennyi más rész van! Világos, hogy mindezeket mozgásba kell hozni, hogy a vonat haladjon. S az is világos, hogy úgy kell mindezt mozgatni, hogy mind egy mozgással, egy irányba haladjon. A mozdonyvezető mindezt jól tudja... és mégis: törődik a mozdonyvezető azzal, hogy minden kerék mozogjon? Eszébe sem jut! Egyiket a másik után igyekszik mozgásba hozni? Ugyan micsoda mozgás lenne az?! Nem így dolgozik a mozdonyvezető. – Egyszerűen van egy-két fogantyúja, s közöttük egy a mozgást indítja, szabályozza, a gyorsítást vagy lassítást meghatározza. Ő csak ezt a fogantyút fogja meg, egyet mozdít rajta... és minden kerék megindul, az egész vonat követi a mozgást, engedelmeskedik a mozdonyvezetőnek. Nagy mozgás – egyetlen kézmozdulattal!

A lélekben is ez történik. Bármennyi hajlam, indulat, törekvés stb. legyen is bennem, csak egy „mozdulat” kell, és egész valóm egy meghatározott irányba halad! Nem kell egyiket a másik után megnéznem, mozgatnom, hanem – mint a mozdonyvezető – csak egy mozdulatot végzek, s mozgásba jön egész valóm. – De hát ehhez szükséges, hogy – mint a vonatnál – minden legyen rendben, minden legyen a helyén... Ez pedig nem egy kézmozdulat, emögött sok-sok munka rejlik!

Ez igaz, de nem felejthetjük el, hogy a lélek világában Isten a nagy munkás, aki mindent összerak, elrendez; Ő építi meg az utat is, amelyen az akaratnak haladnia kell. Ő még az is, Aki a lélek vonatán gondoskodik a tűzről: ez a megszentelő kegyelem és a gőzről: ez meg a segítő kegyelem.

Természetesen időnként – lelkiismeret-vizsgálataimban, szentgyónásaimban, lelkigyakorlataimban stb. – végig kell nézniem nekem is mindent, meg kell tisztogatnom a lelkemet, a hibákat ki kell javítanom. De a mozgás, a haladás végeredményben mégiscsak egyetlen mozdulaton múlik, s ez a mozdulat: az Istenhez visszatérés, Istenhez futás életünkben minél gyakrabban.

Istenhez futás

Nem más ez, mint időről időre, minél gyakrabban, minden cselekedetünkben és minden percünkben egy kis magunkra eszméléssel Isten felé fordulni, hozzá igyekezni, és vele együtt lenni.

Ebben a magunkra eszmélésben minden megvan, ami az imádságot imádsággá teszi. Úgy is fogalmazhatnánk ezt, ahogy már az előbb is tettük: istenkeresés, beszélgetés Istennel, azonosulás Krisztussal. Mindezek megszületnek szinte pillanatnyi föleszmélésben, s a lelket Isten mellett tartják, mozgását gyorsítják...

Isten felé fordulok, Őt keresem, Tőle kérdezem: mi is az Ő akarata?

Isten szól hozzám, megmondja akaratát... én válaszolok, Vele együtt dolgozom, akaratát megteszem. Ha bármiben eltérnék Isten elgondolásától, visszatérek Hozzá, helyrehozom magatartásomat, szándékomat. Ha pedig megegyeztem szent akaratával, igyekszem azt megtartani, erősíteni, gazdagítani, mélyíteni. (Olyan ez, mintha állandóan Krisztushoz mérném, alakítanám magam.)

Ez a három momentum azonban egy pillanat ténye. Semmiféle munkám és körülményem nem akadályozhatja ezt meg, mert ehhez csak a lelkem Istenhez futása szükséges... a mozdonyvezető egyetlen mozdulata...

Egyetlen mozdulat: Istenhez futásom!

Istenlátás ez és Istenbe kapcsolódás! Nem valamiféle szelíd emlékezés, hanem eleven gondolat és határozott akarat. Olyan belső tény, amely egész valómat megragadja. Hatalmas értés és hatalmas akarat, amely egész valómat beállítja az Isten felé haladásba, az Isten akaratával való együttműködésbe.

Valójában ez nem imádság, hiszen időre sincs jóformán szüksége, ki sem mondom benne Isten nevét... Olyan, mint amikor egy eltávozó után kapunk, hogy ne fusson el előlünk. Olyan, mint egy félresiklott énekem hozzásimítása egy biztos, szép dallamhoz. Olyan, mint szó nélküli átölelése a megbántott édesanyának... Megrendítő élmény! Azért nagy munka, mert intenzitása hatalmas... és az egész lélek mozgását, annak irányát és sebességét megadja... Imádságomban kapott magatartásomat – ha attól eltértem volna – helyrehozza, vagy abban megőrizz, sőt mélyíti, szépíti azt. Talán megijeszt bennünket az állandó Istenhez való futásnak bonyolultsága. De gondoljunk itt is a mozdonyvezetőre, aki előtt ugyancsak sokféle csavarban, fogantyúban, mérőszerkezetben stb. áll a mozdony. Eleinte lassan igazodik ki közöttük, mindenre figyelnie kell. De ha már tapasztalt mozdonyvezető, akkor mindezekre nem gondol. Egyszer ide nyúl, másszor oda, ezt csavarja meg, vagy amazt fordítja el... külön nem gondol rá, hogy milyen mozgásokat indít meg.

A lélek világában is eltűnik a sokféle részlet, s istenkereső Reá figyelésem, akaratát kérdező beszélgetésem, krisztusi válaszra kiegyenesített egyéniségem nem lesz más, csak egyetlen Istenre pillantás... amely napközben újra meg újra ismétlődik, csaknem folytonosan. Egyetlen pillantás, amely látás is, meg szeretés is, mélyülés is, meg fejlődés is...

Néha megakad Isten felé futásunk, ahogy a vonat is zökken néha nagyokat. Máskor mintha elfáradna... a vonat is le-lelassul néha... aztán meg szinte száguldva rohan a lélek Isten felé, mintha soha fáradt nem lett volna... Lassan olyanná válik, mintha mindig Isten előtt térdelne... s a meg-megakadások és lendülések, szárazságok és édes percek csak arra lesznek jók, hogy jobban és jobban szomjazzuk Őt... és haladjunk Feléje! S ebben találjuk meg azt a boldogságot, amelyet semmi más nem tud megadni, csak ha életünk mindig Isten előtt térdel...

Hívás és válasz

Az Isten jelenlétében élés titkát már érintettük előző gondolatainkban. Ez azonban olyan gazdag ténye lelki életünknek, hogy tovább kell foglalkoznunk vele.

A léleképítés, a léleknek Istenhez való visszatérése, Istenhez futása mindig kettős munka: isteni és emberi munka.

Igaz, hogy sokszor egyedül érzem magam ebben a munkában, de ez csak emberi képességeink durvaságát mutatja, amelyek nem fogják föl a „finoman és szelíden” működő isteni érintéseket. – Alig érezhető érintések ezek... és mégis olyan erőteljesek, hogy egész valónkat megrázzák. Éhséget és szomjat ébresztenek. Tehetetlenségünkre mutatnak, vagy éppen erőnköt élesztgetik ezek az érintések... Egyszer azt hiszem, hogy magam alakítom magamat, annyira elhalványuló Isten munkája, máskor meg mintha félredobna bennünket, úgy nyúl bele életünkbe...

Isten az, Aki így irányítja életünket. Óhajtja, hogy szomjazzuk Őt, de Ő sokkal jobban szomjaz bennünket... keres minket... Akkora ez a vágya, szomjúsága, hogy azt soha teremtmény meg nem értheti!

Tehát hívás van itt... Isten hív! Meg kell szólalnia a válasznak is... részünkről.

A hívás

Először Isten szeme, tekintete hív. Minden percben néz, figyel bennünket. Éreznünk kell ezt, tudnunk kell! Hogy *néz minket* az Isten, hogy érdeklődik utánunk, hogy Neki én fontos vagyok!

Nézzük csak! Micsoda tekintet! Mennyi minden van benne! Az, hogy élő Valaki az Isten! Nagyon *személyes* Valaki... olyan személyes, mint egy atya gyermekével szemben! Semmi elvont nincsen Benne! Törődik velünk... figyel... ítél...

„Ez a tekintet, ó de átható, keresztül-kasul átjár engem! Előtte semmi sincs rejtve. Megszámolod fejem minden hajszálát. Ismered minden lélegzetemet. Látod kenyérbe harapó minden harapásomat... Ezek a szemek! Milyen tiszták! Kristályosan áttetszők, mélyeiket láthatom, mint erdei patakok vizét... bár mélységét nem is sejtem... mert Te végtelen vagy! Ezek a szemek – Istenem! – olyan szeretet, olyan szelídség, olyan barátság... Ezt mondják: Jöjj hozzám!” (Newman)

Azután megszólal a *szava* is. Hallgassuk csak, mit kiált felénk! Mindennap zeng szava, mindennap keres minket a Hang, mindennap kutatja a hallgató fület... „Itt az óra, hogy fölbredjünk az álomból” (Róm 13,11)... „Akinek van füle, hallja meg.” (Mt 11,15) „Bárcsak meghallanátok ma a szavát: Ne keményítsétek meg a szíveteket...” (Zsolt 95,8)

Nemcsak azt várja, hogy meghalljuk szavát, hanem azt is, hogy mindennap hívó szavára cselekedeteinkkel válaszoljunk. (Szent Benedek: Regula Prológus)

Együttmunkálkodást kér tőlünk, erre vár...

S mi az, amiben együttmunkálkodást keres?

„Ki az, aki élni akar?” (Zsolt 34,13)... „Hagyd el a rosszat és válaszd a jót...” (Zsolt 34,15)

A hívás az életre szól! Az Istennel való életre, a *belső életre*, a talentum kamatoztatására! Élet Istennel! Krisztussal azonosulva! Ez hangzik Isten ajkán! Hogyan vonz minket és hogyan buzdít bennünket!

Máskor más kifejezéssel mondja ugyanezeket Isten: „... járj előttem és légy tökéletes.” (Ter 17,1)

Ebben a mondatban az ószövetségi szép életre buzdít: Istennel élni, Vele járni! – Azt jelenti ez, hogy Isten szeme rajtam... az enyém is Rajta... *Ő néz engem... és nézem Őt...*

Az Ószövetségben milyen nehéz is volt így nézni Istent. Törvények és parancsok, titokzatos szentély mutatta csak az Isten arcát. Nagyon kemény volt ez az arc, hívása nagyon isteni... hogyan is mert Reá felnézni az ember?! Csak egészen nagy hősök mertek feltekinteni Istenre (Noé, Ábrahám, Mózes). – Hívás ez is, de nagyon messziről, félelmetes szentségből.

Milyen másként hangzik: „Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok...” (Mt 11,28) vagy „Gyertek, *Atyám áldottai...*” (Mt 25,34) – Egyik szó szebb, mint a másik. A megtestesült Isten vonzó arca ragyog felénk. Emberi arc... Jézus arca... Isten arca... Ebbe tekinteni, erre figyelni, ezt lesni, ez előtt járni, mindent erről leolvasni... s mindent Neki mondani... Milyen könnyű ez...!

„Maradjatok hát bennem, s akkor én is bennetek maradok.” (Jn 15,4)...

„Maradjatok meg szeretetemben.” (uo. 9) – Íme, így zeng a hívás, és egyre zeng! Van-e ember, aki meghallja? Van-e lélek, amelyik Isten szavát megérti? Van-e, amelyik ezt a szót követni is akarja? Van-e, amelyik megtanulja a félelmet – ha kezdő –, amelyik megtanulja a bensőséges isteni életre való hívást – ha már előrehaladottabb –, amelyik megérti, hogy a tökéletességre hívja őt az Isten?!

Akár bűnösök vagyunk, akik elfelejtettük Őt, akár keresők, akik mindig kerestük Őt... *mindnyájan* hivatalosak vagyunk arra, hogy gyermekei legyünk..., hogy szeretetében éljünk! Most már válaszolnunk kell!

A válasz

A válasz nem szó lesz, hanem *élet!* Nem egy-egy imádság, hanem imádkozó élet, az életben folytatott imádság Isten jelenlétében.

A válasz mindenekelőtt a lélek pillantása lesz Istenre, mélységes megrendüléssel, mert önmagában találja Őt... s magát az Istenben! Rövid fölemelkedések ezek a válaszok, a lélek apró röppei Istenhez.

Össze kell szednünk magunkat, hogy napjaink folyamán – amilyen gyakran csak tud – szálljon a lelkünk Isten elé. Nézzük, mit csinál Isten... s nézzük mit csinálunk mi... nézzük Isten jelenlétében!

S meglátjuk a legkedvesebbet: hogy Ő szüntelen néz minket, szeme rajtunk, szeretete melengtet... – És a lélek megszólal: Az én helyem, Uram, ott van Nálad! Nem is akarok mást!

Éppen ezért „cselekedeteimet minden órában figyelem” (Szent Benedek: Regula c.4.), s *úgy teszek mindent, ahogy csak Előtted tennem kell!* *Úgy élek, ahogyan Te, Uram várod tőlem.* Ez az igazi válasz: szép és teljes élet!

Mert hasztalan lenne Istenre néznünk, szavát hallgatnunk, ha ez nem hozna változást, alakítást életünkben! ...ha csak magunkat figyelnénk! Isten hívását nézve, hallva, érezve az élet alakul, változik, szépül... mert Isten jelenlétében járunk, élünk! Amikor Őt nézem, s érzem pillantását, szeretném egész életemet Elébe teríteni... megmutatni, hogy íme ez vagyok én: Isten előtt élő élet, Isten jelenlétében járó ember! Mindig és mindenütt Isten előtt! Imádságom így folytatódik Isten jelenlétét átélve... S ebben az alakulásban egyre jobban Krisztus egyéniségét öltöm magamra, „az új embert”; egyre igazabb lesz, hogy Krisztus él bennem és én Krisztusban, hogy valóban azonosulok Vele...

Egyetlen rövid pillantás lesz ez az Istenre néző emberi tekintet, amely egészen belemélyed Istenbe, egészen *azonosul Krisztussal*, mert egészen elszakadt már a teremtett világtól, egészen csendes és hallgatóg lett, figyelő lélek... könnyed szeretettel a Szentlélek Úristen indítására hagyatkozó lélek, akiben kiépül az istengyermek...

Visszatérek ehhez a fölséges valósághoz, vagy elmélyítem azt... egyetlen pillantásban...

Hogy rátaláljunk erre a csodálatos helyre, Istenünk előtti helyünkre, először a szív magánya szükséges ehhez. Azé a szívé, amely Isten jelenlétében dobog.

Szalézi Szent Ferenc így mondja ezt: „Philotea, gyakran emelkedj Istenhez, szíved pillanatnyi, de égő lángolásával.” (Philotea, II. fej. 13.)

Nagy Szent Gergely írja egy szentről: „a Fölséges Szemlélő szeme előtt egymagában élt.” (Dialogi. II.3.) – Ez az az élet, amelyet az Isten jelenlétében éleést jelent. Egyedül... csak Istennel. A Végtelen szeme előtt... magába zárkózva...

Ez az ember újra meg újra Isten elé lép, Reá figyel, Őt nézi, vissza-visszafut Hozzá. S ez az élet lassan megszilárdul ebben a szent jelenlétben! Mintha nem is változhatna már!

Igen, *ez a belső ember!*

„Az ember Isten félelmét mindenkor szeme előtt tartja, s Róla sohasem feledkezik meg – meg van győződve, hogy Isten őt az égből mindig, minden időben szemmel tartja, tetteit Isten szeme mindenütt nézi... mert Isten gondolatainkban mindig jelenlévő... az Úr a mennyből mindig nézi az emberek fiait, hogy lássa van-e értelmes és Istent kereső...” (Szent Benedek: Regula c.7.)

Az Isten előtt élés gondolata mindjobban tisztul, szépül, nemesedik. Már világosan látjuk, hogy három momentum van benne:

1. Isten *néz* engem – én *nézem* Őt.
2. Isten *megérteti* velünk a maga szent *akarátát* – én vizsgálom magam, és keresem hogyan tudom ezt *gyakorlatilag megvalósítani*.
3. Isten *várja válaszomat* – én visszatérve Hozzá, megőrizve, elmélyítve a jelenlétében éleést, *együtt munkálkodom* Vele.

S mindez nem lesz más lassanként, mint egy egyszerű, szeretettel teli Istenre pillantás természetes kiáradása, amely egyszerre érületbeli és hatékony.

Íme! A szépségek szépsége... a titkok titka... a legszebb isteni ajándék... a lélek boldogsága... a belső élet... életem Istennel... szüntelen jelenlétében... azonosulva Krisztussal...

Beláthatatlan mélységek és kimondhatatlan örömök... Élet, amelynek egy értelme van csupán: „*egyedül Istennek akar tetszeni.*” (Nagy Szent Gergely: Dialogi. II. Prol.)

Az Isten bensőséges melegségében élő élet... a tökéletesség szolgája és szolgálója...

Csodálatos a hívás... de csodálatos a válasz is, ha hűséges az ember...

Hasonulás

Milyen csodálatos eszköze az Isten jelenlétében élés annak, hogy az imádságot lelkünkben előkészítsük és meghosszabbítsuk a nap egész folyamára! Így *szüntelen egyesülésben* tudunk élni Istennel! Így válik valóvá az, hogy ugyanazt az életet élem, amit a többi ember, és mégis egészen másként, mint azok! Így az életünk térden álló élet lesz, amely tisztán meghallja Isten hívását, s arra választ is tud adni...

S így megvalósul egy még nagyobb valóság, azt is mondhatjuk, hogy még nagyobb titok is meg tud születni bennünk: *Istenhez való hasonulásunk*.

Isten jelenlétében élésünk így valóban forrása lesz életünk Istenben átalakuló szentségének. Isten nem távoli létező csupán az ilyen lélek számára, mert szüntelen Hozzá való visszatérésünk, újra meg újra megvalósuló bensőséges kapcsolatunk Istennel lassan olyan állapotba helyezi lelkünket, hogy úgy érezzük, szilárdan meggyökereztünk Istenben. Olyan lesz ez, mint egy valóságos és nagyon egyszerű Istenre emlékezés, de ez az emlékezés egyúttal belehelyez bennünket Istenbe.

Az élet ilyen módon már Isten szeme előtt folyik: Vele élünk, mindig jelenlétében, s szemlélődésünk részt vesz életében... Ez a szemlélődés egyúttal szeretet lesz és önmagunk odaadása Istennek..., hogy fogadja el és szentelje meg! Hasonítsa át saját magához!

A minta

Istenhez való hasonulásunk lesz a legjobb eredménye Isten jelenlétében élésünknek. Nem más ez, mint az isteni élet megszületése, kialakulása bennünk.

Tehát a minta: *az isteni élet*.

Milyen ez az isteni élet?

Ez az élet elsősorban az *Atya élete*, a végtelen Lét, a szentséges Valóság, amely magában bírja minden lét gyökerét. Annyira Benne van a Lét, hogy azt kell mondanunk: Kívüle nincsen lét! Csak Benne! Az Atya léte gondolkodó, szellemi Lét. Imádandó, örök gondolkodás. Ez a Gondolat az Atyának élő és tökéletes kifejezése. Az Atya nézi, szemléli ezt a Gondolatot, szereti végtelen, általunk soha föl nem fogható szeretettel... s odaadja magát, örök Valóságát, ami benne is van ebben az örök, szent Gondolatban, amely Gondolat úgy születik meg az Atyában, ahogyan az ige (a „verbum mentis” a megismerés lélektanában) a megismerő emberben. Ezért is Ige, s mert megszületik: Fiú.

Isteni, örök, szent Ige! Az Atya önmagát kimondja... s ez a végtelen, isteni teljesség, örök tökéletesség és határtalan fölségű szentség, amelybe beleárasztja az Atya mindazt, ami Benne van, ez az örök Ige, Isten egyszülött Fia!

Mármost *az Isten Fia* látja az Atyát, Akitől mindent kapott, szemléli Őt, szereti Őt, átadja magát Neki, hogy visszaáramolják az örök Lét forrásába... hogy kimondja Azt, Aki benne nyerte tökéletes kifejezését.

A Fiúnak ez a szava a Szeretet, amely a végtelen Bölcsesség visszaáramlása az Atyába, az örök Létbe, s találkozik azzal a Szeretettel, amely az Atyából árad a Fiú felé, s ebből a kölcsönös szeretetből és egymásnak adottságból, ebből a lángoló egymásba olvadásból születik meg az isteni Élet harmadik ténye (terminusa), a Szentlélek Úristen, a Szeretet!

Az örök Létből áradó örök Bölcsesség, s a kettőnek egymás felé áramlása: egyetlen elve a Szentlélek Úristennek, az Atya és a Fiú állagi Szeretetének, Aki nem más, mint az isteni Élet szeretethullámlása végtelen áradásban. – Az isteni Élet végeredményben, emberi szóval mint a szeretet végtelen óceánja jelölhető meg. Ez az óceán végtelen áramlásban és visszaáramlásban ömlik az Atyától a Fiúhoz és a Fiútól az Atyához a Szentlélek által.

Ez az isteni Élet nagy kontempláció, végtelen szemlélődés, amely örök *Szeretembe* torkollik. Az Atya és a Fiú szemlélik egymást, s ez a szemlélődés szeretet, s ebből a kölcsönös szeretetből fakad az örök isteni Szeretet, a *Szentlélek Úristen*. – Szeretetből indul, s Szeretembe torkollik ez a végtelen isteni Élet.

A hasonulás emberi munkája

Végtelenül jó az Isten! Áradó jóságában azt akarja, hogy az ember részesüljön az Ő életében. – Ez égi sorsunk, s ha akarjuk, a földön is lehet ez a sorsunk!

Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett minket (lásd: Ter 1,26). „Isten ugyanis halhatatlanságra teremtette az embert, és saját lényének képmásává tette” (Bölcs 2,23).

Ebből a nagyszerű és jóságos ajándékból az első ember csodálatos életet kezdhett. A földi élete kezdetén bámulatos melegségben és bensőséges kapcsolatban élt az ember Istennel. Számunkra felfoghatatlan közvetlenség és csak fogalmilag megközelíthető boldogság lehetett ez az élet... az élet, amelyet Isten az embernek szánt...

Az ember azonban nem értette meg Istent... nem volt Hozzá hűséges... szembeszegült akaratával... bünt követett el... A kezdet csodája: az ember élete Istennel – elveszett...

Az ember addig olyan földön élt, amely az Istennel hasonulás hazája volt. Minden ezt a hasonulást szolgálta... Most egyszerre olyan földet kellett megismernie, amely a hasonulás helyett az elszakadást erőszakolja az emberre...

De az ember mégis megőrizte, Isten nem vette el tőle, hogy *Isten képmása*... Ez az ember lelkébe van írva, s az ember éppen ezért lényé és léte egész valójával *törekszik* az istenszeretetre. Olyan ez lényünk mélyén, mint a tűzhányó mélyén izzó tűz... alig várja, hogy előtörhessen!

Ebből viszont az következik, hogy az ember lényegében – a szó tágabb értelmében – szemlélődő lény, mert a szeretetnek ez a követelő igénye a szemlélődés alapelve. (Az ember mindig szemlélni akar valakit vagy valamit... Ha mást nem, hát saját magát...)

Az istenképmás – amely bennünk megmaradt – nagy küzdelem előtt áll az emberben. A bűn előtt az ember tekintete Istent kereste, a bűn után már a teremtmény az, amit keres. – Legnagyobb kötelességünk tehát, hogy minden erőnkől igyekezzünk Istenhez visszatalálni, Őt keresni, Őt nézni. Csak ilyen módon lehet reményünk arra, hogy az elveszített hasonlóságot visszaszerezzük!

Ennek a munkának részletei: az Isten nézése, a teremtménytől való elszakadás, mindenekelőtt tekintetünk eltérése a teremtménytől. Az Isten nézése lassan mélyül bennünk tiszta szemléléssé, amelyből ismét előtör majd az Isten szeretése, s nagy vágyunk, hogy odaadjuk magunkat Istennek. Így emberi munkánk – természetesen Isten kegyelmével – ismét megvalósítja bennünk Isten belső életét, a Hozzá való hasonulást.

Szeretem az Istent... ezért szemlélem Őt... s szemlélem Őt, hogy jobban szeressem! – A *szeretet* szemlélődésem kezdete is, vége is...

Hasonulásunk tehát ebben a lényegi hasonlóságban alapozódik meg. Szeretetünk és szemlélődésünk Elébe helyeznek minket, tekintetünk csak Őt nézi... s megrendült boldogsággal vesszük észre, hogy Ő csak minket néz... s tekintetünk találkozik... Jelenlétében élünk... Vele élünk... „Látja szeme az ember útjait, és minden lépését szemmel tartja” (Jób 34,21)

Isten tekintete és Isten gondolata egy és ugyanaz. Gondolatában én mindig jelen voltam *öröktől* fogva. Ott szeret és lát engem mindig... s éppen ez a szeretés és látás adja, hogy vagyunk!

Isten szeme előtt... mindöröktől! Törődik velem... szeretetével körülvesz, tökéletességével reám borul... mintha egyetlen teremtménye lennék! *Elgondolt engem*...

ezért vagyok! Jónak, szentnek gondolt... ezért leszek jó és szent! Az leszek, mert Ő öröktől fogva *ilyenek* látott engem...

Belemerülök ebbe... s látom Isten tekintetét... látom abban minden jóságát, egész belém áradó isteni létét, ennek az életnek egyre teljesebb reám való kiáradását... Szépnek, nagynak látom Őt... De szépnek és nagynak látom magamat is... Isten gondolata vagyok... egészen ehhez a gondolathoz hasonulok, s akkor leszek leginkább egy örök mintaképpemmel!

De vajon az én szemem is mindig Istenen függ? Nézem-e mindig Őt? Ő vár engem, keres... kér... adni akar mindent! Én is ezt teszem? Várom Őt? Keresem Őt? Akarom magam Neki adni? Minden pillanatban isteni élet árad belém... hát az én életem árad-e Feléje?

Az ember tekintete sokszor hanyag, szétszórt, feledékeny... Zeng-e szavam, mint a zsoldárosé?

*„Uram, Istenem, nappal hozzád fohászokod,
éjjel színed előtt panaszkodom.
Imám hatoljon fel hozzád,
hallgasd meg könyörgésem!*

...

*Szemem elhomályosult a nyomortól.
Uram, mindennap téged hívlak,
kitárom feléd a kezem.”*
(Zsolt 88,2-3; 10)

Nem veszítem-e el Istent szemem elől?

Isten csodálatos tekintete mindent mond nekem... örömet, csodát, boldogságot... titokzatos, rólam szőtt isteni terveket... – S az „én” elfelejtheti ezt?! Nincsen szava Isten hívogatására? Nincs válasza? Nincsen együttműködése?

Keresem hát szünet nélkül, buzgón, szeretettel! Találjak Rá, s beszélgessek Vele a szív melegével! Járjak Előtte és éljek Vele! Ez az emberi munka a hasonulásban.

A hasonulás isteni munkája

Nemcsak magunk dolgozunk azon, hogy hasonlók legyünk Istenhez, szép képmásai az örök Szépségnek. Ahogy eddig is láttuk, *Isten* is munkálja ezt. Munkája a végtelen Főlség csodálatos tevékenysége. Isteni érintések, finom és gyengéd irányítás, alakítás. És a kicsiny, gyarló emberben isteni gondolatok ébrednek... Ez az Isten munkája bennünk.

De ki merne belenézni ennek a csodálatos Dolgozónak az arcába, ki merné vizsgálni lelkünkben kifejtett munkáját? Még Mózes, Isten nagy embere sem láthatta Isten arcát. Kérésére Isten így válaszolt: „Megteszem, hogy elvonul előtted egész fényességem, és kimondom előtted a Jahve nevet. Kegyes vagyok ahhoz, akihez akarok, és megkönyörülök azon, aki nekem tetszik. Azután hozzáfűzte: De arcomat nem láthatod, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon. Az Úr így szólt: Nézd, itt mellettem van hely, állj ide a sziklára. Ha majd elvonul előtted dicsőségem, a szikla mélyedésébe teszek és kezemmel befödlek, amíg elvonulok előtted. Ha visszavonom a kezemet, hátulról látni fogsz, arcomat azonban nem láthatod.” (Kiv 33,19-23)

A nagy lelkek mind hódolva borulnak le a Végtelen előtt. Nem mernek, nem tudnak az arcába nézni... S még távoli vonásokban is kevesen látnak valamit is Istenből... Az emberek többsége pedig nem lát szinte semmit sem a Végtelenből... Nem tudják elviselni a Vele való találkozást.

Hogyan tudjunk hát jelenlétében élni?

Isten maga indul el s dolgozik azon, hogy ez mégis lehetségessé váljék. Az Isten, Aki mindeddig isteni alakban állt az ember előtt... elhatározta, hogy *emberivé* válik. A második isteni Személy megtestesült, az Isten arca emberi arc lett... S ebből az arcból néz reánk a Végtelen... S Jézus szemében magával ragadó szépségben és vonzásban néz reánk az Isten arca.

Ez elől az arc elől már nem menekülünk el. Ebbe bele merünk tekinteni. A Végtelen olyan közeli, olyan barátságos lett... Előtte járunk... Előtte élünk... leszállt közénk az Isten...

De – mintha leereszkedése nem lett volna elégséges – Isten még közelebb akart hozzánk jönni! Nem volt elég, hogy emberi arcot mutatott nekünk! Arcát *anyai* arccá tette: Mária arcában!

Ez az anyai arc már igazán senkit sem ijeszthet, ez senkit sem rettenthet vissza! Ebben már a hatalom nem látszik, a végtelenség nem ijeszt, a szentség nem sújt földre... Itt már csak vonzás, csak melegség, csak bensőséges jóság ragyog... s ez *von minket Jézushoz*, hogy bensőséges kapcsolatba lépjünk Vele... Márián keresztül... az egyetlen igazán emberi úton keresztül...

Íme: Isten dolgozik, Jézus, az Istenember dolgozik, Mária dolgozik a Szentlélekben...

Ez a munka azonban olyan különös! Ugyanaz az Isten ugyanazzal a cselekedetével bámulatosan sokféle eredményt tud elérni. Isten mindenkinek mindenévé válik... mindig kész kezében a táplálék, amely mindenkinek a maga sajátossága szerint megfelelő... alkalmazkodik a különböző emberek különböző adottságaihoz és egyéniségéhez... Az egyik emberben egyszerű, alig látszó szépség vagy szentség lobban fel, a másokban égis éző nagyság, a harmadikban titokzatos, mély szentség... Ahogyan a nap is egyazon fényvel s egyazon meleggel olyan ezerszeresen változó virágtengert tud elővarázsolni...

Isten dolgozik... Ne csodálkozzunk, hogy *nem egyformán* ragad meg bennünket szépsége és nagysága. Ne ámuljunk el, hogy nem egyformán villan fel bennünk mosolya, pillantása...

De dolgozzunk, hogy megismerjük ezt az arcot, hogy – tanulékonyan belesimulva a kegyelem érintésébe – tudjuk egészen felfogni Isten szerető tekintetét... tudjuk magunkat egészen átadni Neki... vagyis tudjunk Isten jelenlétében élni! Tudjuk megélni ezt a csodálatos életet, amely a belső életet megnyitja, kibontakoztatja, fejlődését elősegíti, s szentségben teszi tökéletessé!

Megszentelő tisztogatás

Az elesett és bűnös ember előtt megnyílik egy csodálatos világ, amelyben Isten talentumai kamatot is tudnak hozni... még bennem is...

Az eszmény: a belső élet, amely bámulatos szépen nyílik ki mindegyikünkben, s csak ámulva nézhetjük, milyen csodákat művel Isten az emberrel.

Ez az eszmény az imádság révén tud nagyra nőni bennünk, de különösen az életben is folytatott imádság: az Isten jelenlétében élés révén. – Így alakul ki bennünk a térden álló élet, amelyben halljuk Isten hívását és válaszolunk is Neki... végső fokon azzal, hogy Hozzá akarunk hasonlítani...

Álljunk Isten színe elé! Az isteni, emberi, anyai Isten-arc elé, s éljünk itt: ez előtt a tekintet előtt!

Teremtsük meg azt a légkört, amelyben a reánk tekintő Isten bennünk meg tudja valósítani szent tervét.

Végül lobbanjon fel bennünk az a nagyszerű lelkesedés, a *szentek lelkesedése*, amely nélkül senki sem tud szentté válni.

Isten tekintete – Isten gondolata

(Talán jobb lesz, ha tekintet helyett *gondolatot* mondunk. Ugyanazt jelenti, de egyszerűbb és érthetőbb lesz a fogalom, s talán hatékonyabban nyúl bele a lelkünkbe.)

Isten mindöröktől fogva gondol rám, elgondol engem... ott élek gondolatában mint kicsiny porszem... mint apró szírom a nagy virágokon... mint csepp a tengerben...

Nem azért lát engem Isten, mert vagyok, hanem *azért vagyok, mert Isten gondolatában lát engem*. S nem azért szeret engem, mert ilyen vagyok, hanem azért vagyok ilyen, mert szeret engem.

Csodálatos dolog ez!

Isten mindöröktől törődik velem, átölel engem, mintha egyetlen teremtménye lennék!

„Áldott legyen az Isten, Urunk, Jézus Krisztus Atyja, aki Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fõn az égben. Mert õbenne választott ki bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk elõtte. Szeretetbõl eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által – akarata tetszése szerint – gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk felséges kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan *megajándékozott* minket.” (Ef 1,3-6) Ez az a valóság, amely Benne létezik mindöröktõl...

Általa előre meghatározott idõben gondolata és szeretete megadta nekem a fizikai létet, s attól kezdve minden pillanat egy-egy újabb isteni ténykedés létem körül: megõriz és *fenntart* a létezésben. Még amikor megbántom Őt, akkor is csak az *Általa* adott erõkkel és képességekkel tudom ezt megtenni...

Milyen szédületes tény ez!

Isten kezét fogva járok és tévelygek, haladok és zuhanok... Nélküle mozdulni sem tudnék...

Ebben a kézben biztonságban vagyok, nyugodt létben élhetek, akár szeretem Őt, akár nem szeretem...

Pedig mi vagyok én az Ő kezében? – Semmi... porszem... apró levél... S Ő mégsem ejt ki kezébõl, nem vet ki gondolatából, nem tapos el, ha lázadok... Ha megfigyeltük már a szellõtõl felkapott levelet, amely hol fõlszáll a magasba, hol meg le hull a porba, egyszer szabadon röppen a levegõben, majd sodródik a földön... akkor tudjuk csak sejteni is, mi az,

hogy Isten a felkapott levélnél kisebbet nem ejti el, nem dobja a sárba, hanem fenntartja..., megőrzi...

Mindig szeme előtt állok..., mindig figyelmében járok... mindig *gondviselésében* létezem... Sőt, ha a kegyelem állapotában vagyok, saját magát is nekem adja... S mert szeret, lehetővé teszi, hogy már itt a földön éljem – elkezdjem élni – az Ő életét..., élvezzem jelenlétét...

Íme! Isten gondolata – Isten tekintete – reám vonatkozólag... Minden pillanatban gondol rám, minden pillanatban szeret engem, minden pillanatban adja magát nekem...

Mindig Isten előtt, mindig Isten jelenlétében vagyunk, mert Ő *mindig* gondol ránk mindig gondol minket...

De vajon én gondolok-e Rá? ...Én szeretem-e Őt minden pillanatban? ...Én adom-e magam Neki mindenkor? Én Isten jelenlétében élek-e mindig? ...Vagy pedig magam felé fordulok egészen és mindig? ...Csak magamat szeretem? ...Csak magamnak adom magamat? Mert akkor elfelejtem az Istent..., akkor nem járok jelenlétében!

Minden módon *arra kell törekednünk*, hogy Isten jelenlétében éljünk! Tekintetünket irányítsuk, szögezzük egyszerűen Istenre, az Ő tekintetére..., figyelmesen, hogy tudjunk együtt dolgozni az Ő bennünk munkáló tevékenységével..., mindig készen arra, hogy válaszoljunk a kegyelemre, amelyet Isten szünet nélkül ad nekünk... Akkor nemcsak Isten fogad engem jelenlétébe, hanem én is odaállok, ahol egyedül születik meg számomra az igazi boldogság, élet és megnyugvás, ahol egyedül fakad a benső élet, igazi lelki élet: Isten jelenlétében!

Figyeljük most, milyen Isten tekintete?

Tisztító tekintet

Isten sajátos módon igyekszik tisztogatni a lelkeket, amelyeket szeretetével gazdagon eláraszt. Ezt az isteni munkát a lelki élet tanítói tisztogatásnak, „*purifikáció*”-nak nevezik.

Van olyan tisztogatás, amelyben az ember szerepe aktív, de van olyan is, amelyben az ember szerepe csupán befogadó, passzív. Ilyenkor csak Isten cselekszik. Isten maga dolgozik itt „a lélek számára sötét tűzben” (Keresztes Szent János). Előbb az *érzékek világában* jelentkezik ez az isteni munka, amely megszabadítja a lelki életet az érzékektől, a képzelődéstől, az okoskodástól. Nagy lelki szárazságban mutatkozik ez meg. Nem rendkívüli jelenség; Keresztes Szent János írja, hogy „ez általános s nagyon sok kezdőnél jelentkezik.” (Noche oscura. I.8.) Később következik egy még súlyosabb tisztulás. Ez ugyancsak szárazságban nyilvánul meg, de ez már egészen félelmetes fokú, komor *sötétség* a lélek számára, nehéz aggodalmakkal, szorongásokkal.

Az érzékek tisztulása nagyon sokszor követeli a türelem és a tisztaság aktusait; a lélek tisztulása pedig a hit, remény és szeretet hősiességét.

Ezekben a tisztogatásokban a lélek irtózatosan nyomorultnak érzi magát, elveszettnek látja egész valóját..., mintha feneketlen szakadékba zuhant volna..., s ugyanakkor félelmetesen érzi, hogy Isten tekintete rászégeződik..., mindig előtte áll, nem tud elmenekülni tekintete elől! Mintha ez a tekintet üldözné őt. Egyszerre ad neki Isten két érzést: a fájdalmas Istenre szorultságot és a tehetetlenséget, hogy más dologgal foglalkozzék.

Egyszerre *elveszett*... és *Istenben élő*... Úr fölötte Isten! De a lélek érzi, hogy ebben a helyzetben – Isten szeme előtt – borzalmas a bűn, még a legkisebb tökéletlenség is; és ugyanakkor érzi azt is, hogy ő maga annyira tele van már bűnnel, nyomorúsággal, hogy teljesen elvesztette még a reményét is annak, hogy Isten elé léphessen!

Nem tud Isten elől elmenekülni... és nem tud, nem mer Előtte megállni...

Isten ura s birtokosa ennek a léleknek... A lélek nem tud Vele szembezállni – s ugyanakkor minden érzése és ítélete szerint egészen és végérvényesen méltatlan arra, hogy Isten elé álljon.

Mindaz, amit itt elmondtunk *Isten tisztogató tekintetének* munkája a lélekben.

„Az Úr az égből letekint, s látja az emberek fiait mind” (Zsolt 33,13)

„Az álnok ember szívét gonoszság uralja, szeme előtt nincs istenfélelem” (Zsolt 36,2)

Isten néz minket, tekintete rajtunk. Mindenki, aki valóban akar lelki életet élni, köteles Isten félelmét mindig szeme előtt, lelke előtt tartani! Mindig arra kell gondolnia, hogy Isten szüntelenül néz rám... hogy Ő van... hogy Ő Alkotóm... Mesterem... Bírám! Egész odaadással rá kell feledkeznünk Isten reánk szegezett tekintetére, nézni kell Őt, el kell merülnünk ebben a tekintetben... És meg kell tanulnunk félni Istentől. Félni úgy, hogy mindent kockáztassunk, hogy Istent el ne veszítsük! Remegő istenfélelem ez, amely visszatartja az embert a bűntől, az Istenről való megfélekedésről. – Mert sok rossz van az életben, de a legnagyobb rossz az Istenről való megfélekedés! Ezt minden lehetséges módon kerülnünk kell! Csak ez lesz tényleges szembezállás, igazi szakítás a bűnnel!

S az eredmény? – A lélek nagyszerű tisztulása, amit a régiek „*puritas cordis*”-nak, a *szív tisztaságának* neveztek. S ez az egész ember olyan nagyszerű tisztaságát, ragyogó szépségét jelenti, amelyet nem szennyez be semmi földi, semmi alacsony; emelkedett, tiszta lélek ez, amely földön él, de tisztasága igazán égi...

Hogy mennyire igaz ez az Isten jelenlétében élés parancsa, s hogy Istenről sohasem szabad elfeledkeznünk, világosan mutatja az ember természetes élete is. A gyermek, ha rosszat tett, menekül szülei szeme elől. Úgy ügyeskedik, mintha éppen másfelé kellene mennie, mintha valami dolga lenne... csak ne kelljen találkoznia szülei tekintetével. A lelki életben ugyanezt tapasztaljuk: *menekül* Isten szeme elől a *bűnös*!

A fölfelé törekvőknek viszont szigorú kötelességük ennek pontosan az ellenkezőjét tenni: Isten lát és néz engem! ezt a gondolatot mindig lelkünk előtt kell tartani! *Ezért* kell egészen elfordulni a teremtményektől... Így arcunk, szemünk, *egész valónk Isten felé fordul*... s ami a bűnben összetört, azt így helyre tudjuk hozni. Ismét Istennel vagyunk... Vissza Hozzá! Tekintetét keresni! Megérezni szeme villanásából, hogy minden jót csak Ő ad, hogy mint égeti ki tekintete belőlem a sötétséget...

Így nincs értelme annak, hogy teremtményektől kolduljunk örömeiket! Órizzuk szívünket (*custodia cordis*) azzal, hogy újra meg újra Istenre pillantunk, hogy ténylegesen elszakadjunk a bűntől, a teremtménytől... Így Istenen kívül minden más semminek tűnik... kizáradt folyónak, halott forrásnak... Csak Isten frissítő folyóvíz, csak Isten élő forrás! Nagy Szent Gergely mondja: „A léleknek, amely Istent, Alkotóját látja, minden teremtmény kicsiny!” (Dialogi. II.35.)

Isten tekintete annyira uralkodó lesz rajtunk, hogy Ő lesz már a **Minden** számunkra. A Minden, Akit már képtelen vagyunk elhagyni... Itt már nem azért küzd a lélek, hogy ne tapadjon teremtményhez, hanem azért, hogy csak Istenhez kapcsolódjék! Itt már semmi földi kapcsolat nem szennyezi, semmi homály nem ékteleníti a lelket. Ez a lélek szüzessége (*virginitas spiritus*).

A lélek csak Isten előtt akar állni. Meg sem engedi, hogy a legkisebb gondolat, a legcsekélyebb benyomás önmaga felé terelje... Jól tudja, hogy kis dolgokon múlik belső világának nagyszerű gazdagsága. Ezért a legkisebb zavar esetében is egy törekvése van csupán: *vissza Istenhez!* Újra meg újra felhangzik Istenhez síró szava, istenkeresése. Mint egy tapasztalt és okos gépkocsivezető, alig észrevehető, apró mozdulatokkal tudja magát a helyes irányban megtartani a legnehezebb terepen is. – Sok önmehtagadás, sok lemondás teszi ezt lehetővé. Ezekből azonban valóban megszületik a lélek, amely tiszta, amely minden erejével Istenre figyel. Ez a lélek *mindig* Isten tekintete előtt él, be tudja fogadni a halhatatlan életet... Isten ajándékát!

Ilyen Isten tisztogató tekintete!

Megszentelő tekintet

A nagy francia lelki író, Msgr. Gay szava: „Isten félelme legyen minden cselekedetetek előjátéka! Üdén pillantsatok a Végtelen valamelyik tökéletességére – hiszen Előtte cselekedtetek, és Érte kell cselekednetek. Egyedül ehhez a gyakorlathoz való teljes és állhatatos hűség rövid idő alatt szentté tenne bennünket.” (Vie et vertus... I.)

Hányszor tettük már fel magunknak a kérdést: Hogyan lehetséges, hogy nem vagyok jobb, hogy nem haladok az életszentségben, amikor pedig – úgy gondolom – nyugodtan elmondhatom, hogy nem bántom meg Istent, s mindenben megteszem akaratát?!

Válaszunk minden kétséget kizáróan csak egy lehet: Ennek oka az, hogy csak „úgy akárhogy” cselekszem, egy kicsit hanyagul, lazán, nem adok bele mindent, amit csak tudnék, szándékom tisztaságából, szeretetemből és nagylelkűségemből... Volt talentum... de elásva, kamat nélkül... Hogyan várhatnék dicséretet a gazdától? Mindezt így foglalhatnám össze: Mert nem éltem eléggé Isten jelenlétében, nem éltem eléggé színe előtt...

Isten tekintete megszentelő tekintet!

Ha szeme előtt élünk, akkor igyekszünk mindig *örömet* szerezni Neki, akkor mindig szólunk Hozzá, akkor odaadjuk magunkat Neki... akkor alakul bennünk a szentség.

Így van ez a földi életben is: a jegyes jegyesének színe előtt, a katona parancsnoka előtt, a beosztott főnöke előtt mindent megtesz, amire csak képes.

Mi is akkor adjuk meg cselekedeteink igazi értékét, akkor lesznek azok a legteljesebbek, akkor lesz bennük a legtöbb finomság, a legtöbb figyelem, a legtöbb szeretet és odaadás, vagyis szentség... ha Isten jelenlétében élünk, ha *szeme előtt* járunk.

S Isten – miután a feltételt: a mi magatartásunkat látja – így adja bőséges kegyelmét, hogy szentté tegye cselekedeteink világát.

Isten színe előtt

Alig van az emberi életben, ami annyira terhes és értéktelen volna, mint a *megszokás*, a rutin, a közepszerűség. Rossz nézni, mennyi megszokás van a világban... még Isten előtt is. Mennyi rutin sok áhítatgyakorlat is... mennyi közepszerűség a Neki szenteltek között, Isten szolgálatában is... Hogyan védekezzünk ez ellen?

Ha Istenre gondolunk, azonnal tapasztaljuk, hogy cselekedetünk szebb, értékesebb, több tartalma és szépsége van. Ha Isten előtt járunk, gondolatunk is Vele jár, szeretetünk Őt öleli, s odaadásunk Feléje fut... De ha lelkünk nincs Előtte, akkor gondolataink világa azonnal magunkra száll, szeretetünk csak magunk felé fordul, s nem tudunk semmi mással törődni, csak saját magunkkal.

Mennyi teljesség, mennyi *tökéletesség* van egy-egy cselekedetben, ha Istenre gondolva végzem azt! Ezért olyan fontos, hogy mindig úgy cselekedjem, mindig úgy engedelmeskedjem, mintha Isten maga parancsolná! Nagy alávetettség rejlik ebben, de ugyanakkor nagy szabadság is: én csak Istennek engedelmeskedem! Különösen amikor imádkozom, akkor álljak egészen Isten színe előtt! De általában mindig Őt lássuk: előljáróban, szabályban, testvérben, betegben, szegényben... sőt a hitetlenekben, ellenfeleinkben és az eseményekben is!

Ha így állunk Isten színe előtt, akkor él majd bennünk az igazi istenfélelem Isten megszentelő tekintete előtt. – Akkor megszületik az Őt kereső gondolat, az Őt átölelő szeretet, s odaadásunk is... és minden cselekedetünket ez teszi nagyon széppé! Így lesz minden cselekedetünk Isten előtt elfogadható (acceptabilis Deo). – De így lesz életünk könnyű is. Szent Bernát szerint: „Semmi sem nehéz annak, aki szeret.” (Dominica Palmae.

I.2.) – Szent Ágoston szerint pedig: „Amit szeretünk, abban nem szenvedünk, vagy ha szenvedünk, magát a szenvedést is szeretjük. (De bono viduitatis, c.21, n.26)

* * *

Tisztogató és megszentelő... Megszentelő tisztogató: ez árad Isten tekintetéből az előtte élő lélekbe. Gazdag, jól felhasznált, jól kamatoztatott élet ez!

Békés egység

Isten tekintete elé álltunk. Minden erőnkkel arra akarunk most már törekedni, hogy tudjunk szüntelenül Előtte élni. Előbb azonban nézzük meg még egyszer ezt a fölséges tekintetet, amely nemcsak tisztít és megszentel, hanem békít is, egyesít is.

Békítő isteni tekintet

Isten szeme tisztít, megszentel, de azért még sokszor éri a lelket zavar és nyugtalanság. Az élet körülmények, szándékok és találkozások átláthatatlan szövedéke. Sokszor fordul elő ütközés – a bűn nyomán – s mert mindezeket nem egyazon szabály vezeti. Ilyenkor érezzük meg igazán, milyen békítő Isten tekintete!

A zavar származhat *belső* okokból. Talán nem vetjük alá magunkat igazán vagy egészen Isten vezetésének... más mozgatókat hagyunk érvényesülni cselekvésvilágunkban... más eszméket hagyunk élni lelkünkben... S máris megjelenik a zavar! Hol az önakarát támad fel, hol a teremtmény vonz, hol a lusta kényelmesség akadályoz... A sokféle mozgató és a sokféle irány előbb-utóbb *ütközést* okoz...

Ilyenkor látjuk meg, hogy mennyire békítő Isten tekintete! Megragadja lelkemet, s nem engedi elfordulni Tőle. Az Alkotó eszébe juttatja a teremtménynek, hogy mi is ő... s visszahelyezi a teremtményt a maga helyére. – Ez a tekintet hatalommal mondja: Én vagyok az Úr! „Ego Dominus!” S a szavakban van a teljes nagyság, a végtelen szentség és a határtalan jóság, és mi nem tehetünk mást, mint hogy alávetjük magunkat ennek a végetlen Hatalomnak! Ő az Úr... én meg a szolga... Ez a *normális* emberi magatartás! – Ha így alávetem magam Istennek, akkor leszek a helyemen Isten előtt, s akkor lesz bennem nyugalom és béke!

Sajátos gyümölcse ez az *alázatos* lelkületnek. Hiába zavarja meg sok belső nyugtalanság, tévedés, eltévelyedés... éppen alázatossága az, amely feltekint Istenre... Előtte megtalálja a maga helyét... s ebben a békét és nyugalmat... S ha megfigyeljük, nem más ez, mint az Istent féltő ember alázatának kivirágzása, amely egyedül Isten jelenlétében élve válik ilyen hatékonyá a lélekben. – S a lélekben élni kezd a béke... messze sugárzón, világítón, békét hirdetve és osztogatva.

A zavar származhat *külső* okokból is. A lélek habituális módon Istennek alávetve él, de külső körülmények hatására belső világába mégis betör a nyugtalanság. Talán a felebarátok törnek be a lélek világába kiáltó békétlenséggel elárasztva hirtelen a lelket. Ha *az* Isten szeme előtt él, ha jelenlétében élve csak Reá gondol, csak Őt szereti, Neki adja magát... akkor ilyen esetekben is azonnal Istenhez fordul, s Isten tekintete azonnal megbékíti.

„...akik Istent szeretik, azoknak *minden* minden javukra válik...” (Róm 8,28) Milyen biztató szavak hangzanak itt, s milyen meleg választ kapunk Isten ajkáról, békítő tekintetéből! Milyen ragyogóan világosodik teremtményi elmúlás és isteni örökkévalóság! Minden elmúlik... csak Isten marad meg... De hát akkor miért zavarodnék meg a lélek az események és az emberek kavargásában?

* * *

Isten sokszor megengedi, hogy minden imádságunk, minden Istenre tekintő pillantásunk ellenére se szűnjön meg bennünk a zavar. Ilyenkor az ember keresi a kiutat, kapkod az emberi segítség után... De minél jobban keresi ezeket, s minél erősebben kapaszkodik beléjük, annál bonyolultabb, annál kibogozhatatlanabb a zavar... Ilyenkor sem szabad

Istentől elfordítanunk tekintetünket! Ilyenkor is veszedelmes az „elfeledkezés”! Ilyenkor is csak egy a fontos: *forduljunk Isten felé* csendes és bizakodó imádságban... s a csend és a nyugalom visszatér lelkünkbe előbb vagy utóbb.

Isten ereje és békéje

A zavar és a nyugtalanság nem hagyja el az emberi életet! Ez így van, s így is lesz mindaddig, amíg csak a bűn él az emberben – tehát az emberi történelem végéig. A nyugtalanság és a zavar emberi momentumai *nem szűnnek meg* az emberi létben... a félelem nem szűnik meg az emberi életben... egész emberi létünk magában hordozza gyökerét... A szabadulás azonban sohasem lehet csupán emberi, hanem csak isteni! Isten jelenlétében élünk, Hozzá fohászunk... s Ő szívére öleli tévelygő és zaklatott gyermekét... *bizalmat és erőt* önt belé, s így már szembe tud szállni minden zavarral és veszéllyel...

Isten békítő tekintete nemcsak megnyugtató lélektani hatást jelent, hanem ajándékozó, végtelen Hatalmat is.

A lélek így – Isten jelenlétében élve – minden nyugtalanság és zavar *föle* tud emelkedni. Látja és érzi a megpróbáltatásokat, szenved is azok terhét, de habituálisan Istenben és Istennel él, s erő fakad szeretettel áthatott szemlélődéséből, s ez az erő megadja a léleknek Isten békéjét, s a teremtmények zavaros világa fölé emeli... Mert végső soron Isten mindig *béke*, mindig nyugalom! „Semper tranquilla Trinitas! Tranquillus Deus tranquillat omnia!” – mondja Szent Bernát. (A Szentháromság mindig békés! A békés Isten mindent megbékít!)

Az Isten jelenlétében élő lélek „*békében* él és megingathatatlanul, mintha már a Szentháromságban pihenne.” (Szentháromságról nevezett Erzsébet nővér)

Isten jelenlétében... Ez a lélek mindig Istennel van, csak az Ő dicsőségét keresi, az egész bizalmát Beléje helyezi... s minden bajában, zavarában és szenvedésében megérzi Isten erejét és békéjét.

Egyesítő isteni tekintet

Isten tekintete, a csodálatos Isten jelenlétében járás nemcsak tisztít, nemcsak megszentel, nemcsak békít, hanem *egyesít* is.

Nincsen bensőségesebb egység, mint az isteni Személyek egysége az imádandó Szentháromság örök titkában.

Mármost: lelkünket Isten a maga képére teremtette, életében való részesülésre. Tehát minél inkább nézzük Őt minél inkább szemléljük Őt, minél inkább Reá feledkezünk tekintetünk, annál *szorosabban* kapcsolódunk Istenhez, s annál valóságosabb és boldogabb lesz egységünk és egyesülésünk Istennel. Ha így állunk Előtte, gondolatunk csak Feléje röppen, szeretetünk csak Őt keresi... s gondolatunk is, szeretetünk is olyan lesz, mint Isten gondolata és szeretete... Úgy gondolkozunk és úgy szeretünk, mint Ő... s úgy nézzük, úgy is ítéljük a dolgokat és eseményeket, mint Ő...

Fényesség és világosság az Isten az ilyen, mindig Reá figyelő és jelenlétében élő léleknek, s ebben a fényességben és világosságban: „...a te fényedben látjuk a világosságot” (Zsolt 36,10). Nagyszerűen, világos szemmel ítél és él a lélek! Szereti azt, amit Isten szeret, s elfordul attól, amitől Isten elfordul. Isten akaratával egy akarat él a lélekben... „Idem velle, idem nolle!” (Ugyanazt akarja s ugyanazt nem akarja)

Íme: az egység... egy lélek és egy szív Istennel ez a lélek.

„Aki... az Úrral egyesül, *egy lélek vele.*” (1Kor 6,17)

Nagyszerű kép az ilyen lélek képe! Szerető pillantással kapcsolódik Istenhez, rajongó, meleg szeretettel nyújtja, adja, kínálja magát Neki, képességeit is Elébe teríti... vegye uralmába, fogadja el őket... S Isten, Aki egészen odaadja magát a Léleknek, a léleknek ebben

az odaadásában a teljes egységben olvad egybe vele. Egység... csodálatos egység Isten és ember között – „Megosztottam velük a dicsőséget, amelyben részesítettél, hogy egy legyenek, amint mi egy vagyunk: én bennük, te bennem, hogy így ők is *teljesen egy legyenek*, s megtudja a világ, hogy te küldtél engem, és szereted őket, amint engem szeretted. Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, ott legyenek velem, ahol vagyok, s lássák dicsőségemet, amelyben részesítettél, mivel már a világ teremtése előtt szeretted. (Jn 17,22-24)

Ez a fölséges egység a lélek sorsa lesz, ha állandóan Isten jelenlétében marad, ha meleg szeretettel tekint Reá... egység Istennel... Isten a lélek egyetlen java... *Általa, Vele és Benne él*... Nem földi sors ez! S mégis a földön is érezheti a lélek, ha szerető törekvésével és figyelő lelkével Isten jelenlétében él.

S ha meggondoljuk, hogy – Szent Bernát gondolata szerint – igazán törekedni a tökéletesség felé, már tökéletesség, így ez az égi sors emberi törekvésünkbe már szinte örök boldogságot szerez nekünk!

Tehát keressük Istent! Ne távozzunk el szeme elől! Mindig Ő álljon közöttünk és a teremtmények között, s akkor a teremtett világ nem lesz akadály a életünk boldogulásának, tisztaságának és szentségének!

S akkor napról napra szorosabb egységben Istennel, szép szemlélődésben, igaz szeretetben és *teljes önátadásban* Övéi leszünk... s ezzel találjuk meg saját magunkat.

Boldogság is és egy is velünk!

Íme! Isten isteni tekintete! Tisztít, megszentel, megbékít, egyesít. Mindig másként pillant ránk, de mindig Ő az, Aki néz minket... Ő az, Aki szeretetének végtelenségével átölel minket, s fölemel oda, ahol valóban egységben lesz az Ő élete és a mienk!

Szent Bernát mondja: „Sok szükségünk miatt gyakran fordul az ember Istenhez látogatásával, látogatva megízleli Őt, ízelve megtapasztalja, hogy milyen édes az Úr.” (Tractatus de amore Dei. 9,26)

Ez a kép a fölséges isteni tekintetről tisztogató és megszentelő valóságában öskeresztény kép (Szent Benedek), békítő és egyesítő jóságában középkori kép (Szent Bernát). Egyre közelebb jut a lélek Ahhoz, Aki boldogság is és egy is velünk irgalmas jóságban!

Isten emberi arca

Eddig Isten arcát isteni vonásaiban néztük. Istenhez pedig – ahogy már láttuk is – el lehet más úton is jutni: emberi és anyai vonásai segítségével.

„A bűnös létrája abban áll, hogy rábízta magát Mária vezetésére Jézushoz és Jézus vezetésére az Atyához... Ezért elsősorban Őket kell utánoznunk (imitans Dominum), gyakran kell Hozzájuk futnunk, hogy bensőséges viszonyba jussunk Velük. Különösen Szent Bernát az, aki hív minket mindkét útjára az üdvösségnek: Mária útjára és Jézus útjára, hogy lássuk azt, amit ők kérnek tőlünk, s hogy engedjük magunkat az Ő irgalmas tekintetük által alakíttatni.” (G. Bélorgey: Sous le regard de Dieu 89. old.)

Most tehát *Jézus* szeme elé állok, Jézus emberi szeme elé... Ő is néz engem mindig... s tekintete éppen úgy emel, megszentel, tisztít, békít és egyesít, mint Isten szeme... Elébe állok hát és szeme, tekintete előtt élek...

Jézus mindig nézett engem

Megtestesülése pillanatától kezdve nézett és figyelt engem Jézus emberi tekintetével... az Isten emberi szemmel.

Fölséges mindentudásával és boldog istenlátásának kegyelmével ettől az első pillanattól kezdve ismert Jézus minden emberi nemzetséget a múltban és a jövőben, s szerette is őket. Ez az ismeret és szeretet nemcsak általános ismeret és szeretet volt, hanem egészen egyedi és részleges szeretet és ismeret. Tehát ettől a pillanattól kezdve *engem* is ismert és szeretett Jézus... és pedig olyan melegen, olyan törődő szeretettel és ismerettel, mintha én lennék Isten egyetlen teremtménye... akiért Ő megtestesült...

Jézusnak ez a meleg pillantása azután folytatódott egész életében. Minden pillanatban gondolt rám, ismert engem, s szeretett engem olyan módon, hogy minden cselekedetét úgy végezte, hogy rám gondolt közben... És minden cselekedetében miattam is cselekedett! Éjjel és nappal, harminchárom éven át benne éltem gondolatában és szeretetében! Betlehemben és Názáretben, nyilvános életében s amikor az Oltáriszentséget rendelte... akkor is, amikor hátán csattant a korbács... akkor is, amikor kezébe verték a szögeket... ott voltam lelkében személyesen és egészen sajátosan! Az Isten emberi gondolatában! Nekem cselekedett, értem beszélt és tanított, engem vezetett mindennel...

Bűneim és életem minden Ellene elkövetett durvasága szeme előtt állt egész életében. Oka volt mindez szenvedésének, halálának... *Értem szenvedett*, értem halt meg... Jóvá akarta tenni minden bűnömet... mert ennyire szeretett! – Ott voltam a szívében és a lelkében, amikor vérrel verítékezett az Olajfák hegyén, a kereszthordozás gyötrelmes útján, a keresztre feszítés sötét perceiben... s a Kálvária utolsó jeleneteinél... ott voltam... hiszen miattam történt az mind... s minden bűnöm csak növelte szenvedését és szomorúságát...

Igaza van Pascalnak: „Krisztus a világ végéig haláltusáját vívja, Ő nem pihenhet ez alatt az idő alatt!” (Le mystère de Jésus) Történelmi haláltusája véget ért, de annak oka... minden ember minden pillanatának bűne... mindig tart... S Ő elszenvetted az én bűneimet már akkor... ezzel van benne most is a fizikai időben... s ezzel szenvedni most is irtózatoss szenvedését!

XII. Pius pápa írta: „Az emberek bűnei most is halálát okoznák Krisztusnak, ugyanazokkal a fájdalommal és gyötrelmekkel sújtánák Őt, hiszen mindegyik... a maga módján meg tudja újítani az Úr szenvedését. A maguk részéről ismét keresztre feszítik az Isten Fiát, és kiszolgáltatják a gyalázatra. De ha jövődő bűneink miatt – amelyeket előre látott – Krisztus halálosan szomorú lett is, kétségtelenül némi vigasztalást is kapott – szintén

előre látva azt – engesztelő cselekedeteinkből, amikor egy angyal jött az égből, hogy az utálattól és aggodalomtól összetört Szívét vigasztalja. Ezt a szent Szívet, amelyet szüntelenül megsebez a hálátlanok bűne, most is vigasztalhatjuk, s kell is vigasztalnunk valami titokzatos, de valóságos módon.” (Encyclica Miserentissimus Redemptor)

Jusson hát eszünkbe, hogy a mi Urunkat vigasztalhatjuk egész életében, különösen szenvedésében! Akkor vigasztalhatjuk Őt, ha most dolgozunk engesztelésén! Már életének szenvedései idején látta mostani jó cselekedeteinket! Ott voltunk irtózatos fájdalmi közepette... szent Szívében... s vigasztaltuk Őt!

Eldobnánk ezt a lehetőséget magunktól? Ami most a miénk, az akkor az Övé volt.

Ő néz engem egész életében... Szegezzem hát én is mindig Reá tekintetemet! Miatta, Érte szeretni akarom, szeretni fogom a szenvedést, a nehézséget... hogy együtt szenvedjek Vele, hogy *engeszteljem* Őt... Annál is inkább, mert Jézus nemcsak *akkor* nézett engem emberi szemével... hanem még ma is mindig! Nézem hát én is... Előtte élek!

Jézus az égből is néz engem

Kevesen gondolnak erre... kevés lélek számára jelent ez valamit... Pedig nemcsak az igaz, hogy néz rám, hanem az is, hogy dicsőségében Jézus tekintete hatalmasabb, mint a földön volt!

Isten néz engem... szeme tükrözi Jézus szeretetét, aggodását irántam... mert Ő mindent lát... mindent ítél...

Az én dolgom, hogy ezt a tekintetet megtaláljam! Hogy magamat Benne ismerjem! Hogy ebben az igazán emberi tekintetben életet s lelket találjak!

Milyen világos ebben az „emberi” isteni tekintetben, hogy *kell* Isten szeme előtt, jelenlétében élnem! Ebből kell s csak ebből lehet élnem!

Jézus tekintete a tabernákulumból is rajtam van

Jelen van Jézus itt a közelemben is. Egészen közel: a templomban, a tabernákulumban, az Oltáriszentségben. Jelen van testével, lelkével, istenségével. S mivel emberi lelke Istenben mindent lát, valóban *lát engem is*.

Szent Gertrud látta, hogy Jézus tekintete mindig reá van szegezve tabernákulumi trónusáról. Micsoda hatalmas segítség számunkra, ha ezt megérezzük! Ha valóban hisszük ezt! Ő itt is vár minket, és kész nekünk adni magát! Ha jelenlétében élünk, micsoda erő fakad onnan!

Jézus názáreti életéről keveset tudunk. Hogy milyen szeretet egyesítette Jézust, Máriát és Józsefet... milyen tüzes szeretetvilág élt ott?! Csendes, finom, gyengéd szeretet világa volt, biztosan az! De mindenekelőtt hosszú, szeretettel teli pillantások, minden szónál beszédesebbek! Összeszedett, örvendező bensőség, hatalmas érzelemhullám.

Ilyen lehet Jézus pillantása reánk a tabernákulumból. Mindig keres minket, találkozni akar pillantásunkkal... Keressük hát, találkozzék tekintetünk az Övével, maradjunk mindig szeme sugarában! *Imádkozzunk Előtte...* és mindenütt, ahol éppen vagyunk: otthon vagy a világban, Isten szabad ege alatt vagy szobába zárva... Mindig néz minket Jézus szent lakásából, ahogyan kortársait nézte valamikor.

Jézus elsősorban Atyjáért van tabernákulumainkban. Ő mindig az Atya imádója, de értünk is van ott, mindegyikünkért!

S ahogyan Jézus misztériumai máig megtartották minden erejüket, az Eukarisztiában is megtartja teljes hatalmát. Érinthetjük Őt, mint a Vele élők, kapcsolatba léphetünk Vele a hit és a szeretet révén. Találkozhat Vele pillantásunk... s mint egykor, erő árad ki Belőle most is

(lásd: Lk 8,46). Gyógyít és erősít minket. – Higgyünk ebben a nagyszerű *jelenlétben!* Minél gyakrabban vagyunk Vele, annál jobban érezzük szeretete mélységét!

Úgy néz minket Jézus, ahogy kortársait nézte

Ha valóban meggyőződésünk lenne, hogy Jézus így néz minket, gyakrabban látogatnánk Őt. Hiszen azért van itt... „Itt a Mester és hívat” (Jn 11,28). Itt van, vár, hív... Micsoda öröme, ha ott lát maga előtt... ha beszélgetni kezdünk Vele... S milyen szomorú, ha senki sem megy Hozzá!

Így volt egykor is. Arca örömtől ragyogott, amikor találkozott egyesekkel. János és András követték Őt. „Amikor Jézus megfordult s látta, hogy követik, megkérdezte: Mit akartok? Így feleltek: Rabbi – ami annyit jelent, mint Mester – hol lakol? Gyertek, nézzétek meg! – mondta nekik. Elmentek vele, megnézték, hol lakik, s aznap nála is maradtak.” (Jn 1,38-39) – Jézus apostoli életének első nagy öröme! S később is mennyi nagy és igaz öröm volt szent Szíve számára tanítványaival, kiválasztottaival *együtt lenni* békében, bensőségben! Hallgatták Őt szó nélkül, kérdezősködés nélkül. Tekintete egyikükről a másikukra siklott, s mindegyik kiolvashatta tekintetéből, hogy mit gondol róla a Mester... kiolvashatta belőle a szeretet legszebb prédikációját...

Betániában is öröm csillogott Jézus arcán barátai között. Elbeszélgetett velük, s azok mind hallgatták Őt. Nézte Máriát, aki csak ült csendben, Őt figyelve, mást nem is látva, hallva...

Mindent egybevetve Jézus életének ritka vendége volt az öröm. Fájt Neki a csekély bizalom, amellyel Reá néztek, amikor Ő megvilágosítani és gazdagítani akart! Néha kiáltásban tört ki vágya az emberek szíve után...

„...Jézus a templomban volt és fennhangon hirdette: Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék...” (Jn 7,37) – „Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – én megkönnyítlek titeket.” (Mt 11,28)

Milyen szívesen és boldogan fogad Jézus mindenkit, aki bizalommal Hozzá megy! A két vakot (Mt 9,27-31), a bűnös asszonyt (Lk 7,36-50), a leprásokat (Lk 17,11-19), a jerikói vakot (Mk 10,46-52) és még sokakat. Hogyan csodálja a százados (Mt 8,5-13) és a kánaáni asszony (Mt 15,21-28) ragyogó, szép hitét! Milyen csodálatosan finom Jézus a jóakarató lélekkel szemben, mint a szamariai bűnös asszony példája is mutatja. (Jn 4,7-26) Szava milyen vonzó: „Ha ismernéd Isten ajándékát, s azt, aki azt mondja neked: Adj innom, inkább te kértél volna tőle, s ő élő vizet adott volna neked.” (Jn 4,10)

Hallom-e én is Jézus szavát? „Ha ismernéd Isten ajándékát, s azt, aki azt mondja neked...” Ha hallanám, az én szívemet is megragadná Jézus jósága.

Jézus Szíve szomorúságának állandó forrása, hogy sok lélek nem válaszol hívására. A gazdag ifjú, akit úgy megkedvelt első pillantásra, válasz nélkül távozott. (Mk 10,17-22) – Pedig ha belenéznenk tekintetébe, üdvösségünk fakadna...

Szent Péter háromszoros tagadása után belenézett Jézus szemébe. „Az Úr megfordult, s rátekintett Péterre, Péternek eszébe jutott, mit mondott az Úr... Kiment és keserves sírásra fakadt.” (Lk 22,54-62) Jézus tekintete mindenható irgalommal emelte fel Pétert előbb a bűnbánatba, majd a vértanúhalál magaslatára.

Jézus siratta a szent várost is, mert szerette... de az nem tudta megérteni Őt... (Lk 19,41-44)

S ugyanez az irgalmas, meleg érzésekkel teli szent Szív dobog tabernákulumainkban. Legtöbbször elhagyatva, elfeledve...

Ne meneküljünk Jézus szeme elől! Ő keresi a megértő szívet! Annyi közömbösség közepette mi menjünk több hittel, több szeretettel, több finomsággal Hozzá! Jézus van itt!

Nézzük Őt... sokszor! Egy-egy pillanatunk életadó forrás lehet... S megtanuljuk lassan, hogyan kell magunkat elfelejteni, s *Istennek adni*, hogyan kell benső lélekké válni.

Isten anyai arca

Isten isteni arca és emberi arca végtelen fölséggel és csodálatos irgalommal tekint reánk, de sohasem tudjuk igazán megérteni, milyen kegyelem ez előtt az Arc előtt élni, milyen áldás életünkre, hogy Isten jelenlétében élhetünk.

Isten irgalma, hozzánk leereszkedő jósága azonban még a végtelennél is nagyobb (gyarló emberi kifejezés ez!), amikor egyszerű emberszívével, -arcával, -szemével akar reánk nézni... *Máriában!*

Mária mennybevitele óta mindent és mindenkit Isten világosságában lát. Mindnyájan gyermekei vagyunk, mindnyájunkat szeretettel figyel, pillantása anyai szeretettel nyugszik rajtunk... hogy tisztítson minket, hogy megszenteljen, hogy megbékítsen és Istennel egyesítsen.

Mária tisztító tekintete

Ez a tekintet Isten anyai arcának tekintete. Isten néz ránk Mária szemében tisztító erejével és kegyelmével.

Az elveszett ember is gyermeke... s nincs nagyobb fájdalma, mint gyermekét elveszíteni! – A földi anyák is mindig szeretik gyermekeiket, még ha bűnösök, akkor is; mindig tudják mentgetni őket. Mária is menteni akarja gyermekeit, még a legnyomorultabbakat is.

Mária könyörög Fiához: igazságosságod nem engedheti a bűnös életét... de most ne erre hallgass, Jézusom, hanem édesanyád könyörgésére! Méltóságod nem csökken, ha életet adsz a bűnösnek, amikor az anyai irgalom számlájára írod a bocsánat számláját! Mert Isten Reá bízta az irgalom gyakorlását... s Ő ezt néha a vakmerőségig gyakorolja, életünk utolsó pillanatáig. „Mater misericordiae!” Irgalmasság anyja! De, hogy irgalmasságát – Isten végtelen irgalmát! – velünk szemben gyakorolni tudja, szükséges hogy Feléje forduljunk, hogy belevegyünk magunkat az irgalmasság tengerébe!

Legfontosabb teendőnk tehát, hogy Máriára tekintsünk, Hozzá fohászkodjunk! „Nézd a csillagot! *Hívd Máriát!*” – mondja Szent Bernát. Viharzó tengeren... csak Reá pillantsunk, s Benne Isten végtelen irgalma néz vissza ránk. – Kavargó kísértésben... csak tekintszen szemünk az Ő szemébe, s onnan kérjük az isteni irgalom segítségét. – Sötét bűnben... van-e más menedékünk? Végtelen távolságból figyel minket anyai szemmel – Móriában – a végtelen Isten, hogy Átala segítsen... S kiirtja a bűn szeretetét, a bűn gyakorlását is.

A gyermekszem bizalommal néz az édesanyára. De ha bűnt követ el a gyermek, menekül tekintete elől. Az édesanya ilyenkor kettős jósággal tekint gyermekére, s ha súlyosabb a helyzet, sokat imádkozik, mások segítségét kéri... – Így van ez Máriával is. Szeme rajtunk... Ha kísértés zaklat, azonnal érezzük, hogyan homályosodik el Reá figyelő tekintetünk... Űzzük el a homályt! – Ha bűn terhel, nem merünk már Reá tekinteni... szégyenkezünk... menekülünk... Ne fussunk el! Most ne fussunk el! Boruljunk le! Isten irgalmának forrása Mária, merítsünk Belőle!

Maradjunk csak mindig Előtte, ne meneküljünk el a szeme elől... Ha nem merünk föltekinteni tisztaságos szemébe, hát zuhanjunk lába elé... Ott... Nála van a forrás, ahonnan a bűnös is, a lelki halott is életet meríthet...

Maradjunk bensőséges szeretetében, s tisztaságos tekintete megtisztítja lelkünket. Nem fogunk már homályos és sötét dolgokban elmerülni, nem tudjuk majd a legkisebb homályt sem elviselni... a legapróbb rút gondolatot sem, amely lelkünk virágát és világosságát elpusztíthatja. Lassan eleven vágyódás lesz bennünk, hogy tudjunk, s méltók legyünk mindig szemébe nézhetni!

Így tisztít Mária tekintete! Még a fölösleges és haszontalan is sötétnek látszik az így tisztuló lélek számára, még a legcsekélyebb tökéletlenség is nagy bajnak... hiszen ezek foltjával sem tudjuk tiszta tekintettel nézni Máriában a felénk ragyogó anyai „isteni” arcot. Mária előtt... Íme, *Isten* jelenlétében élünk!

Mária megszentelő tekintete

Máriában Isten szigorúsága is, megszentelő akarata is tekint ránk. Igazi *édesanya* Mária. Jónak, gyengédnek mutatkozik mindig, de amikor látja, hogy hanyagok, makacsok, szembeszállók vagyunk, keményen néz ránk, s így juttatja eszünkbe, hogy odaadóbban szolgáljuk Istent.

Tisztogató jóságával igyekszik kiszabadítani gyermekeit a bűn hatalmából, de meg is akar szentelni minket, hogy Fiának élő képését alakítsa ki bennünk.

Mária minden munkájában a Szentlélek Úristennel dolgozik. „A Szentlélek, Mária Jegyese Benne, Átala és Vele hozta létre mesterművét, Jézus Krisztust, a megtestesült Igét... S Benne és Átala hozza létre mindennap titokzatos, de valóságos módon az összes predestináltakat.” (Grignon Szent Lajos: *Le Secret de Marie*, 18. old.) Ezért beszélünk Mária egyetemes közvetítő szerepéről. Szent Bernát mondja: „Isten azt akarja, hogy mindent Mária által bírjunk.” (Super missus est II.17. passim)

Ez Mária megszentelő munkája: a *Szentlélek Úristennel együtt* működik, hogy Jézust alakítsa ki minden gyermekében. – Jobb és alkalmasabb munkást találni sem lehetett volna a megszentelés nagy feladatához mint Máriát. Ő volt az egyetlen, aki élte Jézus minden misztériumát; végigkísérte egyszülött Fia egész életét, s úgy élte végig, hogy „emlékezetébe véste” mindazt, amit látott és hallott. (Lk 2,19) – A mi megszentelésünkhöz, Jézushoz hasonlóvá tételünkhöz ugyanazt kell tennie, mint amit Jézus mellett tett... Csak figyelniük kell Reá, biztatását, buzdítását meg kell hallgatnunk, készséges lélekkel fogadnunk, s akkor lassan ki tudja alakítani bennünk a lelki élet még hiányzó feltételeit.

Csodálatos titok, Mária!

Szüntelenül dolgozik lelkünk megszentelésén, ahogy Isten dolgozik a világon... Szent Ágoston azért is nevezi Őt „forma Dei”-nek, Isten formájának. – Isten élő malma Ő: újra meg újra őrli lelkünk gabonáját, amíg tiszta, fehér eukarisztikus liszté nem válunk. – Belőle kapjuk, Belőle merítjük életünk táplálékát, erejét... Tekintete két anyai karja, amelyben hordozza, ringatja gyermekeit. S amikor a Szentlélek Úristen „Máriát látja egy lélekben, azonnal oda száll.” (Grignon Szent Lajos) – „Mária nem küldi a Szentlelket, hanem vonzásával hívja.” (P. Morineau)

Különösen igaz ez a máriás megszentelő munka azoknál, akik egy időn át, vagy egész életükön át csak Mária arcát nézik, s nem is ismernek szinte más áhítatot, mint a Mária-tiszteletet. De igaz ez a szent munka mindazoknál, akik jóakarattal keresik Istent s akarnak jelenlétében élni.

Talán nem értjük ezt világosan, nem tudunk igazán belehatolni a titokba, Mária titkába, mégis kérjük Őt gyermeki bizalommal, hogy *alakítson minket is*, ahogy Jézust alakította egykor! S hagyatkozzunk Reá, akkor tud igazán szentté tenni minket!

Mária békítő tekintete

Mária nemes lelkű odaadásra buzdít, s ugyanakkor csodálatos békét is teremt bennünk.

Jézus gyermekkorában érezhetett apró megremegéseket, ijedtségeket (fizikai reakcióként). S mit csinálhatott ilyenkor? Édesanyjára tekintett, s szeméből békét és nyugalmat merített. – A mi életünk sok zavart és nyugtalanságot hoz magával... Úgy érezzük sokszor, hogy kemény a mi életünk, s napról napra rosszabbul megy sorunk, kísértés kísértést

követ... – Nézzünk csak Máriára! Tekintete békét hoz! – Ehhez azonban hit, nagy hit kell! Hit, hogy Jézus anyja az én anyám is, és ezért mindent *akar* nekem adni... és hit, hogy Isten anyja Ő, s így mindent meg is *tud* szerezni nekem!

Jusson eszünkbe a kánai menyegző. Jézus válasza Mária figyelmeztetésére keménynek tűnhet, mintha visszautasítás lenne. Hogy mennyire nem az volt, Mária szavai éreztetik a legjobban. Őt nem zavarta Jézus válasza. Úgy beszél, mint aki elérte, amit akart: „...szólt a szolgáltnak: Tegyetek meg mindent, amit csak mond!” (Jn 2,1-12). Biztos abban, hogy Jézus megteszi amit kér Tőle.

Bármilyen nehézség, gyarlóság borul ránk, csak fussunk bizalommal és hittel Máriához! Látja jóakaratumkat, kínlódásunkat... s békét és bátorságot ad.

Még akkor is, ha Isten elhagyni látszik bennünket, amikor Jézus elrejtőzik lelkünk elől, Mária akkor is ott áll mellettünk és bátorít... egy szempillantással fölemel, megnyugtat... mindent megold lelkünk erősítésével! – Csak tudjunk Hozzá futni, szemébe nézni, s Benne Isten anyai tekintetét látni! Királynőnk... a könnyek völgyében reményünk... Ilyen anya nem hagyja el gyermekeit!

Az Ő tekintete előtt örök marad lelkünk békéje.

Mária egyesítő tekintete

Isten szeme... Mária szeme...

Mária szeme el tud vezetni szép és bensőséges egységbe Istennel.

Az édesanya szeme hogyan egybeolvaszt, milyen csodálatosan eggyé forraszt! Minden szónál jobban, erőteljesebben árasztja a határtalan anyai szeretet tüzét, az érzések tökéletes közösségét, s megteremti az egységet a családban. Milyen jó így belenézhetni egy anyai tekintetbe!

Názáretben is így volt. Csendes pillantások fűtétek ott egybe Jézust, Máriát és Józsefet, s hirdették egységüket, tökéletes, eszményi közösségüket. Amikor nem voltak együtt, akkor is egyek voltak. Egyikük a másikban élt, s a másik az egyikben... Szent Ágoston mondja: „A szerető lélek inkább van abban, akit szeret, mint saját magában.” Mária is jobban élt, lélegzett, imádkozott Jézusában, mint önmagában... Ott élt, ahol Jézus... ott járt, ott örült, ott szenvedett... – Ilyen *egységet* akar Mária a mi lelkünkben is teremteni. A Mária által alakított lélek mindig Máriával van egyszerű, szeretettel teli és mély érzéssel... Ez a bensőséges egység szinte egybeolvaszt minket Máriával... Csak nézzük Őt, s nézésünk elmerülés, mintha megsemmisülés lenne, de csak azért, hogy szebb, ragyogóbb egyéniség: máriás lélek születhessen.

Szeretforrás Mária, amelyből a szomjazó merít, s amely Máriát adja a léleknek.

Szent kötelesség így szeretni Máriát, s így élni Vele és Benne!

* * *

Mária most is néz minket. Szeme mindig rajtunk, s tekintetéből élet, szentség, tisztaság és egység árad. Benne vagyunk, Benne élünk... Benne: Istenben! Mária szívének mélységében...

„Ha egyszer megtaláltuk Máriát és Mária által Jézust és Jézus által Istent: a mi Atyánkat – *mindent* megtaláltunk!” (Grignon Szent Lajos: Secret de Marie. 26. old.)

Isten szeme rajtunk... Emberi szeme Jézus szemében... anyai szeme Mária szemében... Csodálatos valóságok lelkünk életében! Isten életadó tekintete egyedül képes teljesen megragadni minket... Ne felejtjük hát el soha! Maradjunk mindig jelenlétében!

Akkor megértjük az arsi plébános szavát: „A lelki élet szeretetfürdő, amelybe belemérik a lélek... s mintegy elmerül a szeretetben...” Hullámok áradnak ebben a fürdőben...

Fényhullámok és szeretethullámok... Isten tekintete... Csak tudnánk ezt megérezni, felfogni... s benne valóban megfürödni, elmerülni! S csak tudnánk soha soha el nem hagyni!!!

Akkor kinyílna lelki életünk, meleg és gazdag valóság áradna minden cselekedetünkben. Akkor, ha ugyanazt tennénk is, amit mások... mégis egészen más lenne az, mert *másként* tennénk!

Akkor igaz lenne bennünk is és előttünk is, hogy „*Az egész mindenség tele van Istennel!*”
(Folignói Szent Angela)

A lelki élet légköre

Nem akármilyen módon akarunk élni, hanem tökéletesen. „Szentek legyetek” – ezt az eszményt az imádság, különösen az életben is folytatott imádság: az Isten jelenlétében való élés segítségével tudjuk megvalósítani.

Isten elé álltunk tehát, hogy isteni, emberi és anyai arcáról olvassuk le a tökéletesség útját. Az imádságban és az Isten jelenlétében élésben minden kegyelmet elnyerhetünk, amelyet Isten nekünk adni akar, s biztosan el tudunk jutni az igazi belső életre.

Nem tagadhatjuk azonban, hogy a lelkek között, akik ezen az úton járnak – és pedig becsülettel – néhányan gyorsabban haladnak előre, s emelkednek, mások azonban nagyon lassan vánszorognak, és szinte alig tudnak valami eredményt elérni. Ezek mintha nem tudnák megragadni életük igazi nagy valóságait... Honnan van ez a különbség? Miért olyan nehéz egyeseknek – nagyon sokaknak! – figyelmüket és szeretetüket egészen Istennek adni?

Legtöbbször egyetlen válasz adható erre a kérdésre: *Nincs meg ezekben a lelkekben a lelki élet igazi légköre, a lélek csendje.* A „törekedj fölfelé” felhívás hangja alig hallatszik a lélek környezeti zajában.

Isten a csendben lakik

A Királyok könyvében olvassuk, hogy Illés legyőzte Baal prófétáit, s azokat a nép mind megölte. Ekkor Izebel bosszút esküdött Illés ellen, s az menekülni volt kénytelen. Isten csodálatosan táplálta, s így jutott el Isten hegyéig, a Hórebig, ahol az Úr szólt hozzá: „Menj és a hegyen járulj az Úr színe elé! S lám, az Úr elvonult arra. Hegyeket tépő, sziklákat sodró, hatalmas szélvész haladt az Úr előtt, de az Úr nem volt a szélviharban. A szélvésznek földrengés lépett a nyomába, de az Úr nem volt a földrengésben. A földrengés után tűz következett, de az Úr nem volt a tűzben. A tüzet enyhe szellő kísérte.” (1Kir 19,11-12) – S az enyhe szellőben, a csendben... ott volt az Úr.

Olyan ez a kép, mint a Teremtés könyvének szép leírása. Ádám és Éva a bűnbeesés után „... meghallották az Úristen lépteit, aki a nappali szellőben a kertben járkált.” (Ter 3,8)

Isten *csendben*, alig mozduló szellőben, a szellő susogásában jön... Nem zajban, nem kavargásban, nem hangos ünneplésben, hanem csendben, mert itt lakik az Isten! A csend az Ő hazája. S a lelki élet légköre is a csend, hiszen a lelki élet Istennel való, Isten jelenlétében folyó élet.

* * *

Az ember szétszórt, izgatott, *hangoskodó lény*, hajlamos arra, hogy kifelé forduljon, hogy ami belül van, azt kidobja, mutogassa, hogy hatást keltsen, feltűnjön.

A csend valami teljes, valami egész, mint egy finom burok, amelyet szét lehet törni. Valójában nem kívül van, nem külső valami, hanem egészen belül... csak önmagunk fér bele. – A csend hozzá még mozdulatlan valami, s az ember nyugtalan, mindig cselekedni akaró, mindig mozgó lény. Észrevétlenül kiveti magát a csendből. – Végül: a csend valami belső dolog, olyan, mint egy titok, kívülről valami látszik, a színe látható, de a maga egészében belül van. Ám az ember mindig kifelé fordul. – Mintha ellentét lenne az ember és a csend között! – Így látszik, de tudnunk kell, hogy ez csak a bűn következménye, s minden erőnkkel dolgoznunk kell azon, hogy az ellentétet feloldjuk! Másként nincs belső élet! Légkör hiányában megfullad...

Hiába célja az imádságnak és az Istenhez mindig visszatérő, Isten jelenlétében élésnek a belső élet... Isten megtalálása és a Vele való egyesülés minden hatékonysága elveszik, ha nem megfelelő légkörben, ha nem csendben fejlődik.

Keresztes Szent János szerint: „Az a beszéd, amelyet Isten a legjobban meghall: *a szeretet csendje.*”

Öröktől fogva a csendben beszél az isten. „Isten csak egy SZÓT mondott ki: ez az Ő Fia volt. S Őt mindig mondja, vég nélküli csendben. S a lélek is csak a csendben tudja meghallani Őt.” (Keresztes Szent János)

Nyugodtan mondhatjuk, hogy ha a szeretet Isten törvénye, a csend az Ő légköre.

A külső csend

Isten minden tevékenységét csend öleli körül. A világ teremtése a semmi éjszakai csendjében történt... a megtestesülés Názáret rejtett és csendes házában... Jézus születése a karácsonyi éjszaka csendjében történt... Isten a lelkekben végzett munkájához is megkívánja a csend törvényét bennünk!

Csendben dolgozik az Isten! Amikor egy-egy lelket teremt, csend van... Ha a történelem nagy eseményeit nézzük, ami bennük emberi, az zajos, kiáltó, hangos, pedig ez a kisebb jelentőségű része a történéseknek; ami isteni bennük, az csendes, pedig ez a nagyobb jelentőségű.

Isten prófétáit is csendbe, magányba küldte nagyon sokszor. A csendben nyilatkoztatta nekik ki magát.

Amikor egy lélekkel nagyot akar tenni az Isten, a magányba vonja... Az Úr Jézus is harminc évi csendes élete után negyven napra visszavonult a pusztába, mielőtt megkezdte nyilvános működését. – Tanítványait is az utolsó vacsora termébe küldte, hogy ott csendben várják meg a Szentlélek eljövetelét. – Szent Pál három évet töltött Arábia sivatagjában, mielőtt elindult evangéliumi útjára. – Mindig igaz marad az Ozeás próféta által idézett isteni szó: „...majd magamhoz édesgetem, kiviszem a pusztába, s a szívére beszélek.” (Oz 2,16) – S nem látjuk-e Szent Benedeket Subiaco rideg barlangjának magányában és csendjében? S Szent Ignác is nem vonult-e vissza Manresa cellájába?

Isten ma is csendben dolgozik. A lelkeket sokszor akaratuk ellenére a csend világába kényszeríti. Szeretete ezer módon nyúl hozzájuk, hogy bennük és velük csodákat tegyen. S ha megfigyeljük, csak ritkán vonul végig a világon hatalmas erővel megremegtetve a mindenséget. – Mennyi útja van Neki ahhoz, hogy a csend világába vezessen! Egyeseket a betegség, a kórház, a megerősödés, másokat a vakság (Jean de Saint-Samson, Msgr. de Ségur) temet a csendbe, ismét mások számára a pusztaság, a sivatag lesz a csend hazája (Psichari, P. de Foucauld). S ki tudná megmondani, hogy hányan térnek meg börtönökben, büntetések magányában?!

Általános igazság, hogy a lelkek mind hivatottak a csendre, a világból való elszakadásra, ha Isten belső életre akarja vezetni őket. Csak tudják a lelkek készségesen el is fogadni ezt az Isten által rájuk kényszerített csendet! (Sokszor valóban csak kényszerből fogadják el.) Tapasztalhatjuk, hogy a zárt lelki gyakorlatok csendje is az a megfelelő légkör, amelyben Isten a lélekhez szól.

Nem elégségesek Isten csodálatos eszközei ahhoz, hogy a lelket a bensőségre vezessék, műhely is szükséges a belső élethez, s ez a *magány* és a *csend!*

De ne felejtsük el sohase, hogy a külső csend valóban csak műhely, megfelelő légkör, csak eszköz, amelyet jól kell használni, hogy a lelki élet nevelő klímája lehessen. Mert a külső csend csak annyi, hogy nem beszélünk, hogy egymással nem érintkezünk, hogy elmegyünk szótlánul egymás mellett, nem keresünk emberi kapcsolódást. Ez azonban teheti az életet rideggé, üressé és butává is! És így a külső csend emberi méltóságunk

lealacsonyodásának útja lesz. Mert szép a csend, és a lélek útja lehet, de ha a csend arra szolgál, hogy ne szóljon ajkamon a szeretet és a vigasztalás szava, hogy ne szólaljon meg *odaadásom*... akkor a csennel mintha lefáraggnám minden nemesebb képességemet, s megölném – lelki indítékkal! – azt, ami bennem emberi! Ha a csend csak külső, csak mechanikus valami, ha csak materiális némaság... akkor semmi köze a lélekhez! Mi nem ezt keressük!

A belső csend

A külső csend hatalmas *eszköze* a lélek belső csenndjének, de csak eszköze, s nem több! Isten *belül* szól a lélekhez.

A világ nem érti csennünket, mert annak csak a külsejét látja, a csenn negatív oldalát. Nem tudja, hogy amikor hallgatunk, ez csak azért történik, hogy jobban tudjunk beszélni! Istennel beszélni!!! Ha a magány keresése, az emberi kapcsolatok elszakítása nyers dolog is, csak azért történik, hogy jobban kapcsolódhassunk Istenhez... Ő csak a csennben beszél. A külső csenn azonban nem elég Neki, az csak arra jó, hogy meghallhassuk Isten szavát, megláthassuk Őt!

Mi a belső csenn?

Nem más, mint a lélek *összeszedettsége*. Nincs belső csenn abban a lélekben, akiben belül – minden külső csennje ellenére – sok hang szól még máshoz, kifelé; akár érdeklődésben, akár keresésében, kutatásban, szétszóródás-keresésben.

Valaki így határozta ezt meg: „Az összeszedettségnem más, mint erőfeszítés, hogy *képességeinket* visszatereljük kintről, ahol minden rend nélkül működnek, hogy mind *belül* gyűjtsük össze, s hogy hozzájuk méltó tárgyra irányítsuk.” (P. Joret: Recueils. 7. old.) – A méltó tárgy lehet a legméltóbb is: Isten!

Más szóval az összeszedettségn, vagyis a belső csenn képességeink elvonása a teremtett dolgoktól, hogy Isten felé irányítsuk őket. Ez annyit jelent, hogy képességeink világában önmegtágadást végzünk, hogy természetfölötti, normális funkciók világába tereljük őket: Isten megismerésére, szeretésére, szolgálatára, dicsérésére.

A belső csenn nem más, mint meghalni önmagunknak, hogy tudjunk élni Istennek. Úgy is mondhatjuk, hogy benne *segítségét adunk* Istennek, hogy szebben, jobban tudja közölni magát velünk.

Így bontakozik ki előttünk a csenn aszkézise.

Nagy a zaj *körülöttem*. A szemem tele van mindennel... Vigyázz! Örkdj! Ha nincs más mód a védekezésre, csukd be a szemed! A szűzi lélek csak Istent nézi... szemét csak Krisztusnak adja.

Nagy a zaj *körülöttem*, de még jobban *bennem*. Képzeletem, emlékezetem, kombinálóerőm zaja! Erőszakos belső világ ez, amely minden percben kész arra, hogy úrrá váljék bennem. *Őrségre!* Nem engedhetjük meg ezt!

Nagy a zaj *értelmemben* is. Tele van gondolatokkal, haszontalanságokkal, vagy jobban mint kellene s szabad lenne, lefoglal szükséges dolgokkal. Mindegyik egy-egy hamis hang belső világom muzsikájában. Hogyan tűrhetem, hogy mindig zúgjanak?! A csennet nem az okos és ún. szép gondolatok adják a léleknek, hanem a lélek szabadsága, minden teremtettől való függetlensége, tiszta, szép hite.

Nagy a zaj *akaratomban* is. Még az egészen lelkinék látszó akarások is sokszor zajosak, mert nagyon hangoztatnak engem vagy valami más teremtett dolgot... Ezt is le kell győznöm! Csak Isten akarata nem teremt zajt...

Az igazi belső csend fölötté áll tudásnak és nem tudásnak, érzésnek és nem érzésnek, élvezésnek és nem élvezésnek... Minden fölé tud emelkedni, önmagáról elfeledkezik, a világról is elfeledkezik – csak így tudunk benne és érte is helyesen dolgozni! – csak Istenről nem feledkezik el... *S Istenben megtaláljuk a csendet!*

Az imádság légköre

Ha a lelki élet légköre a *csend*, mennyivel inkább az az imádságé?! Hogyan is léphetnék én Isten elé zajos világgal, szétszórtságommal, Istentől elfutó lelkemmel?!

Az imádságról mondhatjuk, hogy a belső csend egészen sajátos tevékenysége. Világos tehát, hogy a belső csend az imádság nélkülözhetetlen légköre.

Az imádság csendje

Minden imádság a csend munkájával, az *összeszedettség*gel kell, hogy kezdődjék. Ez azt jelenti, hogy *Isten jelenlétébe* kell helyeznünk magunkat az imádság elején. A léleknek tudatában kell lennie annak, hogy Isten előtt áll, hogy *egyedül* Isten előtt van. Ez a magatartás adja meg minden imádság lényegét, azt a nagyszerű légkört, hogy beszélgetek Istennel. Az imádság nem monológ, hanem dialóg: hallgatom Isten és válaszolok szavára... Milyen sokszor elfelejtjük ezt! S csodálkozunk, hogy nem tudunk imádkozni! De hát hogyan is lehetne imádkozni igazi csend (a csend munkája), Isten jelenléte s ennek tudata nélkül?!

Az a feladatunk tehát, hogy keményen dolgozzunk: a teremtményekkel elfoglalt belső világunkat, képességeinket Isten felé tereljük.

Hogyan? – Irányítsuk értelmünket egy vezető, uralkodó gondolatra úgy, hogy minden más gondolatot ejtsünk ki figyelmünkéből. Így lassan-lassan kiszűrünk mindent a lélekből, ami idegen, zavaró, és kristálytisztá marad a lelkünk. Mint ahogy a sáros, zavaros vizet is hagyjuk leülepedni, s a felszínen – a figyelem felszínén – csak a tiszta víz marad. – Ilyen módon urai leszünk képességeinknek, meg tudjuk azokat szabadítani a teremtett dolgoktól. Elhagyjuk mindazt, ami nem Isten, elhallgattatjuk benyomásainkat, összeszedjük magunkat, és mind teljesebben az *Egyetlenre* irányítjuk képességeinket.

Olyan ez – Nagy Szent Teréz hasonlatával élve – mintha a méheket összegyűjtenénk a méhkasban... Már nem röpködnek annyi felé, ahányan vannak; együtt van mind... megszűnik a szüntelen zúgás...

Így tud a lélek Istenre figyelni, Hozzá fölemelkedni... Zavartalanul nézheti Őt, hallgathatja Őt, beszélhet Vele... imádkozhat.

A lélek munkájának ezt az eredményét, melyet Isten kegyelme is segít, *aktív összeszedettség*nek nevezzük.

Néha nagyon *könnyű* ez a munka. Elég egy pillantás egy természetfölötti gondolatra, elég megérinteni valamilyen szép isteni valóságot, s ez már magával ragadja a lelket. Olvassuk vagy hallgatjuk az evangélium szavát: „Az Úr az!” (Jn 21,7); „Itt a Mester és hívat” (Jn 11,28); „Az Isten szeretet...” (1Jn 4,16); „...Krisztus szeretete ösztönöz minket...” (2Kor 5,14) stb. – Egyszerre megtelik a lelkünk, túlrad benne a szeretet, s ezzel együtt a biztonság és a boldogság.

Máskor nagyon *nehéz* munka ez az összeszedettség. Mintha Isten egyáltalán nem vonzana képességeinket. Akaratunknak ilyenkor szünet nélkül kell dolgoznia! Úgy zavarnak a szétszóró gondolatok és benyomások, mint esős időben a legyek... Állhatatosan ki kell tartanunk s nem szabad elhagyni magunkat, újra meg újra vissza kell futnunk Istenhez szertefutó gondolatainkból. Ilyenkor erős és mégis finom munkára van szükség. Keményen kell dolgoznunk, hogy teremtmény el ne ragadjon magával, s finoman, hogy a lelkünk nyitva maradjon Isten számára. – Néha egészen váratlanul, a legnehezebb küszködésben egyszer csak elének áll Isten – hol az imádság elején, hol közben, de sokszor csak az imádság végén. – Máskor meg egész imádságunk csak küzdés. De ne csüggedjünk! Isten látja harcunkat, bár segítsége másféle, mint imádságunk elején gondoltuk és vártunk.

Egyes esetekben, egyes lelkeknél Isten kissé rendkívüli módon adja segítségét a lélek összeszedettségéhez. A lélek aktív összeszedettségéhez ad Isten ilyenkor ún. *passzív összeszedettséget*.

Itt az Isten az, Aki képességeinket kézbe veszi, irányítja, egybegyűjti. Mivel sajátos módon akarja magát közölni a lélekkel, Ő maga készíti elő a lélek légkörét. Ennyire fontosnak tartja Isten a belső csendet.

A passzív összeszedettség az értelem és az akarat Istenbe merülése (meleg és édes érzésekkel), amelyet a Szentlélek Úristen különleges kegyelme valósít meg. (Ez az, amit Nagy Szent Teréz az első természetfölötti imádságnak nevez; a nyugalom imádságának bevezetője.) Belső összeszedettség ez, amelyet érez a lélek, mintha a külső érzékszerveihez hasonló, más érzékszervei is lennének.

Isten, a lélek Pásztora megszólal. Szavára összegyűlnek a juhok tévelygéseikből, kalandozásaikból. A Pásztor édes és mégis olyan hatalmas szavára elszakadnak a külső dolgoktól, s örömmel futnak be az akolba. (Nagy Szent Teréz: A belső várkastély)

Itt Isten megragadja minden képességünket, szinte érezteti magát a lélekkel, s a léleknek az az érzése, hogy Isten hamarosan megjelenik előtte, olyan kézzelfoghatóan érzi jelenlétét. Mintha mondaná: Íme, itt vagyok! Veled vagyok! – Mintha valamelyik nagy államfő vagy a pápa elé lépnénk kihallgatásra. A kihallgatás terméhez közeledve egyre nagyobb a csend, végül megjelenik előttem ő, akit vártam...

Ő, Isten, Aki magában hordozza és reám borítja a csend puha takaróját, az összeszedettség nagy munkáját...

Az egész nap csendje

Ahhoz, hogy néha-néha tudjunk összeszedetten imádkozni, szükséges hogy az egész nap folyamán elkerüljünk minden szétszórtságot és őrizzük a lélek csendjét. – Azon kell tehát dolgoznunk, hogy a lélek megszerezze ezt a munkás csendet, azt habituális készségben, élő módon meg is tudja őrizni az egész nap folyamán.

Nem sokat ér külső csendünk, ha bensőnkben egész nap szétszóródás uralkodik, ha képességeinket hagyjuk szabadon kószálni mindenfelé. Akkor lesz szokásos módon, habituálisan csend bennünk, ha képességeink önuralma állandó, szokássá váló lesz. – Ez az önuralom rendet, kemény szoktatást, fegyelmet jelent képességeink világában. Mindent, ami csak bennünk van, féltékenyen őrizzünk Istennek! Ezért kell annyira törődnünk a hallgatagsággal! – Pedig ez mennyi munkát, mennyi próbálkozást, mennyi sikertelenséget hoz magával... Mégis törekednünk kell szüntelenül: haladni – fölfelé törekedve – az igazi belső, állandó csend felé!

Így olyanná válik életem – bármennyire egyszerű és anyagiakkal dolgozó legyen is –, mintha szüntelen szentségimádást végeznék. Fölségesen és méltóságteljesen előttem az Isten, s én törekszem Feléje... mindig... egész napon át...

De nem is lehet másként, hiszen ha mindent akarok kapni, akkor mindent kell adnom is! Isten nagyon igényes azokkal szemben, akiket bensőséges kapcsolatra hív. – A lélek, amelyik megtapasztalta már, hogy milyen sokat követel a hozzánk közeledő Isten, érzi, hogy tisztának kell lennie... iszonyú szomjúsággal kell vágyódnia a tisztaság után! Meg kell tisztulnia legkisebb hűtlenségétől is! Nem szabad elveszítenie Isten jelenlétét! Csendnek kell élnie a lélekben, amikor Isten jön.

Nagyon sok igazán buzgó és törekvő lélek azért nem jut el a lelki élet magasságára, mert korlátozza önmegtágadásait, s így korlátot helyez Isten közeledése elé... (Nem az étel és az ital mennyiségéről van itt szó, hanem az önakarat mértékében elkövetett hibákról!)

A csendnek ez a szép szolgálata nem anyagi elszakadást jelent a dolgoktól, hanem a lélek belső magányát, eltávolodását lélekben mindentől, ami nem Isten. A csendes lélek minden

eseményre – akár külső, akár belső legyen is az – csak azzal válaszol, hogy föléje emelkedik, hogy isteni Mesterénél keres megnyugvást. – Ez a teljes csend, amelyet csak az érez és ért meg, aki egyedül Istennel él belső világában. – Nem azt jelenti ez, hogy szakadjunk el fizikailag a világtól, hiszen élnünk, s ehhez dolgoznunk kell. De tudnunk kell, hogy lelkünket csak Istennek szabad adnunk, s mindent, ami fölösleges (kíváncsiságunkat, fölösleges foglalatosságainkat), mindent, ami megoszt minket, el kell hagynunk! – Ha ez sikerül, akkor minden munkámban és egész nap Istennel leszek, és semmi sem szakít el Tőle, hiszen Ővé a lelkem! Egész napom, egész életem, minden pillanatom... csak az Ővé!

Isten csendje

A hallgatóság és a tényleges csend nem kis feladatot jelent a lélek számára. Ki ne érezte volna, hogy tehetetlen, sőt azt is, hogy kedvetlen ez előtt a feladat előtt?! – Természetes szemmel nézve senki sem állíthatja, hogy a csend nagyon vonzó és kedves valami az ember számára. Kitépni magunkat egy világból, amely fizikailag, kézzelfoghatóan a mi világunk, s helyette olyan világot keresni, amelyet fizikai gyarlóságunkkal alig-alig érünk el... Bizony nagy feladat ez! Segítség kell ahhoz, hogy mégis képesek legyünk a csendet szívesen és örömet gyakorolni. Szerencsére Isten itt sem hagy minket magunkra; megadja azokat a nagy valóságokat, amelyek kedvessé tudják tenni a csendet.

A csend, a némaság magában véve sohasem tudna engem vonzani, ha nem látnám, hogy ez csak az egyik oldala a csendnek. Valójában a csend nem némaság! Csak az emberek felé, a világ felé az. Egy másik irányban a csend éppen óriási tevékenységet, beszélgetést, társalgást, érintkezést jelent. Valójában azért olyan nagy dolog a csend, mert *egy végtelenséget bontok ki önmagamból*. A csend végső alapja: a végtelenség önmagamban!

Valaki él bennem! Isten, a legszentebb Szentháromság nem valami elvont gondolat agyamban, hanem nagy valóság. Nem eszme csupán, hanem *Valaki!* A lelkemben élő örök Titok! Valaki, Aki hív engem, Aki akar velem élni, Aki akarja, hogy találjam meg Vele a bensőséges kapcsolatot! – Itt van a lelki életnek, a benső életnek az igazi titka: *az Isten bennem!* – S a csend titka: beszélgetek Azzal, Aki bennem él! Ezért szét tudok tépni minden olyan szálát, amely akadályoz ebben.

A bennem élő Isten nem más, mint az Ő válasza arra, amit törekvésben, igyekvő készségben, imádásban, emberi odaadásban, szeretetben – az Ő kegyelmével! – Neki adok. Minderre válaszul hármassz Személyében elhalmoz alkotóerejével, megváltásának kegyelmével, s megszentelő Lelkét árasztja reám. Ebben a sok emberi-kegyelmi munkában én valaki leszek Isten számára, megteremttem – az Ő kegyelmével! – utamat Hozzá, Ő viszont szent, bennem való jelenlétével megteremti a maga útját hozzám! Én... valaki leszek törekvésemmel az Ő számára, s Ő is Valaki lesz az én számomra. S mindez *külsőleg* nem más, mint nagy-nagy csend. Olyan, amilyen Isten a végtelen mindenség fölött, olyan mint a mező a téli hótakaró alatt... mint az éjszaka döbbenetes némasága... mint az erdő a hajnal moccanása előtt... Sokatmondó, nagyon beszédes, hangos ...csend!

Íme: a csend titka! A hangos szó Istenhez!

Szentháromságról nevezett Erzsébet nővér szépen mondja ki ezt a gondolatot: „Az égben az lesz a feladatom, hogy a lelkeket bevezessem a *belső összeszedettségbe*, segítve őket, hogy kilépjenek önmagukból, hogy egészen egyszerű és szeretettel teli megmozdulással Istenhez kapcsolódhassanak, hogy megőrizsem őket abban a nagy belső csendben, amely megengedi Istennek, hogy beléjük költözzék, s őket önmagában átalakítsa.” (Souvenirs. 269-270. old.)

A bennünk lakozó háromszemélyű Isten hív minket, hogy lépünk bensőséges kapcsolatba Vele, hogy *részesedjünk életében* már itt a földön, és pedig egészen sajátos kapcsolatban mindegyik isteni Személlyel.

Sokat kell erről elmélkednünk, hogy mélységes, magával ragadó, erőteljes meggyőződésünkkel váljunk! Amilyen mértékben sikerül ezt elérnünk, olyan mértékben áll belső életünk a Szentháromság szeme előtt, s olyan mértékben tud ez az isteni tekintet hatással lenni belső életünkre.

Ez az isteni tekintet

Tisztogató tekintet: méltósága előbb megbénít, majd lassan megmozdul a lelkem: bánkódom, elfordulok a rossztól... darabonként vetem le magamról bűneim ruháját... Nemcsak a halálos bűnöket kerülöm, hanem mindazt, ami sértheti a bennem élő isteni Fölséget.

Megszentelő isteni tekintet: jelen van bennem az Isten. Csak Reá figyelek, csak azt teszem, ami Neki kedves, hogy jól érezze magát nálam. Szeretném jelenlétét egyre valóságosabbá tenni, az Atya, a Fiú és a Szentlélek életében való részesülésemet egyre jobban növelni, ezért cselekedeteimet mind több és több szeretet hatja át.

Békítő isteni tekintet: Isten Szentháromsága bennünk él. Irántam való szeretetből él bennem! Félhetünk-e egyáltalán valamitől?! Ez a jelenlét csodálatos béke forrása! Hagyhatjuk-e, hogy apró megmozdulások, benyomások, idegen forrásból érkező zavarások megbontsák a mozdulatlan Szentháromság bennünk élő csodálatos békéjét?!

Egyesítő isteni tekintet: a Szentháromság azért lakik bennem, hogy engem Önmagához, Önmagába vonjon, hogy részesítsen isteni életében, hogy egy legyek Vele!

Isten gyermeke

A csendben, Istenben élő lélek tud *örülni!* Nincs szüksége arra, hogy messzire menjen csodákat keresni. A legnagyobb csoda benne van az ilyen lélekben. Bennem is, ha ilyen vagyok! – Csak – sajnos – nagyon gyakran szétszórtak, kifelé fordulók vagyunk, s nem találjuk meg Azt, Aki bennünk van... Pedig milyen könnyen és könnyedén kellene mindent elhagynunk, hiszen a Teremtő a miénk, bennünk van! – Maradjunk egyre többet isteni Vendégünk társaságában, s minél gyakrabban térjünk vissza Hozzá!

Tegyünk meg mindent, amit csak tudunk... Isten segít! Megteremti bennem a mély, nagy csendet. Csak tudjuk kivárni az Ő óráját! Akkor megengedi, hogy magunkat eltemessük Benne, ahogy Ő eltemeti magát bennünk.

De minél jobban közeledik a lélek ehhez a csendhez, annál jobban érzi tehetetlenségét. Ilyenkor ébred fel a gondolat, hogy adjuk magunkat a Szentléleknek, alakítson Ő minket. Kezemet nyújtom a nagy Segítőnek, tanulok Tőle, a Szeretet Istenétől beszélni... megszentelődni...

S a Lélek megérint... Egyetlen vágya van: Krisztust kialakítani bennünk! De nem tud munkálkodni másutt, csak azokban a lelkekben, amelyek már elég csendesekké váltak, figyelnek tevékenységére, segítik munkáját.

Különösen dolgozik Isten Lelke: belső, sokszor érthetetlen furdalásokkal, ellenünk hangzó mély vádakkal, figyelmeztetésekkel... (Ha ezeket nem tudnánk meghallani, az lenne a legnagyobb büntetés a lelki életben.) Ha egy lélek valóban át akarja magát adni Isten Lelkének, így kínódik. De milyen sima lesz ezektől a furdalásoktól, gyötrő súrlódásoktól! Mint a sima márvány a megmunkálás után. Milyen finom lesz ez a lélek... apró pontok, jelentéktelennek látszó durvaságok tűnnek elő (gyengédtelenség a Szentlélekkel szemben, szembeszállás a kegyelemmel, ellenállás indításaival szemben, nemtörődömség stb.). Ezeket tördeli le a Lélek finom és mégis erőteljes munkálkodása. Mindehhez azonban csend kell! Nagy csend a lélekben! Figyelmesség, könnyedség, alakíthatóság, készség. Szinte minden figyelmünknek erre kellene irányulnia!

Hosszú és lassú fejlődés útja ez! Egyre nagyobb nemeslelkűség szükséges az Istennek adott válaszokban, egyre nagyobb csend, a képességek minél jobban elhalkuló munkája a lélekben, hogy a Szentlélek Úristen dolgozni tudjon! Olyan ez, mintha a lélek meghalna... néma, csendes mint a halott... nem is cselekszik... „...meghaltatok, és életetek Krisztussal el van rejtve az Istenben” (Kol 3,3). – De dolgozik Isten Szentlelke!

Íme! Így válik igazzá a lelki élet: Krisztus élete, amelyet oly mértékben oszt meg velünk, amilyen mértékben lelkünk elszakad a teremtményektől, s hallgatagon, figyelmesen, alakulásra készen odaadja magát a Szentléleknek, hogy alakítsa Ő igazán Isten gyermekévé.

...Isten fia, *gyermek*e lettem... s most szóal meg bennem a vágy, a kiáltás az Atya után... „...a fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa szólítjuk: Abba, Atya!” (Róm 8,15) – Kiáltásom nem hang, nem szó, hanem néma, csendes lét... Lét, amely szüntelen Jézusnak, az Elsőszülöttnek szavát ismételgeti: „... *szeretem* az Atyát és *végbeviszem*, amivel az Atya megbízott.” (Jn 14,31)

Csend... nagy csend...

A lélek némán *Isten dicséretévé* vált... s boldogsága kovácsává! Ez a belső élet teljes eredménye.

A lelkes állhatatosság

Isten szeme előtt... „Szentek legyetek!”

A lélek nagy, belső és munkás csendje vezet el ide, a szoros útra, amely az életszentség útja.

De mit kell még tennünk, hogy biztosak, hogy nyugodtak lehessünk, hogy ne kételkedjünk – ha már mindent megtettünk – életünk sikeréért?

Nem elégséges a nagy és szép eszmény! Azt követni is kell egész utunkon! Nagy dolog jól kezdeni, de nem elég! Hányan álltak meg már az út közepén? Nagyobb dolog jól befejezni! Tehát *állhatatosnak kell lennünk!* Mindenáron ki kell tartanunk! Haladnunk kell, és pedig lelkesen! El nem szürkülve törekedjünk fölfelé! Akkor maradunk ifjak – a lélek ifjúságával! S akkor éberek és mosolygók leszünk... örök kezdők. Nem szomorú, komor vallásosak, hanem derűs istenszeretők!

Állhatatosság

Minden lelki ember jól tudja, hogy a lelki életben mindig találkozunk nehézségekkel, megpróbáltatásokkal. Egyik szentatya ezért is mondja a lelki életre vonatkozó tanács végén: „És Isten irgalma felől soha kétségbe ne essél!” (Szent Benedek: Regula c.4.)

Erre különösen szükség van a lelki élet sok harcában. Aranyszabály ez minden fizikai, erkölcsi és lelki nehézségben! Nagyon egyszerű és nagyon hatékony szabály!

Emberek vagyunk. Lelkünk áramlása nagy folyam, amelyet telítünk értelmünk és szabad akaratunk munkájával, eszméinkkel, gondolatainkkal, törekvéseinkkel... De ebbe a folyamba hol innen, hol onnan be-betör egy-egy benyomás, érzés, zavaró gondolat, indulat, fellobbanó vágy, hirtelen ítélet, sokszor egész valónkat felzaklató hevület stb. Kemény, nagy *munka* és *állhatatosság* szükséges ahhoz, hogy ezek a nem értelmi eredetű, nem szabad akaratból származó momentumok föl ne forgassák belső világunkat, épülő lelki életünket, hogy cselekedeteink a belső élet cselekedetei maradjanak! – Ejtsük el ezeket! Ne törődjünk velük! Bármennyire zajos lenne is a betörő indulat, bármennyire megremegtetne is bennünket, bármennyire meg tudja is zavarni belső világunkat... Értelmünknek és akaratunknak tisztának és szabadnak kell maradnia! A belső csendet óvnunk kell, vagy – ha azt nagyon megzavarták – azonnal helyre kell állítanunk!

S ha a nehézség természetfölötti eredetű lenne, ugyanígy kell cselekednünk akkor is. Isten szeme előtt – éppen úgy, mint a természetes rendben – csak az számít emberi cselekedetnek, amit *értelmem és szabad akaratom* munkája teremt. A többi idegen világ terméke, még ha ez az idegen világ az én érzéki felem munkája is. Bármilyen jelenik meg előttünk, bármilyen zavar minket, ne hagyjuk el magunkat! Dobjuk félre a zavarót, a kísértőt! Majd vége lesz a próbának, s akkor látjuk majd, hogy milyen helyesen cselekedtünk!

Isten *tudja*, hogy miért történik velünk mindez. Várjuk meg a kegyelem óráját! Hosszan tűrjünk! (Lásd: Aquinói Szent Tamás: A hosszú tűrésről. II. 136,5) – Hiszen Istenben bízunk! Csak Reá figyelünk! Hagyjuk magunkat az Ő kezében! Majd Ő alakítja életünk próbáit, de lélektani problémáinkkal vegyük fel a harcot, s legyünk *emberek*, nem pedig ösztönös lények, akiket érzésviláguk hány-vet! Vezesse a nagylelkűség minden munkánkat! Különösen lelki életünk munkáját! Ne hátráljunk meg! Ne csak egy ideig legyünk nemes lelkűek! Ne csak akkor, amikor minden jól megy, minden könnyű!

Sohase mondjuk ki – bármennyire zavarja is lelkünket – hogy mire jó az imádság? miért kell lelki olvasmányt végeznem? miért hozzak áldozatot? mit ér egész belső életem? van-e értelme annyi lelki törekvésemnek? – Nem értelmes és szabad akaratú megmozdulásai ezek

lelkemnek, hanem a fáradt vagy nyugtalan lélek, a zaklatott környezet és főként érzéki világom egészen sohasem fékezhető megmozdulásai, amelyeket nem szabad elfogadni, magaménak elismerni, hanem félre kell dobnom!

Nem adom át magam ezeknek, nem engedem, hogy átvegyék a vezetést belső világomban! (Pedig de sokan teszik... és csodálkoznak, hogy lelki életük olyan rendezetlen!) Kétszeres erővel, még nagyobb *hűséggel* szolgálom Istent, állok Előtte... és nem feledkezem meg Róla sohasem!

Isten sokszor rejtve van szemem, sőt értelmem előtt is... mégis mindig *jelen van!*

Teremtsünk csendet *most!* S legyünk állhatatosak! Isten törődik velünk, Reá bízunk magunkat, hát hagyatkozzunk Reá, de ugyanakkor mindent tegyünk meg magunk is, hogy a lélek úr maradjon bennünk! Szent Benedek írja Regulájában: mindenki „még nehézségek és kellemetlenségek, sőt bármely sértés és méltánytalanság mellett is *csendesen*, jó lelkiismerettel őrizze meg türelmét, és kitartásban el ne fáradjon, vele fel ne hagyjon, az Írás szava szerint: Aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözülni.” (Regula c.7.)

Tehát mindenekelőtt: *nem szabad elfáradnunk a nehézségekben!*

Ha életem mély hittel Isten előtt áll, akkor nem okoz nehézséget ez. Hiszen tudom, hogy Ő engedi meg, és pedig lelki haladásom érdekében. Azt is tudom, hogy máris készíti kegyelmét, amellyel ezt és még nagyobb nehézséget is le tudok győzni. Az igaz, hogy várunk kell... hiszen a kegyelem óráját nem ismerjük. Várjunk hát és ne fáradjunk bele a várakozásba! Reméljünk bizakodva, nagy reménységgel! Az igazán állhatatos lélek minden bizalmát Istenbe veti, csak Benne bízik... Isten a megpróbáltatással minket próbál ki, minket alakít.

Fel ne hagyjunk az állhatatossággal!

Kemény és sok erőt követelő munka ez. Nem a kényszer köti az embert az állhatatossághoz, hanem a lélek készsége. Egy campagnai szerzetes odaláncolta magát egy sziklához, hogy Krisztustól soha el ne szakadjon. „Teneat te catena Christi!” Krisztus bilincse kötözzön téged! – mondta neki Szent Benedek. Ez a bilincs az állhatatosság, láncszemei mindmegannyi nehézség, megpróbáltatás, sértés és méltánytalanság, melyeket a Krisztus iránti szeretet kovácsol lánczá. Minél *többet* viselek el Krisztusért ezekből, annál erősebb lesz láncom, állhatatosságom!

Ez az állhatatosság szinte *életemmé* válik. Olyan lesz, mint a mindent behálózó érrendszer az emberi szervezetben. Lüktet, mint vérem áramlása ereimben, s életet visz minden kicsiny és nagy munkámba, nehézségembe, megpróbáltatásomba. Állhatatosság! Nem látványos erény, hanem tűrő, alázatos, csendes, néma erőfeszítés... Olyan csendesen dolgozik, ahogy csak a szeretet tud dolgozni. Az állhatatosság lesz az az *erő*, amely összefog nagyot és kicsit, könnyűt és nehezet, fájdalmasat és örömdetést... Ez teszi igazán krisztusivá az életemet, hiszen mintha mindenbe beleírná: Krisztusért!

S egy élet fejlődik így szépen, viharokban is nyugodtan és nemesen. Ez az erény mintha a mindenséget tartaná össze! Én fogom, én ragadom meg ezzel az erénnyel az egész mindenséget, az egész belső világ és belső élet mindenségét... s ami az emberi szem előtt széthullani látszik, az állhatatosság erényével egyben, egyetlen szervezettségben marad... a belső élet szépségében, szentségében!

Szinte azt mondhatnánk, hogy Isten számára életünk legszebb ajándéka az *állhatatosság*. A vérünk ez, amelyet odaadunk kitartóan, és soha nem engedjük, hogy bármi is megszakadjon lelkünk életében, lelkünk szeretetében. Életünk ereje ez, amelyet nem kímélünk, bármi szorongat is... verejtékezve, küszködve, de harcolunk Krisztus világának egységéért... Sem magamban, sem magamon kívül nem engedem összetörni ezt az egységet!

S minél jobban érezzük, hogy szükséges ez az erény, annál jobban tudjuk, hogy nem hangos, nem kiáltó szó lesz ez, hanem csendes, néma erőfeszítés... lelkem vére... Krisztusnak adott szeretetem, lángoló hitem és bizakodó nagy reménységem!

Az állhatatos lélek olyan, mintha a világmindenség néma, óriási energiákkal küszködő és mindent összefogó középpontja lenne... Az ilyen lelkek tartják össze a széthulló világot!
 Állhatatosság! „Aki *mindvégig* állhatatos marad... az *üdvözülni*”...!

Lelkes rajongás

Az állhatatosság nagy erő, az emberi szív és akarat hatalmas ténye. Olyan nagy azonban, hogy könnyen összetörhet – minden ereje ellenére – és könnyen összetörheti az embert is, bár az ember nagy munkája!

Van az állhatatosságnak egy sajátos feltétele, amely nélkül állhatatosságunk élettelen és hideg lesz, s könnyen tönkre is mehet. Hogy el ne nyeljenek minket földi körülményeink, hogy el ne aludjunk az élet egyhangú malmában, olyasmire van szükségünk, ami mindennap újra fellobbantja lángolásunkat, újra lendíti mozgásunkat.

Ez a feltétel: *a lelkesedés*.

A csenddel és a csendben *megteremtjük* a bensőséget. – Az állhatatossággal *őrizzük* a bensőséget. – Az állhatatosságnak azonban lelkesnek, rajongónak kell lennie! A száraz fa, amelynek nincsen nedve, nedvkeringése, hamar eltörik, elkorhad... Ilyen az állhatatosság is lelkesedés nélkül. A lelkesedés adja életnedvét, nedvkeringését, s teszi lehetővé friss, *pezsdlő életét*, amely nélkül – ha van is élet, de – lelkes, igazi, bensőséges, tökéletes élet nincsen!

Akik nem lelkesen, rajongva élik lelki életüket, azokból a megpróbáltatások – még akkor is, ha állhatatosak – mindig törnek le valamit. Viharok, anyagi és más gondok, világi körülmények, a munka... az élet elnyeli a lelket... A hétköznapi egyhangúsága, a robot folytonossága... elaltatják. Az ilyen ember egyre sivárabb lesz, egyre kevesebb lesz benne olyan, ami felemelő, ami színes, ami szép... s álmosává válik a lélek... Olyanná, mint az emberi test, amelyben egyre kevesebb a szívdobbanás, egyre gyengébb a vérkeringés... kevesebb az élet... Az ilyen ember szentsége – bármilyen jó volt is azelőtt – fonnyadt, elfonnyadt „szentség”.

A lelki életet buzgón élők, a szentek belső világa *lelkes* és rajongó. Más és más módon – hiszen más és más a vérmérsékletük –, de mind szenvedélyes, lelkes ember: Szent Pál, akit semmi sem tudott megakadályozni evangéliumi munkájában, mert Krisztus szeretete ösztönözte őt; *Szent Péter*, aki égett és lobogott a Mestere iránti szeretetben; *Szent Ágoston*, aki bűnbánatának tüzeiben égett és istenszeretetében elégett; *Szent Bernát*, akit űzött Jézus Lelke szerte Európában; *Assisi Szent Ferenc*, aki rajongva nézte Isten szép világát; *Nagy Szent Teréz*, aki majd meghalt, mert nem tudott meghalni Krisztusáért... *Szent Gemma*, aki századunk hajnalán, mint Jézus égő keresztje, úgy lobogott rejtett magányában...

„Az élet élet útján előre nem haladni, visszaesést jelent. Mármost haladástok, testvéreim, amint már gyakran mondtam, abban áll, hogy még nem értük el a célt, feszüljünk hát neki az előttünk állóknak, szüntelenül törekedjünk a jobbra!” (Szent Bernát: II. Purificatio B.M.V.)

A szentek előtt világos, hogy szüntelenül törekedni kell „fölfelé!”, szüntelenül emelkedni kell! „Szükségképpen emelkedni, vagy esni kell, ha megállni merészelsz, szükségképpen leesel.” (Szent Bernát: Epist. 91.) – „Ha nem haladsz előre, kétségtelenül már lefelé zuhansz” (Szent Bernát Epist. 385.) Szent Ágostonnal együtt vallják a szentek, hogy a tökéletesség – nem fogalmában, hanem munkájában – nem más, mint *egyre nagyobb vágy Isten elérésére*. Tehát egyre növekvő szeretet, tisztánlátás, jóakarás, belső tűz!

Ez a vágyakozás adja a lélek gyengédségét, finomságát, Istenbe mélyülő, Vele együtt élő szeretetét. S egyúttal ez a vágyakozás, amely lobog, mint a tűz, amely színes és érdekes, kutató és vakmerő, amely nem fárad soha és *mindig örvend*... ez a lelkesedés, amely a szenteket űzte, hogy egyre magasabbra emelkedjenek, hogy soha magukkal meg ne elégedjenek, hogy Istenért egyre többet adjanak, egyre többet szenvedjenek és ebben

elégjenek. Ez a *lelkese*dés – amint már láttuk – az állhatatosság nélkülözhetetlen feltétele. Úgy is mondhatnánk, hogy az állhatatosság egy fajtája ez, hiszen éppen azért szükséges, hogy a lélek az élet ezernyi apró nehézségében *el ne fáradjon*, a sok ütközésben, zavarban, nyugtalanságban ki ne merüljön, hogy az emberi lét alacsonyosságában alul ne maradjon, hanem tudjon mindig *fölfelé törekedni!* Fölemelkedni!

Ez a lelkesedés alakítja a türelmet eleven, tevékeny erővé, igazi létté! Az állhatatosság passzív jellegű erényébe – ami kitartást, elviselést, tűrést is jelent – ez a lelkesedés önt friss vért, s egyre magasabbra ösztönöz. Ez úzi Szent Pált, hogy fut, „...de nem céltalanul...” (1Kor 9,26) Nem vak, fiatalos tűz ez, hanem célratörő lángolás, amely nélkül elfárad a legnemesebb törekvés is! Szent Bernát arra buzdítja szerzeteseit, hogy mindig novíciusok maradjanak! „Semper novitius!” Jól tudja, hogy a novíciusok erénye törékeny, mint a szőlő virága, de látja, hogy a *virágzás idejének frissessége* nélkül nincs gyümölcs! Hiába a legszebb gondolat, a legszentebb eszmény... ha nem fakad virágzás a lélekben, elfagy ott minden... Hiába várja Isten a gyümölcsöt... Csak az fontos, hogy a virág ne letépett, csokorba kötött virág legyen – dísznek, szórakozásnak –, hanem az ágon fejlődő, a nap sugarán nevelődő színes virág... Így tud gyümölcsöt hozni.

Tehát nem arról a lángolásról beszélünk – s nem is ez jellemzi a szenteket –, amit szalmalángnak nevezünk! Nem futó lelkesedés ez. Nem is a szerencsés és könnyű természetek könnyed és könnyű rajongása. Nem is az erős akarat kemény, el nem hajló hajtóereje... hanem a lélek magatartása, amely vágyakozva a jobb után, s rendületlenül bízva Istenben egy *magasztos eszményt alakít ki magának*, s azt szünet nélkül, mindenképp fölé és mindenképp ellenére keresi. – Ez mindenképp számára elérhető, természetesen Isten kegyelmére épülő érzület. Istenre támaszkodik, Isten indítja, Isten lendíti. De éppen azért, mert nem természetes vonzásra épít, hanem Istenre, egyúttal Isten változatlanosságából is részesedik. Isten lehelete ez a lélekben (etimológiailag).

A szentek lelkének legszebb vonása miért ne lehetne a mi lelkünk jellemzője is?!

Eszmény és eszményi lélek

Senki sem lehet rajongó, lelkes lélek, ha nincs vezető eszménye.

Mi is az eszmény?

A legnemesebb, legmagasztosabb eszme, amelyet az ember ki tud alakítani az állapotának megfelelő tökéletességformából.

Sohase felejtjük el, hogy az eszmény mindig keményen és igazán valós dolog. Nem ábránd és nem álom. Olyan valami, amit lehet minden erőnk megfeszítésével szolgálni és elérni is, anélkül hogy csalatkoznánk vagy elbátortalanodnánk.

Az emberi sorsokat *eszményeik* határozzák meg, bár a legtöbb embernek nincs ideálja, nincs eszménye. Az eszmény nélküli ember lelkesedés nélküli, nemeslelkűség nélküli, akarat nélküli... eltörpült ember... Élete a hétköznapi felhúzott órája, amely céltalanul jár... jár...

Mások ijesztően kicsiny eszményekkel beérik: egy kis ház, „biztos” megélhetés, „biztosított” jövedelem... Csak egy kis szellő, s máris elfújta ezt az egészet... és eszmény híján már el is úszik az élet minden értelme... Ilyen ingatag eszmények nem tudják egy élet terheinek viselésére lendíteni az embert!

Akik szép, de csak emberi, földi eszményeket szolgálnak, gyakran ugyancsak azt érzik, hogy a *lelkük többre vágyik*, éhesebb annál, hogysémi ilyen eszmények jól tudnák lakatni... Ilyen eszmények sem tudják az embert megragadni, magukkal sodorni!

Az ember végtelen vágya... határtalan törekvése értetik meg a költő szavát: Az ember bukott Isten, aki az egekre emlékezik...

Elvesztettük, de azért a miénk lehet! Érte vagyunk! Istenért! A teljességért! „Legyetek hát *tökéletesek, amint mennyei Atyátok* tökéletes.” (Mt 5,48) Nála találunk végtelen

kielégülést, végtelen jóllakottságot... S ez nem más, mint a belső élet, az *életszentség*. – Ez méltó eszmény emberi állapotunkhoz. Ezért lehet lelkesedni! Isten magának teremtett minket!

Olyan eszmény ez, amely lefoglalja az embert, megragadja, lendíti... nagyon magasra emeli... és mindig tudja emelni! Mert minél jobban közeledünk ehhez az eszményhez, annál jobban vonz, sodor magával, mert annál inkább érezzük távolságát, elérhetetlenségét... S ugyanakkor isteni segítség biztosítja, hogy mégiscsak elérhető... mégiscsak a miénk ez az eszmény, amely nem más, mint a belső élet, a természetfölötti élet, a legszentebb Háromság életében való részesedés, a Vele való *bensőséges kapcsolat!* – Ide emelkedhetünk, és új Krisztus lehetünk! Élhetjük a teljes és igaz belső életet!

Milyen hát az ilyen eszményt követő lélek?

Ha sohasem veszíti el szeme elől eszményét és minden erejét felhasználja annak megvalósítására: először is *optimista*. Az eszményt Isten adta, s adott hozzá eszközöket is. Nem szabad kételkednünk! Tehát tudunk bízni, mindenben meglátjuk a jót, mindenütt tapintjuk Isten atyai kezét. – Az ilyen ember *nagy lélek*. Olyan nagy, akinek semmi sem kicsiny, semmi sem jelentéktelen! Látja, hogy minden cselekedetébe határtalan értéket tud önteni saját magából! Isten fényében lát mindent... s ez istenivé teszi egész életét – pedig egyszerű ember marad! – Mindig isteni tetteket visz véghez, s mindig az örökkévalóságban jár... pedig útjai sáros és poros földi utak... s élete alig észrevehető... De hiszen éppen ezért lehet mindenki eszménye, mert nem követel meg rendkívüli életállapotokat!

Az ilyen léleknek még hibáiból is haszna származik... Nem siránkozik, nem esik kétségbe, hanem igyekszik azonnal jóvá tenni a hibát, amely nélkül sok dolog elveszett volna számára. Sok erény így virágzik ki, sok nagyobb energia csak így fakad életre és sok szeretet csak így bontakozik ki... A hibák az ilyen lélek számára a szeretet ugródeszkái! Hiszen nagyon sokszor: minél nagyobb a hiba, annál *nagyobb*, áradóbb és tüzesebb a *szeretet!*

Nagy dolgokban az ilyen lelkek nem félnek, hiszen Istenre támaszkodnak! Alázatosak maradnak, bármekkora alkotás kapcsolódik is nevükhöz, mert tudják, hogy nem maguknak tulajdoníthatják a dolgot, hanem Istennek. „Mindent elviselek abban, aki erőt ad.” (Fil 4,13) Ez vezető gondolatuk! Ezért aztán szinte a vakmerőségig bizakodók, akadályt nem ismernek; ha útjukba áll, csak arra jó, hogy szeretetüket lángra lobbantsa és elégesse azt!

Ezek a lelkek *boldog* lelkek.

Aki egyszer felfogta, hogy fölséges, magasztos, biztos és elérhető eszménye van, az azt is tudja, hogy itt beláthatatlan távlat nyílik meg előtte, amely nem vész el ködös homályban, hanem reális és kézzel megragadható. – Az ilyen ember már a bírás örömeiben és boldogságában él! Jól tudja, hogy kiért, miért él: Istenért, *Isten dicsőségéért*, amelyben saját boldogságát is megtalálja. Birtokolja az életet. Világosan és bizonyítva látja, hogy ha földi életét ennek a célnak szenteli, akkor boldog lesz földi munkája is, és egyúttal kiszabadul a csak földiből, horizontja tágul... megnyílik előtte a több! „...százannyit kap...” (Mt 19,29) Így szívesen áll a cél szolgálatába, szívesen adja, amit csak Isten tőle kér és elvár. Az Isten által adott rendben él: ez az élet nagy békéje!!!

A lelkes ember mindig örvendező

Ennek az örömnak *Isten a forrása*. Örök buzogás és boldog áradás... és ebből a lélek is valami csodálatos hasonlóságot nyer: buzog és árad... Mosollyá válnak ezek a lelkek. Vérmérsékletük szerint többé-kevésbé ragyogó öröm ül arcukon, mosolyognak... Mindent Istennek adtak... és pedig örömmel. – „Mindenkori elhatározásának megfelelően adjon, ne kelleetlenül vagy kényszerűségből, mert Isten a vidám adakozót szereti.” (2Kor 9,7) – Ezért tud az ilyen lélek *mosolyogni* még a kereszt súlya alatt is... Hiszen *a mosolygó lélek keresztje könnyűvé válik*.

Az öröm kultusz: megvallása annak, hogy nagy az Isten! Hirdetése annak, hogy Benne van az egyedüli biztonság és öröm! Imádása annak, Aki az öröm forrása... S leborulás Előtte... az Atya előtt... a Fiú előtt... és a Szentlélek előtt... a gyermek lelkével! – Az örvendező lélek hirdeti, hogy *jó* az Isten, hogy irgalmas, hogy leereszkedik hozzám, hogy *fölemel* engem! – S imádom Őt... *életem egyetlen Célját*... Szentségét... és Szerelmét!

Az *öröm* apostolkodás is. Valamikor a pogány Rómának, az életunt, az életbe belefáradt rómaiaknak kinyilatkoztatás volt a keresztények öröme. Egy világnézet fensőbbiségét jelentette... s jelenti még ma is! – Csak ne felejtsük el, hogy az öröm és a mosoly mintha eltűnt volna a keresztény életből, a keresztény lelkekből... és ez a keresztény lélek eltűnését is jelenti... Azt mutatja, hogy nagyon kevés igazi keresztény lélek van!

Ne féljünk a világtól!

A tiszta lélek, az örvendező lélek, a *törekvő és mégis alázatos lélek fogja meghódítani a világot!* – Ez lesz majd a legnagyobb apostolkodás! – Öltük hát magunkra a hit, a remény és a szeretet boldogságát! *Akkor hódító lesz a mi kereszténységünk is!* Különösen, ha nehézségekben, bajban is derűs és mosolygó marad a lelkünk! Hiszen azt bizonyítja ez, hogy minden földi, részleges cél eltűnik az örök *Cél* előtt, s a mosolygó lélek az örök *Cél* hirdetője.

Törekedjete fölfelé, és legyetek szentek!

Közelebb hozva ezt a szent parancsot, láttuk, hogy úgy is mondhatjuk: Járjatok Isten jelenlétében! Amikor Aquinói Szent Tamás halálos ágyánál az egyik munkástestvér megkérdezte, hogy milyen eszközökkel szentelheti meg magát, a Szent csak egy tanácsot adott: *élj Isten jelenlétében!*

S mindez nem más, mint Krisztus Urunk nagy parancsa: „Szeresd Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből!” (Mk 12,30)

Tegyük hát meg! S akkor megvalósul bennünk is a nagy eszmény: Szentek legyetek!

A szerzőről

P. Dr. *Naszályi Emil O.Cist.* 1910-ben született. 18 éves korában lépett a ciszterci rendbe. Rómában az Angelicumon és a Gregoriana Egyetemen tanult hét évig. Ott szerezte meg a teológiai és filozófiai doktorátust és ott szentelték pappá.

1938-tól a zirci teológiai főiskolán az erkölcsstan és a gregorián ének tanára, noviciusmester, apátsági könyvtáros, az Aquinói Szent Tamás Társaság tagja, a Prohászka Társaság elnöke, a 40-es évek népi és szociális mozgalmainak vezető egyénisége, a Mária Kongregációk vezetője, később a Ward kollégium tanára.

1945-ben Endrédy Vendel zirci apát rábízta a ciszterci REGINA MUNDI női monostor alapítását és vezetését. Bakonyboldogasszony monostora az ősi fegyelem szerint akart élni a hazánkért való engesztelés gondolatával. P. Emil ezzel a Magyarországon 300 éve megszűnt ciszterci női monostorok életét újraindította.

A szerzetesrendek szétszórása után a nővérek titokban Érden folytatták szerzetesi életüket. Az Egyház szabadságának visszanyerése után ugyanitt építettek új monostort. Legfőbb feladatuknak az Isten dicséretét tekintik.

A Regina Mundi ciszterci női közösség P. Naszályi Emil ciszterci szerzetesben a rend alapítóját, lelki vezetőjét, széleskörű tanítómesterét tiszteli.